

finns ett icke ringa antal fraktfartyg. 180 orter kunna betecknas som fiskelägen. Det huvudsakligaste fisket bedrivs utanför svenskt vattenområde. Trots alla lättnader, som införts för fiskefartygstrafiken, eller kanske just därför, äro arbetsuppgifterna för kustbevakningspersonalen mycket stora. Arbetsuppgifterna har mer och mer övergått från att utföras vid posteringarna till patrulltjänst, varigenom även de nytillkomna arbetsuppgifterna kunnat bättre fullgöras.

Att nästan helt överlämna kustbevakningens kontroll över fiskarbefolkningen till deras egna organisationer kan icke tillstyrkas av förbundsstyrelsen, och torde icke heller kunna betraktas som ett önskemål från fiskarbefolkningens sida.

Statsrevisorerna anser att vägande skäl tala för att kustbevakningsorganisationen snarast omprövas. Förbundsstyrelsen har den bestämda uppfattningen att organisationen av tullverkets kustbevakning i stort sett är väl lämpad för sina uppgifter. Såväl den centrala myndigheten i tullverket som de lokala myndigheterna vid kustbevakningen, liksom också den underlydande personalen genom sina representanter i företagsnämnderna, följer med stort intresse utvecklingen och söker i görligaste mån anpassa kustbevakningens organisation därefter. En större utredning skulle för några år framåt förhindra denna successiva anpassning. Särskilt skulle ett sådant uppehåll bli störande för båtbyggnationen och nyanskaffningen av förbindelsemateriel.

Frågan om ett eventuellt fortsatt samarbete mellan lokaltullförvaltningen och kustbevakningen å orter, där såväl kustpostering som tullstation eller tull expedition finnes, kan och bör utredas inom tullverket.

Möjligheten att åstadkomma ytterligare lättnader för fiskefartygstrafiken är under utredning i tullverket.

Angående sjöräddningen, vilken kustbevakningen icke oväsentligt medverkar i, pågår en offentlig utredning.

Internationellt samarbete och samråd är redan en verklighet, så långt detta är möjligt.

Förbundsstyrelsen vill också erinra om att Kust- och gränsbevakningsutredningen så sent som den 22 april 1948 avgav sitt betänkande angående arbetsuppgifterna för tullverkets kust- och gränsbevakning. De förslag, som denna kommitté framlade beträffande nya arbetsuppgifter för kustbevakningen, har sedermera genomförts.

Förbundsstyrelsen anser således att någon omprövning av kustbevakningens organisation i sin helhet icke är nödvändig.

Däremot torde en bättre kontakt mellan de centrala organen i samtliga av frågan berörda verk och organisationer vara erforderlig för åstadkommande av en än bättre samverkan och för åstadkommande av förslag till lämplig båtmateriel och förbindelsemateriel, dess placering m. m. Förbundsstyrelsen vill därför föreslå, att en permanent samorganisation skapas för behandling av dylika frågor. I en dylik organisation bör även Svenska tullmannaförbundet vara representerat.

Därest en utredningskommitté — trots förbundets uppfattning — ändock blir tillsatt, hemställer förbundsstyrelsen om representation i denna.

Stockholm den 29 december 1955

För Svenska tullmannaförbundets styrelse

S. N. Svensson

H. B. W. Andersson

Sjöräddningssällskapets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 202, § 20

Till Kungl. Finansdepartementet

Kungl. Finansdepartementet har genom remiss den 22 september 1955 berett Sjöräddningssällskapet tillfälle att avge yttrande i anledning av riksdagens revisorers den 16 september 1955 avlämnade särskilda berättelse rörande tullverkets kustbevakning.

Sjöräddningssällskapets styrelse tillstyrker riksdagens revisorers förslag om utredning av kustbevakningens organisation.

Verkställande direktörens P. M. i ärendet bifogas.

Göteborg den 8 november 1955

Svenska Sällskapet för Räddning af Skeppsbrutne

MALTE JACOBSSON

Hans Hansson

Bilaga

P M

Med anledning av Kungl. Finansdepartementets önskan om yttrande över riksdagens revisorers den 16 september 1955 avlämnade särskilda berättelse rörande tullverkets kustbevakning.

För att komma till rätta med de problem, som påpekats av statsrevisorerna måste man ha svar på frågan: »Är risken för smuggling över sjögränsen — icke i hamnar bevakade av tullverkets inre bevakning — sådan, att en särskild preventivorganisation med årliga kostnader överstigande sex miljoner kronor kan anses välmotiverad?» Enligt min åsikt måste svaret bli nej.

Vill man söka billigare vägar för att förhindra olovlig varuinförsel ute på kusterna, får man bryta mot alla traditionella synpunkter på kustbevakningen, dess uppgifter och dess personal, och inte väja för revolutionerande förändringar. I annat fall går det inte att få till stånd en billig och ändå slagkraftig organisation liksom ett fruktbart samarbete mellan olika myndigheter och personalkategorier. Man bör därvid icke förglömma, att lotsverkets personal är förpliktad att till tullen inrapportera misstankar om olovlig varuinförsel, och denna plikt kan åläggas all statlig personal, som har sin tjänst på kusten.

År 1939 föreslog jag i ett föredrag att hållas 1940 för Sveriges Allmänna Sjöfartsförening en sammanslagning av sjöfartens hjälporgan och tullens kustbevakning till en organisation i stort efter amerikanskt mönster. På grund av krigsutbrottet ansågs det ej lämpligt att då diskutera kustbevakningsfrågor, och först 1949 hölls föredraget vid sjöfartsföreningens årsmöte i Hälsingborg. Då hade beredskapstidens erfarenheter ytterligare understrukit önskvärdheten av en ny organisation, i vilken tullverkets kustbevakning skulle spela en mycket viktig roll. I föredraget sades bl. a.:

— — — »Visserligen fullgör tullens kustbevakning en vakttjänst, som ger personalen det stipulerade antalet tjänstetimmor, men otvivelaktigt har denna kustbevakning sin största betydelse såsom varande 'a fleet in being', ty beslagen, som numera göras av denna organisation, torde näppeligen svara mot kostnaderna för densamma, utan det viktiga är, att organisationen genom att finnas till och genom att dess personal visiterar fartyg och rör sig på kusten avskräcker herrar smugglare. Jag är övertygad om, att denna präktiga personal skulle finna mera tillfredsställelse i sitt arbete, och säkert är, att denna personalkategori, som dessvärre inte röner önskvärd förståelse från kustbefolkningens sida, skulle få en helt annan ställning i samhället, om dess tjänst kombinerades med en säkerhetstjänst för sjö- och luftfart och för vårt försvar i form av ständigt utkik. — — — Att fiskeritillsyn och jaktvård skall utövas av privatpersoner, som endast utrustats med länsstyrelsens eller annan instans' uppdrag kan lätt medföra, att tillsyningsmännen har svårt att låta svärdet gå. Man blir inte populär bland sina vänner och bland kustbefolkningen, om man befordrat någon till laga näpst, och det är därför önskvärt, att dylik tillsyn utövas av uniformerade statens tjänstemän, som liksom polismakten med pondus och myndighet utövar behövlig tillsyn. Det synes mig, som om dylik tillsyn bäst kunde utövas av de statstjänare, som redan finnas på vår kust, och som böra ha en allmän uppsikt över vår sjögräns. — — — Det mest rationella vore givetvis att få en kustbevakning enligt amerikanskt mönster, och i så fall borde Kungl. Lotsstyrelsen, som är den naturliga ledande organisationen för sjöfartssäkerheten runt vårt land och för kustbevakning — möjligen efter erhållandet av annat namn — erhålla en ny byrå, bevakningsbyrån, vilken skulle övertaga alla uppgifter, all personal och all materiel från tullens kustbevakning. Kunde så verket få en sjökartebyrå — övertagande Sjökarteverket — och en isbrytarbyrå, som skötte hela landets statliga isbrytarverksamhet, så skulle dessa verksamheter komma hem i sitt naturliga sammanhang. De för sjöfarten och för bevakningen så betydelsefulla organisationerna skulle då, under enhetlig ledning och med bibehållande under fredstid av den nuvarande helt civila karaktären, kunna bli ett för sjö- och luftfart och för kustbefolkningen synnerligen värdefullt instrument, som skulle bli verkligt effektivt och medelsbesparande genom att personal och materiel kunde disponeras på ett fullt ändamålsenligt sätt, och under orostider skulle det omorganiserade verket bli av allra största betydelse för marinen och luftförsvaret och således för rikets säkerhet.»

Jag har icke funnit att någonting inträffat sedan 1949, som kan ge anledning till revidering av då framförda förslag. Tvärtom ha ju de flesta av de i föredraget framförda tankegångarna realiserats genom det nya sjöfartsverket, och otvivelaktigt vore det mest rationellt att överföra kustbevakningen till detta verk.

Men oavsett hemvisten för kustbevakningen så kunna tre önskemål preciseras vid en översyn av organisationen:

- 1) Kostnaderna för organisationen måste svara något så när mot nyttan av verksamheten.
- 2) Verksamheten måste inriktas på uppgifter, som äro betydelsefulla för landet, och den måste utövas på ett sådant sätt, att den väcker allmän respekt.
- 3) Verksamheten bör smidigt anpassas till sjöfarts- och fiskenäringarna, så att den vinner sympati och förtroende hos dessa näringar.

En omorganiserad kustbevakning bör kunna bistå vissa av de mindre lotsplatserna — åtminstone i utkikstjänsten, så att reducering av personal och kostnader kan åstadkommas vid sådana stationer, där varje lots utför en lotsning varannan månad eller mindre, och där varje dylik lotsning kostar skattebetalarna flera tusen kronor.

Den svenska sjöräddningsorganisationen, i vilken förutom sällskapet flera statliga myndigheter medverka, har fått mycket goda vitsord. Ett framtidsmål bör vara, att sjöräddningen inne på svenska kusten i möjligaste mån utövas av den personal, som staten håller i tjänst därstädes för andra ändamål, med sådan båtmaterial, som dagligdags användes för andra uppgifter, men som på vissa stationer är så konstruerad, att den kan lämpa sig även för lokala sjöräddningsuppgifter, och att specialbyggda sjöräddningsbåtar — vilka med sina besättningar kunna ingripa vid särskilt svåra fall, och vid fall som kräva expeditioner långt bort från kusten och kanske flera dagars bortovaro — endast skaffas och drivas av Sjöräddningssällskapet. En sådan ordning, som skulle vara mycket effektiv och ge mest för pengarna kan säkerligen skapas under en 10- à 15-årsperiod, om en rationell omorganisation av kustbevakningen kommer till stånd. Utan att sällskapet skulle behöva öka antalet stationer under sin förvaltning, skulle staten icke längre behöva ha kostnader för särskilda sjöräddningsstationer, vilka i statens ägo måste bli ett sekundärintresse, såsom det alltid varit — vilket för 50 år sedan var orsaken till sällskapets stiftande.

Endast genom att låta allmänna bevakningsuppgifter av civil och militär art bliva av samma betydelse för personalen som bevakningen mot olovlig varuinförsel kan man få ut fulla värdet av en kustbevakningsorganisation. Bäst sker detta genom överflyttning till sjöfartsverket och intim anslutning till detta verks övriga uppgifter.

Det är angeläget, att tullstadgan ändras i fråga om fiske- och lustfartygs anmälningsplikt, så att den får förankring i allmänna medvetandet. Nu stipuleras, att sådant fartyg, som besökt utländsk hamn eller haft förbindelse med utländskt fartyg, skall anmäla sig hos tullen vid ankomst till Sverige — oavsett om tullpliktigt gods medföres. Denna bestämmelse kan inte få gensvar i allmänt rättsmedvetande, och den har också orsakat byråkrati och stora onödiga kostnader. Regeln bör vara, att sådant fartyg som medför tullpliktigt gods, skall anmäla sig hos tullen. Därigenom öppnas väg för en billigare och riktigare bevakningsorganisation.

En kommande utredning torde finna utvägar att betydligt minska på den nuvarande organisationen och även utarbeta ett helt nytt program för nyanskaffning av båtmaterial. En övergång till nytt system kan givetvis göras successivt, så att personalminskning kan ske i takt med pensioneringar och överflyttningar till den inre tullbevakningen, och båtmaterielen anskaffas i takt med nödvändiga utrangeringar — antalet båtar torde kunna reduceras i mycket hög grad —, varvid bör iakttagas, att nya kbv-båtar på vissa kuststräckor konstrueras så, att de kunna göra tjänst i stället för där befintliga smärre räddningsbåtar, vilka i framtiden böra utrangeras.

Med de erfarenheter sällskapet skaffat sig från förhållandena på kusten kanske vissa antydningar om tänkbara riktlinjer för en ny organisation kunna tillåtas:

- 1) Kustbevakningen kan inkorporeras i Sjöfartsverkets nautiska byrå — som då kompletteras med en kbv-expert — eller bildar en särskild bevakningsbyrå i verket eller kvarstannar under generaltullstyrelsen.

- 2) Kustdistriktsorganisationen kan upplösas och kusten uppdelas i 5 eller 6 inspektionsområden. Områdesinspektör kan samtidigt vara chef för en kbv-station inom området. Ovanför dessa inspektörer komma ovan nämnda byråer — eller kustbevakningschefens expedition — i fråga om tjänstens bedrivande och sjöfartsverkets fartygsbyrå i fråga om materielen.
- 3) Kustbevakningen kan skötas av ett antal bevakningsstationer i intim samverkan med sjöfartsverkets olika stationer och personal. Stationerna kunna bestå av en bas försedd med utkik — ev. radar i samverkan med marinen —, radio och telefon. Till stationen bör höra en kbv-kryssare försedd med motoriserad däcksbåt att användas inne i trånga och grunda farvatten samt bemannad av tre man och en avlösare. Kbv-kryssarna böra ha radio — vissa ev. radar — och böra stå i ständig radiokontakt med basen och angränsande kbv-båtar. På vissa stationer bör dessutom finnas en kbv-racer, som kan bemannas av samma personal ev. kompletterad av baspersonal, då det gäller speciella uppgifter, som fordra hög fart. All kbv-personal måste vara sjöduglig. På kbv-basen, som bör betjänas av fyra man — varav en avlösare — bör i möjligaste mån hållas ständig utkik — beroende på arbetstidens bekvämlighet och detta förhållandes inverkan på tjänstgöringstid och kostnader —. Genom att låta kbv-kryssarna patrullera på kusten — motorn behöver därvid inte ständigt vara i gång — under så lång tid av dygnet som enligt avtal anses vara full arbetstid, och med fartresurser på minst 12 knop, bör en värdefull uppsikt över kusten kunna hållas för sjö- och luftsäkerhet, fiske- och jakttillsyn, bistånd åt fartygsinspektionen, mot olovlig varuinförsel, olovligt överskridande av gränsen, spioneriföretag etc. Bevakning mot olovlig varuinförsel bör ske genom stickprov på sådana mindre fartyg, som med skäl kunna tänkas komma från utrikes ort. Kbv-kryssarna böra förlägga sina patrulleringar till olika tider av dygnet för olika båtar. De böra samarbeta och ibland gå in på varandras områden, allt för att variera bevakningen i fråga om tider och platser. Då och då kunna ett par man landsättas i en hamn och där göra stickprov i alla ankommande båtar. Dessa stickprov böra givetvis göras med urskillning, så att inte onödig irritation skapas.

. Kryssarna och baserna böra stå i intim radio- eller telefonkontakt med kustradiostationer, med polisen och med tullens olika stationer för inre bevakning. På vissa ställen av kusten kunna små garage för motorcyklar finnas, så att ett par man efter landsättning snabbt kan ingripa i smuggeljakt från landsidan — här är samspelet med polisen avgörande, och om väsentlig indragning av personal i kustbevakningen kan göras kanske man bör ifrågasätta en viss utökning av statspolisen.

På västkusten — där ev. Öresund ger anledning till några speciella arrangemang — torde 6 st. kbv-stationer med 4 man på basen — fem man på basen med områdesinspektör — och 4 man på kbv-kryssaren, vars besättning vid behov även bemannar kbv-racer, som torde vara lämpligt komplement vid nordligaste stationen, vid stationen för Göteborgs skärgård och vid station i Öresund, kunna hålla uppsikt över kusten och kustvattnen som en verklig sjöpolis. Områdesinspektören bör vara ansvarig för tjänsten på sin station och på de övriga stationerna inom hans område, och han bör ha en kbv-man som biträde för korrespondens med centralbyrån, förteckning över personalfrågor etc.

All sjöfartsverkets personal bör åläggas att till stationerna rapportera misstankar om smuggelföretag, liksom annan olovlig verksamhet. Fartyg som komma från utrikes ort och ha tullgods ombord skola anmäla sig till kbv-kryssarna, kbv-stationerna eller tullens inre bevakning. Några svårigheter för ifrågakarande fartyg att laglydigt fullgöra denna plikt behöver det icke bli.

Mot så rationella och revolutionerande riktlinjer kan man förvänta åtskilliga invändningar t. ex. att sjöfartsverket inte vill bland sin personal ha folk med polisiära och fiskala uppgifter, att ett närmande mellan personal från lots- och fyrstaten och från tullverket kommer att skapa slitningar. Det förhållande att sådana invändningar kunna förutses är i och för sig ett starkt argument för en omorganisation.

Det kommer att invändas, att statens offentliga utredning 1935 förordade den nu gällande ordningen, att den är beprövad, och att den genom sin existens förhindrar smuggling. Mot detta behöver endast sägas, att 1935 års utredning som så många andra är föråldrad och att den skedde under helt andra förhållanden än de nuvarande. Man hade färsk erfarenhet av en betydande spritsmuggling, och vi hade en mycket restriktiv alkoholransonering. Båda dessa argument äro nu undanröjda. Intressant är, att de sakkunniga 1935 redan då sade, att en »Sjöpolis» givetvis skulle bli en effektiv organisation, men man vågade ändå inte gentemot det gamla beprövade föreslå något helt nytt. Detta kan endast beklagas.

Säkerligen komma invändningar att framföras mot en hårt nedskuren administration. Behovet av en större eller mindre administration är beroende av faktorerna byråkrati och förtroende. Sällskapet har från förvaltningen av sin verksamhet med ett trettiotal sjöräddningsstationer runt hela svenska kusten synnerligen goda erfarenheter av en minimal administration (en direktör, en inspektör och en kassörska). Visserligen verkar denna personal utan ledning av paragrafer, vilket medför en mycket betydande ökning av effektiviteten, men å andra sidan har den förutom administreringen en avgörande och tidskrävande sysselsättning med anskaffande av erforderliga medel för verksamhetens uppbyggnad, drift och vidmakthållande. Genom att med förtroende ge cheferna för sjöräddningsstationerna ett betydande ansvar är det möjligt att ha en så liten administration. Stationscheferna motsvara väl detta förtroende och växa med ansvaret.

Jag tror, att en omläggning av kustbevakningen efter ovan antydda riktlinjer — om den skall kvarstanna under tullverket hör väl landgränsernas bevakning som hittills lyda under gränschefen-kustbevakningschefen, men om överflyttning till sjöfartsverket sker bör denna fråga särskilt prövas — skulle ge mycket god effekt för betydligt reducerade kostnader, och antalet tjänstemän — på Västkusten kunde det kanske räcka med ett femtiotal man — liksom antalet båtar skulle betydligt kunna nedskäras. Man fick också fram en kår, som genom ständig vistelse på sjön bleve synnerligen väl förtrogen med sjömanskap och med vår kust, och detta skulle för sjösäkerheten och för den marina bevakningen vara av största värde.

Med stöd av ovanstående föreslår jag, att sjöräddningssällskapet styrelse tillstyrker statsrevisorernas förslag om utredning av kustbevakningens organisation.

Göteborg den 7 november 1955

Hans Hansson
Verkst. direktör

Svenska västkustfiskarnas centralförbunds

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 202, § 20

Till K o n u n g e n

Sedan Kungl. Maj:t anmodat undertecknad organisation att avgiva underdånigt yttrande över vad riksdagens revisorer anfört i sin den 16 september 1955 avlämnade särskilda berättelse rörande Tullverkets kustbevakning, vill vi i underdånighet anföra följande:

Svenska Västkustfiskarnas Centralförbunds verksamhetsområde sammanfaller med Västra kustdistriktet och omfattar Göteborgs och Bohus län samt Hallands län. Inom detta område finns en livlig fartygstrafik och antalet fartyg, som trafikerar de många trafiklederna, överskrider säkerligen antalet inom de flesta andra kuststräckor.

Då västkusten svarar för 60—70 % av hela det svenska havsfisket, är det ganska naturligt att enbart fiskefartygstrafiken blir mycket livlig. Det västsvenska fisket är dessutom mycket internationellt betonat och fiskebåtarna angör i mycket stor utsträckning brittiska, tyska, danska och norska hamnar under de olika fiskefärderna. Detta medför att kustposteringar och tullanstalter inom Västra kustdistriktet måste hålla viss service för fiskarna.

Enligt 125 § tullstadgan är befälhavare å fiskefartyg skyldig att angöra tullanstalt eller kustpostering vid avgång från eller ankomst till tullområde. Från dessa bestämmelser har fiskare, hemmahörande inom Västra kustdistriktet, under en följd av år erhållit vissa lättnader. Således har befälhavare på fiskefartyg erhållit befrielse från skyldighet att uppvisa fiskepass för påteckning under villkor att fartyget under resa ej besöker utrikes ort eller har förbindelse med fartyg i utrikes trafik och ej heller medför proviantartiklar, för vilka eljest utgående tull eller skatt icke erlagts. Denna befrielse har varit till stort gagn för fiskarna. Betydande utgifter för motorbränsle har årligen kunnat inbesparas, därför att fiskarna kunnat gå direkt till hemmahamnarna och ej behövt angöra kustposteringarna. Därtill kommer att den för fiskarna många gånger knappa frid tiden bättre kunnat tillvaratagas.

Fortfarande kvarstår dock bestämmelsen, att om fartyg besöker utrikes ort eller har förbindelse med fartyg i utrikes trafik eller medför obeskattade proviantartiklar, kustpostering eller tullanstalt skall angöras. En minskning i antalet kustposteringar skulle kunna få till följd att de fartyg, som enligt denna bestämmelse är skyldiga att gå in till tull, får längre körvägar än som nu är fallet och en onödig utgift för motorbränsle uppstår. Då de västsvenska fiskarna, som förut nämnts, i mycket stor utsträckning besöker utländska hamnar, är antalet av de båtar, som angör tullanstalt eller kustpostering för uppvisande av fiskepass, förhållandevis stort. Deras motorstyrka har också under senare år genomgått en mycket kraftig utökning. Enbart för några år sedan var den genomsnittliga motorstyrkan 100—150 hästkrafter per fartyg. I dag finns det ett stort antal båtar med motorer, vilkas motorstyrka ligger mellan 200—400 hästkrafter. Varje onödig timmes körning med dessa båtar måste betyda en avsevärd utökning i utgifterna för bränsle. Ofta händer det också att många fiskebåtar sam-

tidigt anländer från utländsk ort och expedieringen av desamma vid kustposteringarna blir rätt tidsödande, vilket får till följd att fartygen blir liggande med motorerna i gång för att avvakta sin tur.

De motiveringar, som sakkunniga i sitt år 1937 avgivna betänkande ansåg föreligga för att antalet kustposteringar på västkusten i stort sett skulle bibehållas, föreligger enligt vårt förmenande alltfört. Varje åtgärd, som får till följd att fiskefartygen behöver företaga en mångfald resor inom skärgården för att besöka tullanstalt eller kustpostering, måste anses mindre välbetänkt.

Fiskerikontrollen på den svenska västkusten är enligt vårt förmenande betydligt eftersatt. De yrkesfiskare, som ägnar sig åt kustfiske — speciellt hummerfiske — har vid många tillfällen framhållit att en försämring tycks ha ägt rum, då det gäller efterlevnaden av gällande fredningsbestämmelser. Det hastigt utökade fritidsfiske tycks tyvärr få till följd att även vissa mindre nogräknade element ägnar sig åt denna fritidssysselsättning och därvid inte respekterar gällande lagar och bestämmelser. Misstankarna har blivit allt starkare att sådana personer allt som oftast lägger sig till med undermålig hummer, eller fisk, vilket inte håller lagstadgat minimum. Fiske lär också under liknande omständigheter ha bedrivits på för visst fiske förbjuden tid.

I samarbete med Göteborgs och Bohusläns Havsfiskeförening har somliga av Centralförbundets avdelningar tillsatt särskilda fiskeritillsyningsmän, vilka av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län tilldelats den skydd och den befohgenhet, som tillfaller sådan. Detta har skett för att i någon mån söka stävja olagligheter av det slag, som ovan påtalats. En brist har dock varit att tillräcklig kontroll från statliga kontrollorgan inte tidigare bedrivits.

Då Sverige deltagar i det internationella samarbetet på fiskets område, bl. a. i strävandena att hindra överfiskning, innebär detta samtidigt vissa åtaganden i kontrollhänseende. För att vidtagna gemensamma åtgärder skall få åsyftad verkan, förutsättes givetvis att varje land genom en effektiv fiskerikontroll tillser att bestämmelserna efterlevas.

Då Kungl. Maj:t i kungörelsen nr 275/1955 ålade befattningshavare vid Tullverkets kust- och gränsbevakning att utöva jakt- och fisketillsyn m. m., lades ett betydande arbete på kustposteringarna, under förutsättning att detta skötes effektivt. Det skulle vara beklagligt om denna viktiga verksamhet blev uppbromsad innan den ännu blivit av den omfattning, som är önskvärd och nödvändig. Det är därför angeläget att eventuellt kommande omläggningar inom Tullverkets kustbevakning inte sker på ett sådant sätt att denna kontrollverksamhet äventyras.

Centralförbundet sätter stort värde på det förtroende, som kommer till uttryck i riksdagens revisorers betänkande, då det föreslås att det bör övervägas huruvida icke lätnader i tullavseende utöver redan vidtagna skulle kunna genomföras för fiskarebefolkningen, icke enbart inom Västra tulldistriktet, utan även inom andra distrikt, samt att något av den kontroll, som nu utövas av kustbevakningen, skulle kunna överlåtas åt fiskarnas egna organisationer. Vår erfarenhet av den kontrollverksamhet, som av naturliga skäl måste bedrivas inom Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund, då det gäller fiskkvaliteter, storlekssorteringar av olika fisksorter m. m. säger oss emellertid att det knappast skulle vara önskvärt att organisationerna åtog sig kontrollverksamhet av det slag, som nu åvilar Tull-

verket. Under många år har ett värdefullt och förtroendefullt samarbete ägt rum mellan Tullverket och Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund. Man kan ifrågasätta huruvida detta samarbete skulle gagnas av en dylik anordning. Från Centralförbundets sida måste vi i varje fall bestämt avråda från sådant arrangemang. I annat fall skulle den situationen kunna uppstå, att Centralförbundet fick stå som angivare av sina egna medlemmar inför svensk rätt, om någon, tillhörande fiskarebefolkningen, kunde beslås med brott mot någon paragraf i svensk lag. Säkerligen finns det möjlighet att åstadkomma de av riksdagens revisorer föreslagna tulllättningarna i detta avseende utan att frånhända Tullverkets personal åligganden, som med nuvarande organisation åvilar dem.

Utan att direkt gå in på frågan huruvida kustbevakningen behöver bibehållas i sin nuvarande form för att skydda svenska intressen gent emot eventuell smuggling, vill vi framhålla att en någorlunda utbyggd bevakningskedja säkerligen har sin betydelse. På detta område, liksom inom fiskerikontrollen, har säkerligen kustpostererna en preventiv uppgift att fylla. Säkerligen kan antalet förseelser hållas nere i ett mindre antal, om den som planerar dylikt brott, vet att kustbevakningen är effektiv.

Med anledning av vad som ovan anförts, vill Centralförbundet i underdånighet framhålla följande:

Vi har intet att erinra emot att den föreslagna utredningen företages men vill redan nu påpeka, att det vid en eventuell omorganisation av Tullverkets kustbevakning bör iakttagas stor försiktighet så att man inte genom vissa inbesparingar sätter andra ekonomiska eller rättsvårdande värden på spel.

Gothenburg den 27 december 1955

Underdånigst

Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund

GEORG ÅBERG

Helge Filipson

**Svenska sydkustfiskarnas
centralförbunds**

ytrande i anledning av riksdagens
revisorerers uttalande del I, s. 202, § 20

Till Statsrådet och Chefen för finansdepartementet

Genom remiss, daterad den 28 september 1955, har Svenska Sydkustfiskarnas Centralförbund beretts tillfälle avge ytrande över en av riksdagens revisorer avlämnad särskild berättelse rörande tullverkets kustbevakning. Svenska Sydkustfiskarnas Centralförbund får, i anledning härav, anföra följande:

Den av revisorerna förordade tanken på en bättre samordning mellan, å ena sidan statliga och å andra sidan civila organisationer, har sedan länge varit en önskan och får därför denna tanke nu bli en verklighet som Centralförbundet skulle hälsa med den allra största tillfredsställelse. När det sedan gäller eventuella arbetsuppgifter, som skulle kunna övertagas av fiskets organisationer, synes det oss icke tillräckligt tydligt framgå av berättelsen, av vilka eller i vilken omfattning, dessa arbetsuppgifter skulle

omhänderhas. Det torde därför vara synnerligen värdefullt om en överläggning i berörda fråga kunde komma till stånd och har förbundet icke något emot en sådan.

Beträffande de lättnader om vilka berättelsen talar och som av Generaltullstyrelsen medgivits för västkusten, synes det oss vara synnerligen märkligt, att dylika lättnader icke kunnat medgivas på övriga kuststräckor i synnerhet som dessa lättnader icke synes ha medfört några som helst konsekvenser. Med stöd av de erfarenheter vi tror oss förstå att Generaltullstyrelsen har fått av de medgivna lättnaderna på västkusten anser vi sålunda att dessa lättnader torde kunna generellt tillämpas för samtliga kuststräckor. Detta i all synnerhet som fiskare i Östersjön endast angör utländsk hamn sporadiskt och i undantagsfall.

Svenska Sydkustfiskarnas Centralförbund får sålunda sammanfattningsvis anföra att de lättnader som medgivits för västkusten, utan obehag, måtte kunna medgivas även för andra kuststräckor och att Centralförbundet inget har att erinra mot förslaget om en överläggning kring hela problemet och de anförda förslagen.

Karlskrona den 29 december 1955

Svenska Sydkustfiskarnas Centralförbund

BERTIL LILJA

Ivan Lindblad

**Svenska ostkustfiskarens
centralförbunds**

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 202, § 20

Till Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet

Med anledning av begärd remiss över statsrevisorernas förslag angående kustbevakningens framtida uppgifter får styrelsen för Svenska Ostkustfiskarnas Centralförbund härigenom anföra följande.

Efter att ha redogjort för kustbevakningens personalstyrka, årliga utgifter och planerade nyanskaffningar av båtar, kommer statsrevisorerna till den uppfattningen, att med hänsyn till dessa kostnader kustbevakningen bör så utformas, att den inte bara beaktar fiskala synpunkter utan också bevakar mot spioneri, olovligt överskridande av sjögränsen, olaga jakt och fiske samt medverkar till ökad säkerhet för sjöfart och luftfart. Statsrevisorerna anser vidare, att förbindelsetjänsten bör utbyggas med höjd effektivitet som följd ävensom att kustbevakningen samordnas med andra organ med uppgifter vid rikets kuster, varvid alla möjligheter till en rationell samverkan med det nya sjöfartsverket prövas.

Såvitt styrelsen har sig bekant, ingår åtskilliga av dessa uppgifter redan nu i den verksamhet kustbevakningen har att utföra utan att därför dock vara jämställda med det rena tullarbetet. En sådan jämställdhet måste emellertid vara att eftersträva, inte minst när det gäller fisketillsynen. Hittills har nämligen denna varit åtskilligt försummad, varför en effektivisering där är i hög grad påkallad. En samordning av fisketillsynen med kustbevakningens övriga uppgifter synes därvid vara att förorda. För att denna tillsyn skall bli verkligt effektiv kräves emellertid, att densamma

göres likvärdig med kustbevakningens övriga åligganden, ävensom att kustbevakningen utrustas med fullt sjövärdiga båtar, avsedda även för gång i is. Huruvida en dylik samordning kan åstadkommas utan särskild utredning undandraget sig vårt bedömande. Skulle en sådan vara erforderlig, är styrelsen givetvis beredd att tillstyrka densamma.

Stockholm den 24 november 1955

Svenska Ostkustfiskarens Centralförbund
GÖSTA SKOGLUND

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 224, § 21

Till K o n u n g e n

Sedan Kungl. Maj:t genom remiss den 16 december 1955 anbefallt statskontoret inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1955 församlade revisorer yttrat angående förvaltning m. m. av vissa statliga fonder (§ 21), får ämbetsverket anföra följande.

Under förenämnda avsnitt av sin berättelse ha revisorerna framhållit åtskilliga synpunkter beträffande den på statliga myndigheter och institutioner ankommande förvaltningen av i främsta rummet donationsfonder av olika slag. Revisorerna ha icke funnit förhållandena helt tillfredsställande och ansett starka skäl tala för att en utredning om dylika fonders förvaltning, placering och redovisning m. m. snarast bör äga rum. Det har också ansetts böra övervägas, huruvida statsverket i fortsättningen bör mottaga donationer av ringa storlek och åtaga sig de bestyr som följa därmed eller donationer, vilkas huvudsyfte är sådant, att det icke ankommer på statlig myndighet att tillgodose detsamma.

Statskontoret delar i allt väsentligt revisorernas under förevarande punkt uttalade uppfattning. Till grund för överväganden om särskilda bestämmelser i berörda avseenden torde böra läggas 1943 års fondutredning, som statskontoret anser vara i huvudsakliga delar alltjämt tillämpliga. I ett avseende har statskontoret dock funnit sig nödsakat att föreslå ändrade bestämmelser, nämligen i fråga om placeringsreglerna för de av statskontoret förvaltade donationsfonderna. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 november 1955 har statskontoret således hemställt om sådan jämkning av nu gällande regler, att ämbetsverket medgives rätt att i viss utsträckning för placering inköpa aktier och förlagsbevis. Vid den tidpunkt, då fondutredningen upptages till slutligt övervägande, kan givetvis en komplettering och översyn i vissa avseenden visa sig erforderlig. Om detta bör ske vid den departementala beredningen eller genom en kompletterande utredning synes närmast vara en lämplighetsfråga, som icke lär påkalla något ämbetsverkets uttalande.

Stockholm den 13 januari 1956

Underdånigst
WILHELM BJÖRCK

BÖRJE KULL

Hans V. Adler

Riksräkenskapsverkets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 224, § 21

Till K o n u n g e n

Genom remiss den 16 december 1955 har Kungl. Maj:t anbefallt riksräkenskapsverket att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1955 församlade revisorer under § 21 av sin berättelse angående statsverket anfört rörande förvaltning m. m. av vissa statliga fonder. Med anledning härav får riksräkenskapsverket anföra följande.

Såsom revisorerna framhålla saknas i många fall bestämmelser angående placeringen av donationsfonder och liknande medel. De av Kungl. Maj:t för statskontorets fondförvaltning givna föreskrifterna tillämpas dock i stor utsträckning även av övriga statsmyndigheter. Ifrågavarande föreskrifter äro emellertid, som revisorerna påvisa, i vissa avseenden föråldrade. En ändring av de för statskontorets fondförvaltning gällande placeringsreglerna synes därför påkallad. De nya föreskrifter, som kunna komma att utfärdas för statskontorets fondförvaltning, böra enligt riksräkenskapsverkets mening kunna tjäna som förebild för generella bestämmelser i ämnet för statsförvaltningen i övrigt. Utfärdandet av dylika bestämmelser torde emellertid, som revisorerna föreslå, böra föregås av en utredning angående här avsedda fonders förvaltning, placering, redovisning m. m.

I handläggningen av detta ärende ha, förutom undertecknade, byråcheferna Ehnbohm, Faxelius, Wildeman, Stenström och Thorson deltagit.

Stockholm den 9 januari 1956

Underdånigst

BERNT NEVRELL

STIG SÄFSTRÖM

Skolöverstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 238, § 22

Till K O N U N G E N

Genom skrivelse den 17 december 1955 har Kungl. Maj:t anbefallt skolöverstyrelsen att avgiva utlåtande med anledning av vad riksdagens senast församlade revisorer anfört rörande grunderna för statsbidrag till yrkesundervisningen. I anledning härav får överstyrelsen anföra följande.

Överstyrelsen delar helt den uppfattning, som riksdagens revisorer uttalat på s. 12 av till Kungl. Maj:ts skrivelse fogad transumt av revisorernas berättelse, nämligen att man i fråga om nuvarande stora ojämnheter beträffande statsbidragen till engångskostnader för yrkesutbildning inom olika skolformer har anledning ifrågasätta, om dessa »till fullo motiveras av olikheter i undervisningens ändamål och utformning». Överstyrelsen, som finner denna frågeställning tillämplig såväl på engångskostnaderna som på de årliga driftskostnaderna och i lika hög grad på den förberedande yrkesutbildningen i enhetsskolan som på yrkesutbildning inom andra skol-

former, vill erinra om vad överstyrelsen i detta hänseende anförde i sitt underdåniga utlåtande den 28 oktober 1954 angående 1952 års yrkesutbildningssakkunnigas betänkande. Ämbetsverket ansåg sig där böra anmäla »att de för närvarande avsevärda skillnaderna i statsbidragsbestämmelser för enhetsskolans och yrkesskolans 9 y-avdelningar i flera fall visat sig på ett icke önskvärt sätt påverka det lokala valet av skolform» och fann detta vara »ytterligare ett starkt skäl utöver de av överstyrelsen tidigare anförda för att den förberedande yrkesutbildningen inom olika skolformer bör få så likvärdiga arbetsbetingelser som möjligt i fråga om lärarkrafter, utrustning och statsbidrag».

Vid genomförandet av den större likformighet i fråga om statsbidragsregler, som riksdagens revisorer påyrkat och som även överstyrelsen finner önskvärd, måste enligt överstyrelsens uppfattning hänsyn tagas dels till föreslagen eller ifrågasatt omorganisation av berörda skolformers ledning på det lokala, regionala och centrala planet, dels till den enligt riksdagens beslut pågående utbyggnaden av såväl yrkesskolväsendet som försöksverksamheten med 9-årig enhetsskola.

Över 1951 års skolstyrelseutrednings betänkande, vari föreslås nya instanser för skolväsendets lokala och regionala ledning, avsedda att i sin verksamhet inbegripa även de yrkesutbildande skolorna, har överstyrelsen den 29 december 1955 avgivit underdånigt utlåtande. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 september 1955 har chefen för ecklesiastikdepartementet den 18 oktober 1955 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa en förut-sättningslös utredning av frågan om den centrala ledningen av hela yrkesundervisningen och därmed sammanhängande spörsmål. Då såväl skolstyrelseutredningens förslag som de särskilda sakkunnigas utredningsuppdrag tar sikte på att motverka den splittring av yrkesundervisningen på skilda förvaltningsområden, som ligger till grund för nuvarande starkt skiftande statsbidragsbestämmelser, torde den definitiva regleringen av statsbidragsfrågorna böra ske i samband med lösningen av här berörda organisationsfrågor.

Å andra sidan kan ett uppskov med samtliga av riksdagens revisorer aktualiserade statsbidragsfrågor tills organisationsfrågorna kan lösas befaras få en menlig inverkan på den pågående utbyggnaden av yrkesskolväsendet och försöksverksamheten med 9-årig enhetsskola.

Det finns därför anledning överväga, om någon särskild statsbidragsfråga är av sådan karaktär, att dess snara lösning i väsentligt högre grad än de övriga är av vikt för nyssnämnda skolformers utbyggnad och inbördes avvägning. Den kunde i så fall eventuellt brytas ut ur sitt sammanhang med övriga statsbidragsfrågor och lösas separat, före de övriga.

Enligt överstyrelsens uppfattning är frågan om byggnadsbidrag en sådan fråga. Överstyrelsen uttalade redan i sitt ovan nämnda utlåtande av den 28 oktober 1954: »Överstyrelsen finner den föreslagna principen, att statsbidrag till byggnader för kommunala yrkesskolor skall utgå efter samma grunder som till motsvarande byggnader för folkskoleväsendet, både rimlig och välmotiverad.» Överstyrelsen ansåg sig dock böra påpeka en del praktiska problem i detta sammanhang och ange vissa tänkbara vägar för deras lösning.

1955 års riksdag har nu hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga frågan om byggnadsbidrag till yrkesskolorna under förnyat övervägande. Riksdagens revisorer har bland annat föreslagit, att i samband därmed även skall

upptagas frågan om åstadkommande av mera enhetliga normer för byggnadsbidrag inom yrkesskolväsendet i dess helhet. Överstyrelsen instämmer helt i riksdagens hemställan och revisorernas här refererade förslag, då dessa frågors snara lösning är av väsentlig betydelse för yrkesskolväsendets effektiva utbyggnad och för en ändamålsenlig avvägning av arbetsfördelningen mellan enhetsskolan och andra skolformer i den förberedande yrkesutbildningen.

Med stöd av vad ovan anförts får överstyrelsen *tillstyrka*, att frågan om byggnadsbidrag till yrkesskolorna samt åstadkommande av mera enhetliga normer för byggnadsbidrag inom yrkesskolväsendet i dess helhet snarast upptages till övervägande av Kungl. Maj:t samt

hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om åstadkommande av mera enhetliga statsbidragsnormer för yrkesundervisningen i övrigt, inklusive enhetsskolans klass 9 y, under beaktande dels av vad riksdagens revisorer i frågan anförts, dels av den kommande behandlingen av frågorna om gemensamma skolstyrelser, mellaninstanser för skolväsendet och den centrala ledningen av hela yrkesundervisningen.

I ärendets handläggning ha deltagit generaldirektören Rosén, ledamöterna Norinder, Sjöstedt, Ulne, Grendin, Beskow, föredragande, och Hulteberg samt konsulenten Sjöström.

Stockholm den 12 januari 1956

Underdånigst
NILS GUSTAV ROSÉN

BÖRJE BESKOW

Elsa Cronsjoe

Överstyrelsens för yrkesutbildning

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 238, § 22

Kungl. Ecklesiastikdepartementet

I skrivelse den 17 december 1955 har Kungl. Maj:t anbefallt överstyrelsen för yrkesutbildning att med anledning av vad riksdagens senast församlade revisorer i sin berättelse yttrat rörande grunderna för statsbidrag till yrkesundervisningen avgiva utlåtande. Med anledning härav får överstyrelsen anföra följande.

Revisorerna uttala bland annat, att statsbidrag för närvarande utgår efter i hög grad skiftande grunder inom olika grenar av yrkesskolväsendet, samt ifrågasätta, om de stora ojämnheterna beträffande statsbidragen till engångskostnader till fullo motiveras av olikheter i undervisningens ändamål och utformning. I fråga om andra årliga driftkostnader än lärarlöner bör det enligt revisorernas mening vara möjligt att för varje skolform fastställa ett enda bidrag, avsett att täcka samtliga dylika driftkostnader. Beträffande statsbidrag till lärarlöner vid bl. a. centrala verkstadsskolor och handelsgymnasier skulle, enligt revisorernas mening, en väsentlig arbetsbesparing ernås, om statsbidraget kunde beräknas på visst belopp per kurs,

avdelning eller tjänst, och ett bidragssystem liknande det som gäller för kommunala yrkesskolor eller särskolor torde kunna genomföras även vid centrala verkstadsskolor och handelsgymnasier. Slutligen framhålla revisorerna, att det är angeläget, att de förordade omläggningarna av statsbidragsgrunderna inom yrkesskolväsendet genomföres så snart ske kan.

Överstyrelsen vill för sin del anföra, att överstyrelsen finner ett genomförande av mera enhetliga statsbidragsgrunder vid olika yrkesskolor väl värt övervägande. Utan att närmare utredning blivit verkställd, kan överstyrelsen ej uttala sig om på vad sätt ett dylikt genomförande skall kunna åstadkommas.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit överdirektören Lundquist, byråcheferna Josephson, Söderqvist, Askeberg och Högberg samt 1:e byråsekreteraren Sjöberg, föredragande.

Stockholm den 13 januari 1956

RYNO LUNDQUIST

Thorsten Sjöberg

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 238, § 22

Till KONUNGEN

Genom remiss den 17 december 1955 har lantbruksstyrelsen anbefallts avgiva utlåtande över vad riksdagens senast församlade revisorer under § 22 i sin berättelse anfört beträffande grunderna för statsbidrag till yrkesundervisningen.

Till åttlydnad härav får lantbruksstyrelsen anföra följande.

Revisorerna har framhållit, att statsbidrag till engångskostnader för anskaffande av byggnader, inventarier och första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för närvarande utgår efter i hög grad skiftande grunder inom olika grenar av yrkesskolväsendet samt ansett att frågan om åstadkommande av mera enhetliga normer härutinnan bör upptagas till prövning.

Vad först angår innebörden av nu gällande bidragsbestämmelser anser sig lantbruksstyrelsen till undvikande av eventuella missförstånd böra göra vissa påpekanden i anslutning till den redogörelse för sagda bestämmelser, som lämnats i riksdagens revisorers berättelse. Det torde sålunda vara anledning att understryka, att det bidrag till anskaffande av undervisningsmateriel, som för närvarande kan utgå till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, endast avser en strängt begränsad del av undervisningsmaterielen vid dessa anstalter, nämligen maskiner, redskap o. dyl., som erfordras för undervisning i maskin- och redskapslära, eller, i fråga om lanthushållsskolor, för undervisning rörande de viktigaste hushållsmaskinerna ävensom för undervisning i husdjurslära med mjölkhushållning och i trädgårdsskötsel. Däremot utgår intet bidrag till anskaffande av undervisningsmateriel i övriga läroämnen. Anslaget för nu ifrågavarande ändamål är dessutom så begränsat, att bidrag endast kan beviljas för den del av maskinanskaffning, som faktiskt sker, vilket med andra ord innebär, att

bidraget räknat å den totala erforderliga anskaffningen utgår med väsentligt lägre belopp än tre fjärdedelar.

Det torde vidare böra påpekas, att statsbidraget till driftskostnader vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna i praktiken motsvarar en väsentligt lägre del av faktiska kostnaderna än de tre fjärdedelar, till vilka bidraget enligt statsbidragskungörelsen högst må utgå. Överslagsvis synes bidraget under de senaste åren i genomsnitt ej ha motsvarat mer än 25 å 30 procent av de faktiska driftskostnaderna.

Beträffande frågan om en eventuell ändring av de nu gällande bestämmelserna om bidrag till den lägre lantbruksundervisningen vill lantbruksstyrelsen först i fråga om bidragen till uppförande av byggnader framhålla, att de nu gällande bestämmelserna, vilka kunna synas förmånliga i jämförelse med bestämmelserna om statsbidrag till uppförande av vissa andra skolbyggnader, tillkommo vid en tidpunkt, då en stor del av de lägre lantbruksundervisningsanstalterna ägdes av enskilda föreningar, stiftelser eller hushållningssällskap med svaga ekonomiska resurser och då dessutom standarden på byggnaderna i ett stort antal fall var sådan, att kravet på ändamålsenliga lokaler för undervisningen och för elevernas förläggning icke på långt när kunde anses vara tillgodosett. Ett kraftigt stöd framstod därför vid denna tidpunkt som en nödvändig förutsättning för att den upprustning av skolorna, som erfordrades för att dessa över huvud taget skulle kunna fullgöra sin verksamhet, skulle komma till stånd.

Under den tid, som därefter gått, har en viss upprustning av skolorna skett och samtidigt har också huvudmannskapet i ökad omfattning övertagits av landstingen. Av de sammanlagt 51 lantmannaskolor och 39 lant-hushållsskolor, som nu äro i verksamhet, innehas dock huvudmannskapet allttjämt beträffande 17 lantmannaskolor och 12 lant-hushållsskolor av annan än landsting. Vidare återstår ännu mycket att göra innan skolorna genomsnittligt sett kunna sägas ha i fråga om byggnadsbeståndet kommit upp till den nivå, som motsvarar nutida krav. Till belysande härav kan nämnas, att för närvarande i lantbruksstyrelsen finnas ansökningar om statsbidrag till ännu ej igångsatta byggnadsarbeten från över 30 skolor representerande en sammanlagd byggnadskostnad av i runt tal 30 miljoner kronor. Därutöver finnas i åtskilliga fall planer på byggnadsarbeten redan uppgjorda, vilka planer dock ännu icke föranlett någon ansökan om statsbidrag, eftersom vederbörande med hänsyn till anhopningen av redan inneliggande ansökningar ansett det lönlöst att nu inlämna ytterligare sådana.

I betraktande av vad nu anförts och då ett kraftigt statligt stöd till förbättring av skolornas byggnadsbestånd framstår som en väsentlig förutsättning för att den önskade upprustningen skall komma till stånd anser lantbruksstyrelsen, att någon minskning av det statliga stöd, som nu utgår till den lägre lantbruksundervisningen, icke bör ske. Däremot kunna måhända vissa justeringar i fråga om stödets utformning, bland annat i syfte att befrämja intresset av att hålla byggnadskostnaderna nere på en skälig nivå och samtidigt påskynda förverkligandet av upprustningsprogrammet, vara önskvärda. Lantbruksstyrelsen vill emellertid i detta sammanhang erinra om att de sakkunniga, som genom Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 tillkallats för att verkställa utredning beträffande yrkesutbildningen inom jordbruket, torde komma att behandla dessa frågor. I avbidan på resultatet av nämnda sakkunnigas arbete bör enligt lantbruksstyrelsens

uppfattning någon ändring av nu gällande bestämmelser om bidrag till engångskostnader för anskaffande av byggnader icke ske.

Revisorerna ha vidare påpekat, att det icke kan anses vara motiverat att vid lantbruksundervisningsanstalterna ha ett särskilt bidrag för arvoden åt skolläkare och ett bidrag till andra driftskostnader utan att dessa bidrag borde kunna sammanslås i någon form. Lantbruksstyrelsen, som vill påpeka att motsvarande anslag finnes uppfört i riksstaten för såväl folkhögskolor som högre folkskolor, har i och för sig intet att erinra mot vad revisorerna här föreslagit men vill samtidigt framhålla, att en dylik sammanslagning icke har någon betydelse ur arbetsbelastningssynpunkt.

En väsentlig betydelse ur sistnämnda synpunkt har däremot den omläggning, som revisorerna ifrågasatt beträffande statsbidraget till lärarlöner, nämligen att detta bidrag skulle utgå med vissa belopp per kurs, avdelning eller tjänst. En förutsättning för en dylik omläggning är emellertid, vilket även revisorerna påpekat, att huvudmannen har en någorlunda stark ekonomisk ställning, så att han utan större olägenheter kan bära variationer i kostnaderna till följd av tjänstledigheter m. m. Detta är emellertid icke fallet med de enskilda sammanslutningar, som för närvarande äro huvudmän för vissa undervisningsanstalter. Även de hushållningssällskap, som äro ägare av eller upprätthålla sådana skolor, ha i allmänhet en så hårt ansträngd ekonomi att de svårigen kunna tänka påtaga sig ytterligare kostnader för lantbruksundervisningen.

Om man skall företaga en dylik omläggning, vilket i och för sig synes önskvärt, synes det därför nödvändigt att närmare utreda vilka konsekvenser densamma kan få och vad som eventuellt bör göras för att mildra eventuella olägenheter för sådana huvudmän, vilkas ekonomiska ställning icke medger att de belastas med ökade kostnader för undervisningen. Det synes lantbruksstyrelsen lämpligt, att det uppdrages åt nyssnämnda sakkunniga att upptaga frågan om en omläggning av nu nämnd art i samband med sina övriga uppgifter.

I handläggningen av detta ärende ha deltagit generaldirektören och byråchefen Arnegren.

Stockholm den 14 januari 1956

Underdånigst

C.-H. NORLANDER

ARNE P:SON ARNEGREN

Justitiekanslersämbetets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 245, § 23

Underdånigt utlåtande

Att de i Långmans testamente upptagna ändamålsföreskrifterna beträffande A-fonden, i den mån de över huvud taget nu må anses böra ligga till grund för en disposition av fondens medel, icke utan vidare kunna vinna tillämpning är uppenbart. Justitiekanslersämbetet biträder därför statsrevisorernas förslag, att frågan om fondens framtida användning blir föremål för utredning.

Såsom statsrevisorerna anföra bestridas numera i stort sett de behov, som få antagas ha avsetts skola tillgodoses genom fonden, av det allmänna. Härav följer emellertid naturligen icke, att ej utrymme skulle kunna finnas för en verksamhet från fondens sida inom något eller några av de områden, som åsyftas med bestämmelserna i testamentet rörande A-fonden. Detta lär till en början vara fallet i fråga om »kommunala behofver», främst inom det rent sociala området, men det synes heller icke otänkbart, att fonden i viss mån skulle kunna komma till användning för ändamål, bestämt i anslutning till vad under vissa andra punkter föreskrives, exempelvis till lindrande av verkningar av naturkatastrofer (Surteolyckan) eller till stöd för handel, slöjd eller »allmänt nyttiga företag». Då som en allmän regel vid permutation bör gälla, att avvikelser från donationsföreskrift icke sker, utan att så är påkallat, synes följaktligen vid en blivande utredning böra närmare undersökas, huruvida det är möjligt att mera direkt tillämpa någon eller några av de för A-fonden givna ändamålsbestämmelserna eller finna användning för del av fonden i anslutning till sådan bestämmelse.

Å andra sidan synas föreligga vägande skäl för en permutation. Främst träder i förgrunden den omständigheten, att samhällsförhållandena nu då fonden skall nyttiggöras äro så helt annorlunda än på testators tid. Den nöd och de »behofver», som testator ville söka avhjälpa, finnas praktiskt taget icke längre. Och möjligheterna för det allmänna att tillgodose uppkommande hjälpbehov äro i grunden förändrade. Den meningen torde därför kunna hävdas, att testators föreskrifter icke böra följas utan fondens användning i huvudsak fritt anpassas efter nu rådande förhållanden.

Finnes permutation helt eller delvis böra ske, uppkommer frågan, hur tillgängliga medel böra disponeras. Statsrevisorerna ha därvid uttalat, att särskild hänsyn bör tagas till behovet av teknisk forskningsverksamhet för det norrländska näringslivets utveckling och förkovran. Även enligt ämbetets mening bör ett nytt ändamål sökas i den riktning statsrevisorerna sålunda antytt. Om fondens avkastning icke synes böra tagas i anspråk, helt eller delvis, för sådana åtgärder som testator direkt avsett, synes det nämligen ligga närmast till hands att stödja forskning, som avser att nå praktiska resultat inom områden testator angivit och därigenom möjliggör av honom åsyftad förkovran och utveckling. För övrigt torde det kunna ifrågasättas, om icke ett dylikt ändamål rymmes inom sådana testamentets bestämmelser som dem om stöd till bergverken, sjöfart och handel, industri och slöjd samt »andra allmänt nyttiga företag». I första hand torde komma i fråga att stödja forskning inom teknikens, jordbrukets, skogsbrukets och därmed jämförliga områden. Såsom statsrevisorerna antytt bör — i anslutning till testators föreskrifter — först ifrågakomma forskning inriktad på norrländska problem.

Beträffande den mera förvaltningsmässiga sidan ha statsrevisorerna funnit det kunna starkt ifrågasättas, om icke A-fonden borde uppgå i den Längmanska kulturfonden. Lösningen av denna fråga är tydligen beroende av det ändamål, som bestämmes för A-fonden. Om denna fond skulle få en sådan användning som ovan antytts, vilken ju till sin inriktning i betydande mån avviker från de uppgifter som tillkomma den Längmanska kulturfonden, synes A-fonden alltjämt böra bibehållas som en särskild fond. I så fall torde fördelningen av A-fondens medel böra anförtras åt en särskild nämnd, sammansatt av företrädare för sådana forskningsområden A-fonden skulle stödja och måhända även av företrädare för norrländska intressen.

Vid en översyn av bestämmelserna för fonden torde slutligen böra beaktas de i testamentet för A-fonden angivna reglerna om förräntning och bildande av nya fonder. Tydligt är, att dessa regler icke kunna tillämpas utan böra ersättas av andra. Därvid synes böra tillses, att genom väl tilltagna årliga avsättningar av avkastningen garantier skapas för att fondens reella värde såvitt möjligt uppehålls.

Stockholm den 16 januari 1956

Underdånigst
OLOF ALSÉN

K. E. Uhlin

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 245, § 23

Underdånigt utlåtande

Såsom framgår av § 23 i den av riksdagens år 1955 församlade revisorer avgivna berättelse får den i Långmanska donationen ingående s. k. A-fonden tagas i anspråk, när den vuxit till ett belopp av 11,2 miljoner kronor. Den tidpunkt, då fondmedlens avkastning skulle kunna disponeras, kan nu beräknas vara nära förestående.

I det av donator upprättade testamentet ha åtskilliga föreskrifter meddelats om de ändamål, som donator avsåge att stödja med denna delfond. Den långa tid, som erfordrats för att bringa upp det donerade beloppet till avsedd storlek, har emellertid medfört, att förutsättningarna för de av donator avsedda hjälpåtgärderna rubbats genom samhällsutvecklingen och behovet av att för ändamålet disponera donationsmedel i det väsentliga undanröjts. Vid sådant förhållande är det erforderligt, att spørsmålet om dessa medels disposition upptages till övervägande. Statskontoret kan för den skull biträda det av revisorerna väckta förslaget om en utredning i detta avseende.

Revisorerna ha för sin del ifrågasatt, om icke A-fonden — liksom tidigare C-fonden — borde uppgå i B-fonden, även benämnd kulturfonden. Till stöd härför har åberopats den stora efterfrågan på anslag ur sistnämnda fond och den begränsade omfattning i vilken anspråken kunnat tillgodoses med tillgängliga medel. En sammanslagning skulle skapa möjligheter för en verklig breddning av området för fondens kulturfrämjande verksamhet.

Goda skäl tala onekligen för ytterligare stöd åt kulturella ändamål. Emellertid synes utredningen icke ensidigt böra inriktas på en total sammanslagning av fonderna. Det bör nämligen uppmärksammas, att donators testamente ger ett klart uttryck för hans »välmenande och bekymransfulla önskningar» att lindra mänskligt lidande. Alla »märkeligt nödlidande» borde bli »behöfliga understödda». Enligt punkten 2 av bestämmelserna rörande A-fondens disposition skulle densamma komma till användning »för hungers-, missväxt- och farsotsår, brand och andra natur påkommade skador och olycker, såsom watten öfversvämning, jordras, hagel m. m. dylikt». Ehuru under det århundrade, som förflutit sedan donator avfattade sitt testamente, stat och kommun på olika sätt kommit att inskrida

med sociala stödåtgärder, torde det icke kunna bestridas att även härutöver hjälpbehov kunna aktualiseras just vid sådana naturkatastrofer eller andra olyckor, som donator omnämnt. För ändamål av detta slag finnes visserligen det under IX huvudtiteln uppförda anslaget till bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. Anslagets begränsade storlek liksom den omständigheten att tilldelning av medel från detsamma måste ske under hänsynstagande till principiella synpunkter och med beaktande av konsekvenserna tala enligt statskontorets mening för önskvärdheten av att vissa ytterligare medel stå till förfogande. En sådan användning av A-fonden eller en del av denna torde väl överensstämma med donators intentioner.

Stockholm den 3 januari 1956

Underdånigst
WILHELM BJÖRCK

BÖRJE KULL

Ruth Malmgren

**Länsstyrelsens i Norrbottens
län**

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 245, § 23

Till K O N U N G E N

Genom nådig remiss den 30 december 1955 har länsstyrelsen anbefallts avgiva utlåtande över vad i riksdagens senast församlade revisorers berättelse yttrats rörande Längmanska donationsfonden.

Med anledning härav får länsstyrelsen anföra följande.

Länsstyrelsen kan icke dela revisorernas åsikt, att det skulle möta svårigheter att på ett ändamålsenligt sätt finna användning för den s. k. A-fonden i enlighet med donationens ursprungliga syften. Det är visserligen riktigt, att det allmänna numera har ansvaret för anläggning, underhåll och drift av huvudparten av kommunikationsväsendet liksom för flertalet sjuk- och socialvårdsuppgifter även i den landsända, vars framtida utveckling donationen ville främja. Men dessa åtgärder tillgodoser endast en del av de behov, som testamentet omnämner. Bland övriga i testamentet uppräknade men av revisorerna icke närmare berörda uppgifter märkes sålunda inrättandet av mönsterjordbruk och mönsterskogsbruk, avhjälpande av följderna av missväxt och naturkatastrofer, bidrag till vattenavlednings- och dikningsföretag samt bistånd åt handel, industri och slöjd. Därtill kommer, att enligt testamentets avfattning den däri gjorda uppräknningen allenast utgör en exemplifiering. Hänsyn måste därför också tagas till områden, som är likartade med de nämnda men vilka på testators tid måhända icke var så aktuella, att de ansågs böra särskilt omnämnas exempelvis vissa allmänna åtgärder för lantbrukets och skogsbrukets främjande samt turistnäringen.

Länsstyrelsen vill för att ytterligare belysa detta lämna några exempel på behov inom länet, vilkas tillgodoseende måste anses överensstämma med vad donator åsyftat. Flertalet av dessa exempel grundar sig på un-

dersökningar, som företagits med anledning av det uppdrag Eders Kungl. Maj:t den 26 maj 1954 lämnat länsstyrelsen att utreda Tornedalens och Överkalixbygdens försörjning medelst där befintliga naturtillgångar och tillgänglig arbetskraft. Den del av länet, som detta utredningsuppdrag omfattar, täcker dessutom väl det område, vilket enligt testator skall ha prioritetsrätt.

Under arbetet med Tornedalsutredningen har ett tidigare vid olika tillfällen omvittnat faktum ytterligare bestyrkts, nämligen att Tornedalens liksom för övrigt hela länets näringsliv är föga differentierat. Detta har visat sig ha synnerligen menliga följder för arbetsmarknaden, främst i form av en stark säsongarbetslöshet. Som exempel på arbetslöshetens omfattning kan omnämnas, att vid arbetsförmedlingarna i länet under maj månad 1955 anmäldes icke mindre än 4 091 manliga arbets sökande, vilka utgör mer än en fjärdedel av de för hela landet vid samma tid anmälda manliga arbetslösa. Av länets manliga arbets sökande tillhörde omkring hälften Tornedalskommunerna. Situationen synes i framtiden komma att ytterligare förvärras. Kraftiga motåtgärder äro alltså påkallade om en icke på lång sikt mycket omfattande utflyttning av särskilt ungdom skall ske från detta område. Redan nu är denna tendens starkt påtaglig och ägnad att inge bekymmer. Vissa uppslag för att främja näringslivet och därigenom i någon mån råda bot mot nämnda missförhållanden ha också framkommit från skilda håll. Olika omständigheter såsom de transportfördyrande avstånden, den ringa yrkestraditionen och främst kapitalbristen, gör det emellertid svårt att stimulera till ökad verksamhet utan ekonomiskt bistånd utifrån. Länets företagareförening, som i förhållande till sina starkt begränsade resurser gjort betydande insatser till näringslivets fromma inom länet, har — trots avsevärd hjälp av länets landsting — icke tillräckliga medel för att tillfredsställa ens de mest trängande lånebehoven. Genom den senaste tidens kreditåstramningar har detta behov blivit ännu mera påtagligt. Det finns därför ett mycket betydande utrymme för åtgärder i syfte att ekonomiskt stödja näringslivet i Tornedalen.

Trots goda förutsättningar som turistlandskap, har Tornedalen för närvarande närmast karaktär av genomfartsled för turisterna. Anledningen härtill är främst den nästan totala avsaknaden av tidsenliga hotell och pensionat. Några speciella anläggningar för turiständamål finns icke. Anorlunda förhåller det sig på den finska sidan av gränsen, där några högmoderna anläggningar uppförts med bidrag från det allmänna. Turisterna söka sig därför — på grund av brist på inkvarteringsmöjligheter — ofta över gränsen till Finland. Även i fråga om turistnäringen finns följaktligen ett betydande ännu icke tillgodosett investeringsbehov.

Vården av de enskilda skogarna i Tornedalen är eftersatt. Den viktigaste anledningen härtill är måhända, att skogsodling är mycket kostnadskrävande i dessa »svärförnygrade» trakter. En preliminär undersökning har visat, att omkring 28 000 dagsverken per år under en tioårsperiod skulle erfordras för att sätta de enskilda skogarna i ett godtagbart tillstånd. Med nuvarande bidragsformer och tillgängliga anslag torde emellertid en sådan upprustning icke komma till stånd. Några ålägganden enligt skogsvårdslagen har länets skogsvårdsstyrelse också hittills icke ansett sig rimligen kunna ge. En beräkning av behovet av skogsbilvägar inom de enskilda skogarna i Tornedalen har givit vid handen, att omkring 300 km sådana vägar skulle behöva byggas, för att ett rationellt skogsbruk skall kunna

bedrivs. Kostnaderna härför belöper sig till minst 4,5 miljoner kronor. Även här är villkoren för statsbidrags- och lånegivningen sådana att ett så omfattande vägbyggnadsprogram icke kan väntas bli utfört inom överskådlig tid. Dessutom bör erinras om, att bidrag eller lån enligt gällande regler icke utgår till underhåll av skogsvägar. Beträffande skogsbruket kan också omnämnas, att skogsvårdsstyrelsen i länet planerar att förlägga en s. k. skogsvårdsgård till Täreändö, där behovet av en sådan gård är stort. Förutsättningen för att skogsvårdsgården skall komma till stånd är emellertid, att förutom från stat och vederbörande kommuner erhålles bidrag från enskilt håll. Bl. a. räknas med anslag från Norrbottens läns konjunkturutmättningsfond och från allmänningsskatterna.

Om jordbruket i Tornedalen skall kunna utvecklas till en standard, som är någorlunda jämförbar med jordbruket i landet i övrigt, är mycket omfattande investeringar erforderliga. Icke mindre än 7 000 ha åkerjord anses sålunda behöva täckdikas. Man beräknar att det behövs omkring 33 miljoner tegelrör för att genomföra ett sådant projekt. Med nuvarande priser torde dessa fritt järnvägsstation kosta omkring 4,5 miljoner kronor, vartill kommer bilfrakter för rören samt arbetslöner. Enligt av hushållningssällskapet i länet gjorda försök har för grundkalkning av Tornedalens jordbruk beräknats åtgå över 66 000 ton kalk, som i inköp torde belöpa sig till 6,6 miljoner kronor. I hela Tornedalen finns för närvarande endast 13 tornsilos och 14 gropsilos av betong för förvaring av grönfoder. Dessa anläggningar utgöra endast en bråkdel av de silos, som rätteligen behövas i dessa trakter, där jordbruket övervägande är baserat på husdjurskötsel.

I vilken utsträckning torrläggning och avdikning är önskvärd i Tornedalen har icke kunnat närmare inventeras. Med hänsyn till de ständigt återkommande översvämningarna inom dessa områden samt till behovet av lämplig mark för nyodling, kan dock utan tvekan påstås, att sådana företag äro påkallade i betydande omfattning. De speciella förhållandena, som råder i dessa avseenden, torde för övrigt väl belysas av revisorernas anförande under § 26 i sin berättelse rörande ett i Tornedalen aktuellt torrlägningsföretag, nämligen vattendraget Keräsajokis reglering. Även om, såsom revisorerna förordat, ett större statsbidrag än det vanliga kommer att medgivas detta företag, kommer kostnaderna för detsamma likväl att hårt belasta vederbörande kommuner och enskilda jordbrukare. Betydande insatser skulle här kunna åstadkommas med tillhjälp av A-fonden.

De klimatiska och geografiska förhållandena i Tornedalen medför att riskerna för missväxt och naturkatastrofer måhända är större samt på grund av inneånarnas svaga ekonomi svårare att bära där än på andra håll i landet. Länsstyrelsen vill endast erinra om de stora översvämningarna sommaren 1954, vilka bl. a. i Tornedalen orsakade svår missväxt och omöjliggjorde höskördens bärgning. För att förhindra att kreaturstammen helt eller till övervägande del måste nedslaktas, utdelades — i avvaktan på och som komplement till de av statsmakterna senare beslutade stödåtgärderna — som foderhjälp till behövande jordbrukare omkring 270 000 kronor. Dessa medel bestod dels av gåvor från enskilda personer och sammansejningar och dels av anslag från den till länsstyrelsens förfogande stående s. k. nödhjälpsfonden, vars kapital till och med i viss utsträckning måste tagas i anspråk. Det är givet, att tillgång till avkastningen från en fond av A-fondens storlek skulle utgöra en god borgen för det snabba ingripande, som är av nöden i sådan katastrofsituation som den nyss omnämnda.

Vad nu anförts utgör såsom redan påpekats endast en exemplifiering på sådana hjälpbehov, vartill fonden skulle kunna komma till användning. Exemplet kunna mångfaldigas och även appliceras på andra delar av länet. Som en sammanfattning av den ekonomiska situationen i vissa delar av länet och särskilt Tornedalen kan emellertid tjäna en redogörelse för de skattelindringsbidrag, som utgår från staten. Enligt Sveriges officiella statistik Kommunernas finanser år 1951, som utgör den för länsstyrelsen senast tillgängliga uppgiftskällan härutinnan, utgick detta år för hela landet 4,1 miljoner kronor i sådana bidrag. Därav tilldelades Norrbottens län icke mindre än 3,7 miljoner eller över 90 %. Enbart Tornedalskommunerna erhöles närmare 2,9 miljoner eller nästan 71 % av totalbidraget.

I motsats till revisorerna vill alltså länsstyrelsen framhålla, att några svårigheter att finna användning för A-fondens avkastning i detta län icke föreligger och ej heller torde vara att förvänta inom överskådlig tid. Några skäl att låta denna fond uppgå i den Längmanska kulturfonden föreligger alltså icke enligt länsstyrelsens mening. Däremot kan länsstyrelsen tillstyrka en utredning såvitt angår tolkning av testamentets bestämmelser om A-fondens användning för de ändamål, som ursprungligen avsetts, eller andra härmed jämförliga ändamål inom Norrbottens län samt från vilken tidpunkt avkastningen skall kunna disponeras. Med anledning av vad länsstyrelsen ovan anförts bör utredningen även behandla frågan om vem som skall besluta om medlens användning. Enligt länsstyrelsens åsikt bör detta i likhet med vad som gäller för kulturfonden, anförts åt en nämnd, bestående av förslagsvis fem ledamöter som förordnas av Eders Kungl. Maj:t. Då avkastningen från fonden enligt testamentet i första hand skall användas inom Norrbottens län torde det vara lämpligt att nämnden har sitt säte i Norrbottens län och att förslag på ledamöter lämnas av exempelvis respektive länsstyrelsen, landstinget, hushållningssällskapet, skogsvårdsstyrelsen och företagareföreningen.

I handläggningen av detta ärende ha deltagit undertecknade, landshövding och förste länsassessor.

Luleå i landskansliet den 13 januari 1956

Underdånigst
FOLKE THUNBORG

TORSTEN SEGRELL

Längmanska kulturfondens nämnds

ytrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 245, § 23

Till K O N U N G E N

Sedan Kungl. Maj:t den 17 december 1955 anbefallt Längmanska kulturfondens nämnd att avgiva utlåtande med anledning av vad i riksdagens senast församlade revisorers berättelse yttrats rörande Längmanska donationsfonden (§ 23), får nämnden i underdånighet anföra följande.

Efter framställning av riksdagens år 1950 församlade revisorer (§ 15), varöver nämnden den 16 januari 1951 avgivit yttrande, och med stöd av riksdagens sistnämnda år fattade beslut förordnade Kungl. Maj:t den 8 juni 1951, att den med litt. C betecknade delen av Längmanska donationsfonden skulle per den 30 juni 1951 överföras till och sammanslås med den med litt. B betecknade delen av fonden (Längmanska kulturfonden).

Den permutation som då genomfördes innebar två särskilda ändringar i Längmans testamentariska förordnanden. Dels blev C-fonden tagen i bruk långt innan den uppnått det i testamentet föreskrivna minimibeloppet av 100 miljoner kronor. Dels ansågs det av donator för denna del av fonden bestämda ändamålet omöjligt att numera förverkliga med tillhjälp av fondmedlen och dessa disponerades i stället till förstärkning av B-fonden och för att främja de kulturella ändamål, som denna fond understött allt sedan den år 1918 börjat tagas i anspråk. För nämndens verksamhet medförde denna permutation att de till nämndens förfogande årligen ställde medlen, vilka före den 30 juni 1952 utgjorde omkring 65 000 kronor, därefter ökat med i runt tal 50 % till omkring 100 000 kronor (30 juni 1954: 103 326 kronor och 30 juni 1955: 98 248 kronor).

Den av revisorerna nu ifrågasatta permutationen beträffande A-fonden innebär icke att fonden skall tagas i anspråk i förtid. Framställningen avser allenast att frågan om fondens användning och därför erforderliga organisatoriska anordningar bör göras till föremål för utredning redan nu, på grund av att fonden under budgetåret 1957/58 beräknas uppnå det i testamentet för dess användning föreskrivna minimibeloppet av ca 11,2 miljoner kronor. För att fondens betydande resurser efter det minimibeloppet uppnåtts utan dröjsmål skola komma till nytta, vill nämnden livligt förorda att en sådan utredning igångsättes.

Beträffande direktiven för utredningen hemställer nämnden, att utredningen lämnas full frihet att föreslå den användning av fondmedlen som inom ramen av donators föreskrifter medför optimum av nytta för det allmänna. Revisorerna hava funnit det kunna starkt ifrågasättas, om icke jämväl A-fonden bör uppgå i den Längmanska kulturfonden. Nämnden vill obetingat vitsorda behovet av ytterligare förstärkning av denna fond och nyttan av den breddning av området för dess kulturfrämjande verksamhet som revisorerna funnit önskvärd. I detta avseende kan nämnden åberopa i stort sett samma skäl som anförts i dess ovannämnda yttrande den 16 januari 1951. Även efter 1951 års permutation och den därav föranledda höjningen av årliga anslagssumman till ca 100 000 kronor, har missförhållandet mellan denna summa och de ansökta beloppen varit mycket betydande. Till belysning härav meddelas, att de ansökta beloppen utgjorde i avrundade tal år 1951: 375 000 kronor, år 1952: 588 000 kronor, år 1953: 356 000 kronor, år 1954: 456 000 kronor och år 1955: 273 000 kronor.

Å andra sidan företer frågan om permutation beträffande A-fonden ett väsentligt annat rättsläge än den tidigare permutationen beträffande C-fonden. I det senare fallet kunde med fog åberopas att, såsom justitiekanslern uttalade i utlåtande den 16 januari 1951, det rimligen stode utom allt tvivel att det av donator bestämda syftet aldrig kunde förverkligas. Beträffande det för A-fonden bestämda ändamålet måste beaktas följande.

Enligt testamentet har Längman genom A- och B-fonderna velat främja i förra fallet speciellt angivna sociala uppgifter och i senare fallet allmänt kulturella ändamål. Därvid ha de sociala uppgifterna framstått såsom

primära. A-fonden bestämmes såsom »grundfond» för vilken B-fonden bestämmes i viss mån såsom medel: »på det nödig förtida kännedom och håg förberedes för att upprätthålla och förvalta förtecknade fonder».

De angivna sociala behoven har Längman i första rummet velat främja genom stöd till kommuner genom att inrätta kommunala underfonder »för att av årliga räntan kunna vid förefallande omständigheter förse varje kommuns behov». Därvid har han åberopat sin egen med starkt patos framhållna erfarenhet att dessa sociala behov kännbarast uppstå uti landets norra del, och därför bestämt att början skall göras »allra först och till fullo» inom landets nordligaste län och att sålunda utan avbrott med nästangränsande län fortsättes; »ändock så att förr än till annat län skrides, skall kommunerna inom det handhavande länets sedermera insedda behov än vidare behövliga understödas och avhjälpas».

Genom utredningen bör därför klarläggas vilka av de i testamentet angivna sociala uppgifterna inom landets nordliga delar för närvarande kunna främjas genom från A-fonden avsatta underfonder eller eljest medelst fondens avkastning. Först i den föga sannolika situation att, såsom beträffande C-fonden, det kunde hävdas att det rimligen står utom allt tvivel att syftet med A-fonden aldrig kan förverkligas, torde ifrågakomma att med B-fonden sammanslå även A-fonden.

Nämnden vill i detta sammanhang ytterligare erinra om, att justitiekanslern i ovannämnda utlåtande om permutation av C-fonden hävdade, att därest för denna fond måste väljas ett helt annat ändamål och främst något ändamål som testator eljest velat gynna, därvid borde komma i fråga icke blott de ändamål, som angivits för B-fonden utan också de ändamål som uppställts för A-fonden. Justitiekanslern har alltså år 1951 bedömt de sociala uppgifter som bestämts för A-fonden såsom under nuvarande samhällsförhållanden på intet sätt onyttiga.

Slutligen vill nämnden framhålla att den sammansättning nämnden erhållit såsom särskilt organ för B-fondens kulturella uppgifter medför, att nämnden icke kan anses skickad att fungera såsom organ för de med A-fonden avsedda sociala uppgifterna.

På grund av vad här anförts får nämnden tillstyrka, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, i vilken ordning avkastningen å den i Längmanska donationsfonden ingående med litt. A betecknade fonden bör komma till användning.

Stockholm den 12 januari 1956

Underdånigst

För Längmanska kulturfondens nämnd

A. THOMSON

Folke Wetter

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 249, § 24

Till KONUNGEN

Genom remiss den 17 december 1955 har Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört angående indragning av bidrag till jordbrukets rationalisering m. m. Med anledning härav får lantbruksstyrelsen anföra följande.

Revisorerna, som här framlagt resultatet av en av dem verkställd undersökning rörande omfattningen och innebörden av den indragning av bidrag till jordbrukets rationalisering m. m., som ägt rum, ha därvid bl. a. uppmärksammat, att indragningarna varit relativt stora de senaste åren. Revisorerna ha vidare uttalat, att det visserligen kunde anses såsom i och för sig tillfredsställande, att indragning av icke utnyttjade bidrag kommit i gång i den utsträckning, som skett, men förhållandet syntes å andra sidan även ägnat att ingiva vissa betänkligheter. Att sakägare i så förhållandevis stor utsträckning, som fallet vore, påkallade lantbruksnämndernas biträde för jordbruksrationalisering, men sedermera icke fullföljde de påtänkta förbättringsåtgärderna måste nämligen, enligt revisorernas mening, innebära att den statliga organisationen toges i anspråk för planeringsverksamhet m. m. utan att den avsedda nyttan därav vunnos. Revisorerna ha emellertid ansett sig kunna förutsätta, att lantbruksnämnderna hade sin uppmärksamhet riktad på att en viss återhållsamhet i fråga om förrättningar och bidrag kunde anses påkallad med hänsyn till den omfattning, i vilken meddelade rationaliseringsbidrag måst återkallas.

Styrelsen, som helt delar den uppfattning, åt vilken revisorerna givit uttryck, har sedan länge vid olika tidpunkter och i skilda sammanhang för nämnderna framhållit betydelsen av att nämnderna till undvikande av onödigt projekteringsarbete göra förhandsbedömningar rörande de ifrågasatta rationaliseringsåtgärdernas lönsamhet och önskvärdhet ur allmän och enskild synpunkt. I sina anvisningar den 23 februari 1953 angående handläggning av ärenden rörande statligt stöd till torrlägningsverksamheten har styrelsen sålunda gjort följande allmänna uttalande:

»Med hänsyn till syftet med det statliga stödet — att stimulera till ur allmän synpunkt angelägna företag, vilka höja jordbrukets effektivitet och skapa tillfredsställande försörjningsmöjligheter för dess utövare — skall beslut om bidrag eller lånegaranti föregås av en prövning huruvida den ifrågasatta åtgärden är önskvärd ur allmän synpunkt. I regel är en förutsättning härför, att åtgärden kan anses som en ekonomiskt försvarlig investering med hänsyn till den förbättring, som åtgärden i stort sett kan väntas medföra i brukningsenheternas driftsekonomi och brukarnas försörjningsmöjligheter. Vid denna bedömning bör hänsyn tagas ej enbart till de för dagen föreliggande förhållandena utan även till den utveckling, som bör eftersträvas enligt de av statsmakterna uppdragna riktlinjerna för jordbrukspolitiken. Hänsyn måste sålunda tagas bland annat till behovet av yttre rationalisering och det sätt, på vilket densamma bör genomföras. — I vissa fall kan dock av sociala eller andra skäl ett torrlägningsföretag anses önskvärdt ur allmän synpunkt och följaktligen berättigat till lån och bidrag, även om förbättringsåtgärden icke kan väntas bli fullt räntabel.

Enligt bestämmelserna för avdikningsbidrag och avdikningslån skall vid bedömning av framställningar om statligt stöd bl. a. särskilt beaktas, att torrläggningen skall avse jord, som till huvudsaklig del redan är odlad eller som utgör lämplig tillskottsjord till ofullständiga jordbruk. Detta äger tillämpning även, då stödet beviljas enligt rationaliseringskungörelsen. I vad mån man bör söka skaffa tillskottsjord till vissa ofullständiga jordbruk genom torrläggning av mark bör avgöras i samband med allmän prövning av de olika utvägar, som stå till buds för rationalisering av dessa jordbruk. Bedömningen skall icke minst samordnas med övervägandena rörande den yttre rationaliseringen. Härvid bör — i anslutning till uttalande av departementschefen i proposition 75/1947 — bl. a. beaktas, att det med hänsyn till de konsekvenser en överskottsproduktion skulle föra med sig, är i hög grad angeläget, att jordbruksrationaliseringen bedrivs på ett sådant sätt, att den icke leder till ett permanent produktionsöverskott. Med hänsyn härtill har i riktlinjerna för jordbrukspolitiken rekommenderats å ena sidan en viss minskning av jordbruksjorden och en viss extensivering av driften å sådana ägor, där detta ur jordbruksekonomisk synpunkt finge anses lämpligt, och å andra sidan försiktighet med åtgärder, som syfta till att utvinna ny jord för jordbruksändamål.»

Styrelsen har vidare i sina anvisningar påpekat nödvändigheten av att en angelägenhetsgradering sker olika företag emellan och har härutinnan framhållit bl. a. följande:

»Med hänsyn till önskvärdheten av att med de begränsade bidragsmedel, som stå till buds, nå bästa möjliga resultat, är det nödvändigt att beakta de ifrågasatta torrläggningens företagens inbördes angelägenhetsgrad. En viss gallring bland företagen bör i dylikt fall företagas. I anslutning till vad som uttalats i proposition nr 75 till 1947 års riksdag bör vid en sådan gallring i främsta rummet statligt stöd lämnas de företag, vilka framstå som mest angelägna ur jordbruksekonomisk synpunkt, ävensom de företag, vilkas brukare med hänsyn till sin ekonomiska ställning ha det största behovet av att en förbättring av brukningsenheten kommer till stånd. Att giva någon av dessa båda synpunkter ett bestämt företräde framför den andra synes icke lämpligt. Det torde tillkomma rationaliseringsorganen att i sin verksamhet komma fram till den avvägning mellan de båda synpunkterna, som med hänsyn till de föreliggande förhållandena framstår som mest tillfredsställande.»

Sin uppfattning i denna fråga har styrelsen även utvecklat i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 oktober 1955 angående förslag till vissa ändringar i 1948 års instruktion för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna, där styrelsen anför följande:

»Bland bestämmelserna om lantbruksnämnds åligganden (24 § 1. d) i förslaget) har intagits en föreskrift om att lantbruksnämnd skall ha att tillhandagå med upprättande av tekniska planer för jordbrukets inre rationalisering, däri även inbegripet torrläggning av mark, dock endast i den mån tillgång på medel och personal det medger. Den fråga, som lantbruksstyrelsen i detta sammanhang vill beröra och som har stor betydelse för arbetet å lantbruksingenjörsavdelningarna, är i vad mån en angelägenhetsgradering av inkommande framställningar bör ske. Det förhållandet, att nämndernas personal för närvarande icke är tillräcklig för att inkommande framställningar om förrättningar av olika slag skola kunna effektueras utan dröjsmål utan att tvärtom en avsevärd balans föreligger, skapar

givetvis problem i fråga om dispositionen av personalen. Bland framställningarna kunna ju finnas både sådana, som avse betydande allmänna eller enskilda intressen, och sådana, som måste anses vara av mycket ringa angelägenhetsgrad eller äro av sådan natur, att det förefaller mycket tvivelaktigt, om de komma att föranleda praktiska åtgärder. För de syften, som nämnderna ha att tjäna, måste det framstå som angeläget, att den till nämnderna knutna arbetskraften skall utnyttjas på ett produktivt sätt. Det kan enligt lantbruksstyrelsens uppfattning ej heller anses föreligga någon skyldighet för nämnderna att ställa den till lantbruksingenjörsavdelningarna eller avdelningarna för inre rationalisering knutna arbetskraften till förfogande för alla dem, som önska begagna sig av densamma för undersökningar eller upprättande av tekniska planer inom nämndens arbetsområde i den turordning, i vilken ansökningarna inkommit och således utan avseende å det resultat, som arbetet kan väntas leda till. Då framställningar om dylikt biträde inkomma synes det därför önskvärt, att nämnderna ej — såsom tidigare i viss utsträckning torde ha förekommit — tämligen automatiskt utföra undersökningar på marken och annat tekniskt arbete i stort sett i den ordning, vari ansökningarna inkommit, utan i stället, då så lämpligen kan ske, först låta företaga en preliminär bedömning av de ifrågasatta företagen. Skulle det redan efter en sådan ganska flyktig undersökning framstå som klart, att företaget ur ekonomisk synpunkt förefaller sakna intresse eller att utsikterna för dess utförande av andra skäl äro små eller inga, bör hänsyn härtill tas vid planeringen av arbetet inom avdelningarna.»

Ett dylikt system med förhandsgranskning och en därpå grundad rådgivning, vilken leder till en gallring av påtänkta åtgärder, har visat sig medföra goda resultat och medföra vinster, ej blott för lantbruksnämnderna, vilka därigenom kunna använda sin personal för nyttigare arbetsuppgifter, utan även för de sökande, vilka kunna avrådas från att lägga ut pengar för projektering av företag, som ej kunna beräknas komma till utförande eller medföra någon verklig nytta. Styrelsen kan också konstatera, att nämnderna nu inrikta verksamheten på projektering av sådana företag, som beräknas kunna komma till stånd inom rimlig tid.

Härutöver vill styrelsen framhålla följande.

Ehuru indragningarna, som revisorerna påpekat, under de sista två åren varit relativt stora (10,5 respektive 14 % av vad som under samma tid beviljats), uppgår den under de sju gångna åren indragna summan totalt endast till 6 % av vad som under samma tid beviljats. Det bör vidare observeras *dels* att indragningarna till övervägande del skett i de nordligaste länen — under de av revisorerna undersökta två åren falla på de fyra nordligaste länen drygt 2,3 milj. av det totalt indragna beloppet, 4,2 milj., — *dels* att indragningarna i särskilt hög grad avsett bidrag som beviljats till nyodling och betesförbättring (1,9 milj. av 4,2 milj.) ävensom till ekonomibyggnader (1.1 milj.). Härtill må anmärkas, att det under de senaste två åren förelegat alldeles särskilda skäl till den höga indragningsfrekvensen. Sålunda ha indragningarna huvudsakligen avsett bidrag, som beviljades under den allra första verksamhetstiden, då lantbruksnämnderna från olika håll fingo övertaga en betydande balans av redan projekterade företag i huvudsak avseende nyodling, betesförbättring och täckdikning. Emellertid visade det sig, att en mycket hög procent av dessa företag av olika anledningar icke kommo till utförande, varför de successivt avvecklats och bidragen indragits.

Huvudorsakerna till att de projekterade företagen icke kommit till utförande torde vara följande.

På grund av den utveckling jordbruket undergått har under de senaste åren en förskjutning ägt rum i förutsättningarna för investeringar i jordbruket. En del åtgärder, som ännu för ett tiotal år sedan betraktades som eftersträvansvärda, framstå nu som icke ekonomiskt försvarliga. Jordbrukarna ha dess bättre blivit alltmer obenäga att utföra tidigare planlagda men nu oekonomiska arbeten. Likaså har uppfattningen förskjutits om vad som ur allmän synpunkt kan anses lämpligt att utföra. Bland annat har i riktlinjerna för jordbrukspolitiken rekommenderats att i viss utsträckning minska jordbruksjorden och att iakttaga återhållsamhet med åtgärder, som syfta till att utvinna ny jord. Mot bakgrunden härav är det naturligt, att åtskilliga äldre företag icke kommit till utförande under den kontrakterade arbetstiden, och att arbetstidsförlängning icke medgivits utan bidrag i stället indragits.

Det bör här framhållas, att styrelsen sedan länge haft sin uppmärksamhet riktad på dessa förhållanden och, utöver de ovan redovisade anvisningarna, vidtagit därav betingade åtgärder beträffande dispositionen av medlen till nya bidrag. Bidrag och projektering till betesförbättring har sålunda anpassats till vad som kan förväntas bli utfört och har nedgått från 2,6 milj. kronor år 1950 till numera ej fullt 0,8 milj. kronor per år. Bidrag till nyodling beviljades under den första tiden med 2,0 milj. kronor per år, men från och med år 1953 skar styrelsen ner medelsanvisningen för ändamålet till högst 0,5 milj. kronor per år. För nästa år beräknas ett belopp av 0,3 milj. kronor tillräckligt för ändamålet.

Förutom nyss nämnda förskjutning i bedömningen av nu nämnda rationaliseringsåtgärder har till indragningarna bidragit, att många företag, särskilt i Norrland, icke blivit utförda på grund av brist på arbetskraft och på grund av att brukarna själva låtit anstå med arbetenas utförande, enär de haft goda arbetsförtjänster utanför jordbruket. I detta sammanhang torde såsom en bidragande orsak till att åtgärder, ej minst torrläggningsarbeten, projekterats utan att sedan komma till utförande, påpekas att särskilt de norrländska jordbrukarna torde ha strävat efter att försäkra sig om statligt stöd till olika arbeten å de egna brukningsdelarna (dikning, nyodling, betesförbättring m. m.), avsedda att komma till utförande, när arbetet tryter på andra håll. Statsmakterna stimulerade för övrigt just omkring krigsslutet till viss beredskapsprojektering på torrläggningens område. På grund av den höga sysselsättningsgrad, som rått i landet ända sedan krigsslutet, har arbetstiden för dylika »beredskapsarbeten» numera utgått med därav följande bidragsindragningar.

Styrelsen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57, avlämnade i augusti 1955, uppskattat indragningarna avseende rationaliseringsanslaget under innevarande budgetår till 2 milj. kronor. Uppskattningen baserar sig på den kännedom, som styrelsen på grund av hos styrelsen prövade uppskovsansökningar har om det antal äldre företag, särskilt i övre Norrland, som icke torde komma att färdigställas inom föreskriven tid. Indragning av bidrag ha under de sista åren med hänsyn till tidigare påpekade förhållande bedrivits intensivt i syfte att utrensa inaktuella företag. Ännu föreligger dock en viss grupp av projekterade nyodlings-, betesförbättrings- och ekonomibyggnadsprojekt, som i nuvarande läge icke bör komma till

utförande. För kommande år har man emellertid icke att räkna med en så stark frekvens i indragningarna som för närvarande.

Vad här sagts om orsakerna till indragningar av bidrag från rationaliseringsanslaget gäller i stort sett även beträffande indragningarna från avdikningsanslaget. Indragningarna av bidrag beviljade från detta anslag ha under de senaste fem budgetåren uppgått till omkring 4,3 milj. kronor. Den höga siffran är väsentligen beroende av att det, som tidigare påpekats, befunnits lämpligt att inställa utförandet av företag avseende torrläggning av mark för nyodling, till vilka bidrag beviljats för relativt lång tid sedan och vilka företag icke utförts under den fastställda arbetstiden. Åtskilliga av de på senare år indragna bidragen torde beviljats för tio år sedan eller mera. I detta sammanhang förtjänar även framhållas, att styrelsen i samband med sin översyn av projekteringsverksamheten redan för ett par år sedan kunde överflytta viss personal från norrlandslänen till jordbruksbygder med mera trängande behov av jordförbättring.

Riksdagens revisorer ha begränsat sig till att framlägga resultaten av den verkställda granskningen. Av vad ovan anförts torde framgå, att den berörda verksamheten bedrivs efter riktlinjer, vilka stå i god överensstämmelse med de av revisorerna anförda synpunkterna.

I detta ärendes slutliga handläggning ha deltagit generaldirektören, överdirektören Wetterhall, byråchefen Hägglund och förste byråsekreterare Kollberg, föredragande.

Stockholm den 14 januari 1956

Underdånigst

För generaldirektören

HANS WETTERHALL

BO KOLLBERG

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 257, § 25

Till K O N U N G E N

Genom remiss den 17 december 1955 har Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att avgiva utlåtande över vad riksdagens revisorer anført rörande kontrollen av vissa torrlägningsföretag. Med anledning härav får lantbruksstyrelsen anföra följande.

I likhet med riksdagens revisorer anser lantbruksstyrelsen det vara av stor vikt att med statsmedel understödda företag avseende torrläggning av mark för jordbruksändamål underhållas, så att de investerade medlen även för framtiden medföra den nytta, som varit avsedd. Givetvis bör dock härifrån undantagas sådana fall, där det på grund av ändrade förutsättningar, exempelvis genom att berörda marker lämpligen böra användas till annat än jordbruk eller att underhållet visar sig alltför dyrt, framstår som ekonomiskt att lägga ned de kostnader, som underhållet skulle kräva.

Underhållsverksamheten bör naturligtvis i första hand och så långt som möjligt bäras upp av jordbrukarnas eget intresse av att få ett gott ekonomiskt utbyte av jordbruksdriften. Det är därför av vikt, att det blir väl

känt vad ett fullgott underhåll betyder i ekonomiskt avseende. Emellertid står det klart, att också en statlig kontroll i viss utsträckning är påkallad. Detta visas bl. a. av att underhållet icke blivit godkänt vid ungefär en tredjedel av de företag, som besiktigats de senaste åren. Det är sålunda i och för sig önskvärt, att kontrollen av underhållet göres så effektiv som möjligt.

Å andra sidan är det nödvändigt, att kontrollen begränsas och bedrivs så, att kostnaderna för statsverket bli rimliga i förhållande till de statliga insatser, som gjorts i företagen. Det är likaså angeläget, att de begränsade personalresurserna ej onödigtvis bindas vid uppsiktsåtgärder till förfång för de positiva arbetsuppgifterna.

Styrelsen får här erinra om att styrelsen upprepade gånger under de senaste åren framhållit, att det är nödvändigt att förstärka den tekniska personal, som är avsedd att biträda lantbruksingenjörerna. I anledning av den sänkning av icke-ordinarieposten som beslöts av 1951 års riksdag, ha ett tiotal i personalstaten upptagna teknikertjänster måst hållas vakanta under åren 1952—1954. Efter framställning av styrelsen medgav 1955 års riksdag viss ökning av anslaget, så att några tjänster kunde återbesättas år 1955 (jfr 1955 års statsverksproposition IX. huvudtiteln sid. 18—20). I sina anslagsaskanden för budgetåret 1956—57 gjorde styrelsen förnyad framställning och anförde därvid:

»Styrelsen hemställde i fjol om sådan förstärkning av icke-ordinarieposten som skulle göra det möjligt för styrelsen att besätta sex av de då 10 vakanta tjänsterna såsom tekniker å lantbruksingenjörsavdelningarna vid nämnderna. Med förslaget åsyftades huvudsakligen att skapa förutsättningar för ett mera effektivt utnyttjande av särskilt lantbruksingenjörernas arbetskraft genom att förbättra proportionen mellan förrättningsmän och teknisk biträdespersonal å nämnda avdelningar. Förslaget tillstyrktes icke av departementschefen. Med hänsyn till arbetsbalansen å lantbruksingenjörsavdelningarna anvisades dock ett belopp av 30 000 kronor till tillfällig förstärkning av avdelningarna.

Av styrelsen betraktades den föreslagna utökningen såsom ett nödvändigt minimum om en ytterligare försämring av arbetsbalansen å lantbruksingenjörsavdelningarna skulle kunna hindras. Styrelsen betraktade även förslaget såsom en etapp i ett återförande av avdelningarna till full kapacitet. Det till tillfällig förstärkning anvisade beloppet förslår till att bestrida grundlönerna åt 4 tekniker. Styrelsen hemställer nu under hänvisning till den redogörelse för torrlägningsverksamheten, som intagits i 1955 års statsverksproposition (IX. ht sid. 18—20), om sådan ytterligare förstärkning av anslagsposten, att återstoden av de vakanta teknikertjänsterna skall kunna besättas under nästa budgetår.»

Förslaget om återbesättning av teknikertjänsterna har anmälts i 1956 års statsverksproposition men har icke biträts av departementschefen.

De olika synpunkterna — avseende å ena sidan behovet av underhållskontroll och å andra sidan de begränsade resurserna — vägdes mot varandra då lantbruksstyrelsen år 1952 utfärdade nu gällande anvisningar rörande underhållskontrollens bedrivande. Vid denna tidpunkt hade i överensstämmelse med föreskrifterna i Kungl. brev den 16 maj 1947 under fem år tillämpats kontroll av företagen med femårsintervaller. Erfarenheterna visade, att det varit väl motiverat att pressa fram en återhämtning av tidigare eftersatt underhåll, men att kontroll i sådan utsträckning krävde alltför stor arbetsinsats i förhållande till personaltillgången och

även avsevärda kostnader. Den från år 1952 införda decentraliseringen av verksamheten till nämnderna möjliggjorde, att den tidigare ordningen med kontroll av alla underhållspliktiga företag, fixerad till av lantbruksstyrelsen fastställda intervaller, kunde ersättas med ett smidigare system, inriktat på att sätta in besiktningen just på de fall, där kontroll visade sig påkallad.

I 1952 års anvisningar föreskrev lantbruksstyrelsen, att lantbruksnämnderna i första hand skulle företaga en utgallring av sådana företag, som ej alls behövde kontrolleras. Från underhållskontrollen skulle sålunda undantagas *dels* företag, till vilka utgått statsbidrag med mindre än 2 000 kronor, *dels* företag, eller del av företag, där marken tagits i anspråk för annat än jordbruksändamål, *dels* alla täckta avlopp.

Denna utgallring har lett till att av drygt 18 000 företag cirka 9 600 nu kvarstå i gruppen, som alltså kan behöva kontrolleras.

I den kvarstående gruppen finnes emellertid en hel del företag, där särskilda kontrollåtgärder för att tillse att underhållet skötes icke torde vara påkallade. Detta gäller dels sådana företag, där jordbrukarna själva visa ett så påtagligt intresse av att sköta underhållet och lantbruksnämnderna genom sin allmänna kontakt med bygden kompletterad med upplysningar från ortsbudena m. m. kan bedöma, att särskild kontroll på platsen tills vidare är obehövlig, dels sådana företag, där marken visserligen ännu användes för jordbruksändamål men där det är tveksamt, om det är ekonomiskt försvarligt att driva jordbruk på längre sikt.

Enligt 1952 års anvisningar är det icke heller avsett, att alla företag i den nämnda kvarstående gruppen skulle bli föremål för besiktning med efterföljande formellt beslut om godkännande varje 10-årsperiod. Det har nämligen föreskrivits, att kontroll *allt efter behov* bör företagas en gång per 10-årsperiod. Lantbruksnämnderna äro sålunda oförhindrade att låta kontrollåtgärden bero i sådana fall som nyss nämnts.

Av uppgifter från lantbruksnämnderna framgår att det på sina håll torde finnas rätt många sådana företag, som kvarstår i gruppen att kontrollera men som tills vidare lämpligen lämnas utan åtgärder från nämnderna. Bland dessa märkas bl. a. åtskilliga företag, som utfördes på 1930- och 1940-talen i syfte att torrlägga mark för nyodling särskilt i Norrland men där nyodling ej skett och nu inte är att förvänta och ej heller framstår som ekonomiskt försvarlig. Som exempel kan hänvisas till vissa av de företag i Norrbotten och Västerbotten, som riksdagens revisorer besökt och redogjort för i sitt yttrande. Styrelsen har överlämnat ett exemplar av yttrandet till vardera lantbruksnämnden för övervägande, huruvida företagen böra kvarstå under kontroll.

Vad så beträffar den under de senaste åren utövade kontrollverksamheten ha riksdagens revisorer påpekat, att antalet godkända företag gått ner från 1 199 år 1952 till 907 respektive 429 åren 1953 och 1954. Det bör här nämnas, att verksamheten kalenderåret 1952 bedrevs efter de äldre bestämmelserna (1947 års) och att övergången till den nya ordningen skedde successivt under 1953. Styrelsen får vidare framhålla, att det är naturligt, att antalet per år behandlade företag minskas till ungefär hälften, då kontrollen sprids från 5-årsperioder till 10-årsperioder. Även med beaktande härav har antalet godkända företag år 1954 varit tämligen lågt. Härtill medverkade, att bristen på teknikerpersonal och begränsningen av reseanslaget var särskilt kännbar sagda år.

Det bör vidare uppmärksammas, att antalet godkända företag endast ger

en ofullständig bild av arbetsinsatserna på underhållskontrollen. Styrelsen vill här erinra om gången av underhållskontrollen. Lantbruksnämnderna underrätta genom särskild skrivelse året före avsedd underhållskontroll företags arbetsstyrelse om att kontroll kan påräknas vid viss tidpunkt och anmodar arbetsstyrelsen att på särskilt svarskort meddela, huruvida underhållsarbetet redan är utfört eller kan förväntas bli klart till nämnda tidpunkt. Med ledning av inkomna svar besökas därefter företagen vid lämpligt tillfälle.

Av uppgifterna för år 1955, vilka nyss blivit tillgängliga, framgår att av de 9 600 företagen i gruppen, som alltjämt kan behöva kontrolleras, ha 12 % fått skrivelse om förestående kontroll och 10 % besiktigats. Av dessa ha 6,5 % godkänts. (Antalet godkända [612 st.] är således högre än år 1954.) Med hänsyn till att kontrollperioden nu är 10 år, synes enligt styrelsens förmanande verksamheten ha senaste året åter fått ungefär den omfattning, som avsetts i anvisningarna.

I ett par län har emellertid verksamheten även det gångna året varit minimal. Styrelsen har följt verksamheten genom de årliga rapporter, som nämnderna ha att inge, och har sin uppmärksamhet på de ojämnheter, som förekomma. Styrelsen skall därvid bl. a. överväga, om Ortsombuden lämpligen kunna anlitas i ökad utsträckning för att hålla nämnderna underättade om behovet av underhållsarbeten.

Av uppgifterna härovan framgår att kontroll genom besök år 1955 omfattat 10 % av de företag, som alltjämt anses böra vara underkastade kontroll, men att blott 6,5 % av samma företag (motsvarande 2/3 av antalet kontrollerade) godkänts. Relationen mellan kontrollerade och godkända synes ha varit ungefär densamma också under perioden 1946—1950. Revisorerna ha berört frågan, hur svårigheterna att få underhållet utfört skall kunna överbyggas. De ha därvid framfört tanken, att delägarna i större företag skulle åtaga sig en viss årlig avsättning av medel för underhållsarbeten. Eftersom utebliven rensning av större företag ofta torde bero på att finansieringen visar sig besvärlig, torde årlig avsättning av medel till rensning vara en lämplig åtgärd. Det finnes också enstaka exempel på dylik avsättning efter överenskommelse. Längre än till en sådan frivillig fondbildning torde man ej kunna komma utan ändring av vattenlagen.

Revisorerna ha vidare anfört, att det inte syntes dem helt uteslutet, att möjligheter föreligga att begagna vissa i lagstiftningen anvisade åtgärder (13 kap. 16 och 17 §§ vattenlagen) för att framtvinga underhållet, där påtaglig underlåtenhet i underhållsskyldigheten kan påvisas. Tvångsåtgärder enligt sagda lagrum torde hittills knappast ha förekommit och böra givetvis i fortsättningen användas endast vid mycket anmärkningsvärd försummelse av underhåll. Särskilt bör framhållas att underhållsarbete i statlig regi blir en så svårbemästrad procedur, att det bör ifrågakomma endast, om synnerligen starka skäl föreligga.

Det bör också framhållas, att de berörda lagbestämmelserna äro tillämpliga endast på en del företag. Förutsättning för dylika tvångsåtgärder är, att företaget handlagts vid syneförrättning enligt vattenlagen, att företaget utförts inom föreskriven tid och i enlighet med syneutlåtandet eller att vattendomstol godkänt från syneutlåtandet gjorda avsteg. Vattendomstolarna torde på grund av sin arbetsbelastning icke ha möjlighet pröva tillnärmelsevis alla de företag beträffande vilka avvikelser i större eller mindre omfattning skett från syneutlåtandet.

Slutligen vill lantbruksstyrelsen i likhet med riksdagens revisorer understryka, att återhållsamhet i bidragsgivningen till nya företag är välbetänkt i trakter, där jordbruket är på tillbakagång. Styrelsen har i sina anvisningar till lantbruksnämnderna den 23 februari 1953 angående handläggning av ärenden rörande statligt stöd till torrlägningsverksamheten påpekat nödvändigheten att företaga en viss gallring bland tilltänkta torrlägningsföretag redan innan projekteringen sker. Anvisningarna äro återgivna i samtidigt härmed avgivet yttrande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört angående indragning av bidrag. Styrelsen kan också konstatera, att bidragsgivningen nu är restriktiv i bygder, där jordbruket tenderar att minska i betydelse.

I detta ärendes slutliga handläggning ha deltagit generaldirektören, överdirektören Wetterhall, byråchefen Hägglund, lantbruksingenjören Thorén och förste byråsekreterare Kollberg, föredragande.

Stockholm den 14 januari 1956

Underdånigst
För generaldirektören
HANS WETTERHALL

BO KOLLBERG

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 271, § 26

Till K O N U N G E N

Genom remiss den 17 december 1955 anbefalld att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört angående torrlägningsföretaget Keräsjoki, berörande mark i Nedertorneå och Karl Gustafs socknar i Norrbottens län får lantbruksstyrelsen anföra följande.

Förhållandet mellan båtnad och kostnad är sådant, att statligt stöd till företaget icke skulle ifrågakomma, om frågan bedömdes enbart på grundval därav. Riksdagens revisorer ha emellertid framhållit bl. a., att det syntes oundvikligt, att ett avsevärt antal av jordbruksfastigheterna i Keräsjokidalen komme att nedläggas i en nära framtid, om företaget icke utföres, och att åtgärder för att vidmakthålla bebyggelsen i dessa nordliga gränstrakter måste betraktas som en angelägen uppgift, som påkallar särskild uppmärksamhet från det allmännas sida.

Revisorerna ha därför funnit särskilda skäl föreligga att vid bedömande av företagens tillåtlighet och understödjande med statsbidrag göra avsteg från eljest tillämpade normer för torrläggning av mark.

Det föreligger nu också en framställning om statsbidrag till företaget, vilken lantbruksnämnden med eget yttrande insänt till lantbruksstyrelsen. Nämnden har därvid anfört bl. a. följande.

»Man bör hålla i minnet att den föreslagna regleringen mindre gäller möjligheterna att avvinnna ny mark för odling än att rädda redan odlad mark från en definitiv försumpning. Följderna av en tilltagande uppslamning av Keräsjoki, som för övrigt synes gå mycket raskt, måste bli att fler jordbruk än vad dagens läge utvisar snart torde bli spolerade.

Minskningen i åkerarealen medför som tidigare nämnts, att stora värden gå förlorade i byggnader — enligt beräkningarna mellan 0,7 och 1,6 miljoner kronor — samt även i vägar och andra fasta anläggningar, vilka värden icke komma till synes i båtnadsberäkningen enligt vattenlagen.

Jordbruk och skogsbruk utgör det huvudsakliga försörjningsunderlaget för den bofasta befolkningen i de berörda byarna. Såsom framgår av bifogade av länsarbetsnämnden lämnade redogörelse över förhållandena på arbetsmarknaden är tillgången på arbetstillfällen utanför jord- och skogsbruk starkt beskuren. Länsstyrelsen har även i bifogade till lantbruksstyrelsen ställda skrivelse i ärendet vitsordat dessa uppgifter.

Den nedläggning eller inskränkning av jordbruksdriften, som måste bli följden av försumpningen, innebär i dagens läge enligt nämndens beräkningar att 40—50 årsverken gå förlorade i jordbruket. Då det är svårt att få annat arbete inom rimligt avstånd från bostadsorten måste följden bli en utflyttning, som medför ännu större kapitalförluster i t. ex. byggnader än vad som framgår av de tidigare redovisade beräkningarna.

Nämnden vill betona att man i dessa trakter har en synnerligen intresserad och duglig jordbruksbefolkning, en god jordmån samt ett klimat, som efter norrbottniska förhållanden väl passar för jordbruksdrift. Ur samhällets synpunkt, bl. a. enär det här är fråga om en gränsbygd, är det även av stor betydelse att byarna längs Keräsjoki bibehållas och erhålla tillfredsställande försörjningsmöjligheter. Bygden levererar även betydande mängder mjölk till större konsumtionsorter, främst Kiruna. Mjölken levereras i första hand till det nyuppförda mejeriet i Hedenäset inom Hietaniemi socken. Den vikt Hietaniemi kommun väster vid att jordbruksbygden kring Keräsjoki bibehålles och därmed underlaget för mejeriet blir oförändrat, framgår av att kommunen beslutat anslå 10 000 kronor till torr-läggningens företagets genomförande.

De av företaget direkt berörda kommunerna i Nedertorneå och Karl Gustaf ha även visat mycket stort intresse för företagets utförande bl. a. genom att, såsom framgår av bifogade protokollsutdrag, vardera anslå 25 000 kronor till regleringen.

Att intressenterna — även om kommunerna medverka — skulle ha ekonomiska möjligheter att genomföra företaget utan betydande statlig hjälp är enligt nämndens uppfattning helt uteslutet. De av företaget berörda kommunernas och markägarnas ekonomiska resurser äro mycket begränsade, vilket även framgår av intressenternas och länsstyrelsens skrivelse i ärendet.

Beträffande de av kommunerna lämnade bidragen vill nämnden framhålla att de ha lämnats under antagande av att dessa bidrag ej skall föranleda en reducering av statsbidraget. Kommunernas bidrag böra i stället få användas för att minska intressenternas lån ur avdikningslånefonden. De hårdast drabbade fastigheternas lån ur denna fond komma, som framgår av lantbruksingenjörrens båtnadsberäkningar att uppgå till omkring 16 000 kronor.»

Vidare har länsstyrelsen i skrivelse till lantbruksstyrelsen yttrat:

»Länsstyrelsen har vid olika tillfällen kommit i beröring med frågan om reglering av Keräsjoki och därvid överlagt med såväl företrädare för vederbörande intressenter som representanter för berörda statliga och kommu-

nala myndigheter. Länsstyrelsen har bl. a. haft anledning taga befattning med spörsmålet genom det uppdrag, som länsstyrelsen den 26 maj 1954 erhållit att utreda Tornedalens och Överkalixbygdens försörjning medelst där befintliga naturtillgångar och tillgänglig arbetskraft. Länsstyrelsen är sålunda väl förtrogen med Keräsjoikibygdens problem.

Såsom länsarbetsnämnden framhållit i sitt yttrande den 24 september 1955 till lantbruksnämnden, är möjligheterna att lokalisera industriell verksamhet till Tornedalen starkt begränsade. Det är därför nödvändigt tillse, att i första hand sådana redan befintliga näringsgrenar som jordbruket i den mån förutsättningar därför kan anses föreligga, utvecklas till ökad lönsamhet och i varje fall icke försvagas.

Lantbruksnämndens utredning ger vid handen, att en reglering av Keräsjoiki kommer att medföra påtagliga förbättringar för de av företaget berörda jordbruken. Å andra sidan skulle en underlåtenhet att genomföra projektet betyda, att åtskilliga av de nuvarande jordbruken sannolikt nödgas upphöra och andra att avsevärt begränsas. Det är följaktligen uppenbart att ett positivt avgörande av den väckta frågan kommer att ha stor betydelse för bygden och dess försörjning.

Länsstyrelsen vitsordar lämnade uppgifter om de begränsade ekonomiska resurser, som berörda kommuner och intressenter förfoga över. Det är därför nödvändigt, att staten i största möjliga utsträckning träder hjälpsamt emellan, om regleringsföretaget skall kunna genomföras.

Med anledning av vad sålunda anförts, tillstyrker länsstyrelsen, att den ifrågasatta regleringen av Keräsjoiki kommer till stånd samt att den plan för arbetenas finansiering, som lantbruksnämnden uppgjort, lägges till grund för beslutet i ärendet.»

På grund av de omständigheter, som riksdagens revisorer åberopat och som ytterligare belysts i de här återgivna yttrandena, anser lantbruksstyrelsen bärande skäl föreligga att bevilja statligt stöd till genomförande av företaget.

I frågan om finansieringen av företaget må först nämnas, att någon del av kostnaden för företagets utförande utan tvivel kommer att bäras av vägförvaltningen på grund av den nytta det medför för allmän väg. Frågan är avsedd att behandlas vid kommande syneförrättning. Skillnaden mellan kostnad och båtnad kan således förväntas bli minskad.

Statsbidrag utgår enligt avdikningskungörelsen (nr 431/1939) med 40 procent av den av lantbruksstyrelsen godkända kostnaden men kan beviljas med högre belopp då så finnes skäligt på grund av särskilda omständigheter. Lantbruksstyrelsen har med hänsyn till omständigheterna och på grund av vad lantbruksnämnden och länsstyrelsen anförut funnit statsbidrag böra medgivas till 60 procent av den kostnad, som av styrelsen kan godkännas. Sedan det visat sig, att intressenterna dock icke torde mäktas med att svara för hela det återstående beloppet har Hietaniemi, Karl Gustafs och Nedertorneå kommuner beslutat att bevilja sammanlagt 60 000 kronor för ändamålet. Det har därvid förutsatts, att statsbidrag skulle beviljas till minst 60 procent av företagets kostnader och att intressenterna därutöver skulle få kostnaderna avlyfta med de belopp, som kommunerna lämna. I övrigt skulle avdikningslån utgå efter vanliga grunder.

Syneförrättningen torde komma att fortsättas inom den närmaste tiden. Sannolikt kommer intressenterna att kunna genomföra företaget enligt den uppgjorda planen för arbetenas finansiering.

Såsom riksdagens revisorer anført är det givetvis önskvärt, att man i ett tidigt skede prövar möjligheterna att säkerställa ett kontinuerligt underhåll. Det torde i första hand böra övervägas vid syneförrättningen, vilka bestämmelser som böra träffas rörande underhållet. I samband därmed kan måhända överenskommelse träffas om viss kontinuerlig utdebitering, varigenom finansieringen av underhållet skulle kunna underlättas. Möjlighet torde finnas, att bestämmelser om finansieringen intagas i de stadgar för företaget, som kunna antagas av deltagarna. Av särskild vikt för det framtida underhållet är, att den första rensningen efter företagets utförande genomföres på ett fullgott sätt. Detta torde utan svårighet kunna tryggas, eftersom första rensningen tillhör de åtgärder, till vilka statsbidrag kan beviljas.

I detta ärendes slutliga handläggning ha deltagit generaldirektören, överdirektören Wetterhall, byråchefen Hägglund och lantbruksingenjören Thorén, föredragande.

Stockholm den 14 januari 1956

Underdånigst

För generaldirektören

HANS WETTERHALL

GUNNAR THORÉN

Länsstyrelsens i Norrbottens län

ytrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I. s. 271, § 26

Till K O N U N G E N

Genom remiss den 17 december 1955 har länsstyrelsen anmodats avgiva utlåtande över vad riksdagens revisorer under § 26 i sin berättelse anført rörande »Torrlägningsföretaget Keräsjoki».

I anledning härav får länsstyrelsen anföra följande.

Frågan om en reglering av Keräsjoki har varit föremål för länsstyrelsens uppmärksamhet i olika sammanhang och senast aktualiserats genom en framställning från kommitterade för Nedertorneå, Karl Gustafs och Hieta-niemi kommuner om statsbidrag till täckande av kostnaderna för en av lantbruksnämnden i länet planlagd reglering av vattendraget. Framställningen har med länsstyrelsens yttrande den 8 november 1955 överlämnats till kungl. lantbruksstyrelsen.

Utöver vad länsstyrelsen anført i nämnda yttrande, vilket bilägges i avskrift, vill länsstyrelsen endast ytterligare understryka angelägenheten av att den föreslagna regleringen snarast kommer till utförande.

Ärendet har, förutom av undertecknad landshövding och t. f. länsassessor, handlagts av landssekreteraren Mårten Stiernström.

Luleå i landskansliet den 28 december 1955

Underdånigst

FOLKE THUNBORG

BÖRJE PERSSON

Till Kungl. lantbruksstyrelsen

I skrivelse den 7 november 1955 har vederbörande intressenter samt av Nedertorneå, Karl Gustafs och Hietaniemi kommuner särskilt tillsatta kommitterade hemställt om statsbidrag till täckande av kostnaderna för en av lantbruksnämnden i länet planlagd reglering av Keräsjoki vattendrag.

Med anledning härav får länsstyrelsen anföra följande.

Länsstyrelsen har vid olika tillfällen kommit i beröring med frågan om reglering av Keräsjoki och därvid överlagt med såväl företrädare för vederbörande intressenter som representanter för berörda statliga och kommunala myndigheter. Länsstyrelsen har bl. a. haft anledning taga befattning med spörsmålet genom det uppdrag, som länsstyrelsen den 26 maj 1954 erhållit att utreda Tornedalens och Överkalixbygdens försörjning medelst där befintliga naturtillgångar och tillgänglig arbetskraft. Länsstyrelsen är sålunda väl förtrogen med Keräsajokibygdens problem.

Såsom länsarbetsnämnden framhållit i sitt yttrande den 24 september 1955 till lantbruksnämnden, är möjligheterna att lokalisera industriell verksamhet till Tornedalen starkt begränsade. Det är därför nödvändigt tillse, att i första hand sådana redan befintliga näringsgrenar som jordbruket i den mån förutsättningar därför kan anses föreligga, utvecklas till ökad lönsamhet och i varje fall icke försvagas.

Lantbruksnämndens utredning ger vid handen, att en reglering av Keräsjoki kommer att medföra påtagliga förbättringar för de av företaget berörda jordbruken. Å andra sidan skulle en underlåtenhet att genomföra projektet betyda, att åtskilliga av de nuvarande jordbruken sannolikt nödgas upphöra och andra att avsevärt begränsas. Det är följaktligen uppenbart, att ett positivt avgörande av den väckta frågan kommer att ha stor betydelse för bygden och dess försörjning.

Länsstyrelsen vitsordar lämnade uppgifter om de begränsade ekonomiska resurser, som berörda kommuner och intressenter förfoga över. Det är därför nödvändigt, att staten i största möjliga utsträckning träder hjälpande emellan, om regleringsföretaget skall kunna genomföras.

Med anledning av vad sålunda anförts, tillstyrker länsstyrelsen, att den ifrågasatta regleringen av Keräsjoki kommer till stånd, samt att den plan för arbetenas finansiering, som lantbruksnämnden uppgjort, lägges till grund för beslut i ärendet.

Luleå i landskansliet den 8 november 1955

Folke Thunborg

Domänstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 280, § 27

Till K O N U N G E N

Genom nådig remiss den 17 december 1955 anmodad avgiva yttrande över vad riksdagens revisorer uti § 27 av sin berättelse för 1955 anfört får domänstyrelsen anföra följande.

Revisorerna ha beträffande uppdragande av skogsodlingsgränsen på kronoparkerna anfört synpunkter, som väl överensstämma med domänstyrelsens uppfattning såväl vad beträffar grundersna för gränsdragningen som den fortsatta tillämpningen. Med den kännedom, som domänstyrelsen på grundval av vetenskapens rön och praktikens erfarenheter för närvarande äger om skogsbrukets biologiska och ekonomiska betingelser inom dessa gränsmarker mot fjällimpedimenten, anser styrelsen oundvikligt, att områden av i stort sett den nu bestämda omfattningen tills vidare undantages från praktisk skogsdrift. Revisorerna ha emellertid särskilt uppehållit sig vid bestämmelsernas verkningar utanför kronoparkerna och därvid uttalat, att revisorerna förutsatte, att domänverket tillämpade bestämmelserna på ett sådant sätt, att staten såsom skogsägare inte kunde sägas bereda sig en undantagsställning, till vilken motsvarighet saknades för enskilt skogsbruk. I samband därmed ha revisorerna hänvisat till reglerna för skogsvården på enskilda marker ovanför gränsen för svårföryngrad skog. Styrelsen bilägger en karta där båda de ifrågavarande gränserna inlagts¹. Endast i rena undantagsfall kan någon enskild fastighet, som är jämförlig med kronomark ovanför skogsodlingsgränsen, vara belägen nedanför gränsen för svårföryngrad skog. Den sistnämnda gränsen förlöper i stort sett långt östligare än den förra.

Skogsodlingsgränsen kan emellertid inte jämföras med den enligt skogsvårdslagen uppdragna gränsen för svårföryngrad skog. Sistnämnda gräns är visserligen betingad av de särskilda föryngringssvårigheterna inom vissa delar av Norrland och Dalarna men är därjämte av administrativ karaktär. De ovanför gränsen belägna skogsmarkerna betraktas som svårföryngrade och hänsyn härtill måste tagas vid skötseln, framför allt vid averkningar i skogsbestånden. Bedömningen av förutsättningarna för föryngring har ansetts böra utföras av skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän. Någon gränsdragning av denna natur är icke påkallad beträffande kronans skogar.

Motsvarigheten till domänverkets skogsodlingsgräns återfinnes i andra bestämmelser i skogsvårdslagen.

Gränsdragningen innebär främst *en tillfällig investeringsbegränsning*: kostnaderna för skogsodling få tills vidare ej nedläggas på markerna. Motsvarigheten inom skogsvårdslagen återfinnes i 1 och 14 §§. »Endast i det fall att kostnader, som behöva nedläggas för att erhålla en tillfredsställande skogsproduktion å marken, på lång sikt kunna beräknas bli täckta genom skogens framtida avkastning, är marken att anse såsom skogsmark» (kommentarer till 1 §). Oavsett huru därmed förhåller sig skall marken likväl betraktas som skogsmark, om skog bör finnas till skydd mot bl. a. fjällgränsens nedgående eller med hänsyn till annan därmed jämförlig omständighet (§ 2). Av skogsstyrelsens anvisningar framgår emellertid att icke räntabla återväxtåtgärder näppeligen lära kunna ifrågakomma för dessa marker.

¹ Här ej reproducerad. Överlämnad till riksdagens statsutskott.

I den mån bestämmelserna om skogsmark i § 1 icke äro tillämpliga på ifrågavarande enskilda marker, återfinnes motsvarigheten i § 14 av skogsvårdslagen. Kraven på föryngringar skola enligt kommentarer till lagen anpassas efter förutsättningarna för en lönsam skogsproduktion å den ifrågavarande marken. Skogsstyrelsens anvisningar till nämnda paragraf ange, att den övre gränsen för skogsägarens föryngringsskyldighet skall fixeras till de W-värden, som gälla för en räntefot av $2\frac{1}{2}$ %. Detta betyder — i stort sett — att någon föryngringsskyldighet icke föreligger å enskilda marker, som äro jämförliga med kronans marker ovan skogsodlingsgränsen. I praktiken lär för övrigt föryngringsskyldigheten på enskilda marker inom hela lappmarken i stor omfattning utkrävas med utomordentlig försiktighet.

Revisorerna ha uttalat bl. a. följande (sid. 19): »Men där sådana innehav av mindre produktiv skogsmark förekomma, lär det icke medgivas de enskilda att åsidosätta de sämre markerna, och någon motsvarighet till skogsodlingsgränsen förekommer, såvitt revisorerna känna till, icke på enskilt håll. Såvitt gäller övriga enskilda skogsägare förekommer det visserligen icke i praktiken, att skogsodlingsåtgärder — bortsett från åtgärder efter avverkning — med stöd av skogsvårdslagen framtvingas på marker med otillfredsställande skogstillstånd. Man måste emellertid räkna med att åtskilliga skogsägare i trakterna intill fjällmarkerna ha marker med uteslutande låg produktivitet, och dessa ägare torde vara hänvisade till att genom skogsodlingsåtgärder söka åstadkomma avkastning av sin skogsmark, även om förutsättningarna äro begränsade.» Av vad ovan anförts framgår, att — såvitt styrelsen kunnat finna — inom här ifrågavarande områden över huvud taget icke ställas krav på återväxtåtgärder på enskilda skogsägare, vare sig i lagen eller i anvisningarna till denna.

Gränsdragningen innebär emellertid också *ett med vissa undantag tills vidare gällande allmänt avverkningsförbud för gammal skog*. Motiveringen härför är, att om man för närvarande ej kan åstadkomma ny skog på markerna — av brist på resurser, på grund av bristande kunskap om lämpliga metoder, på grund av svag lönsamhet eller naturförhållanden, som kanske aldrig låta sig besegras av människan — så bör den befintliga skogen lämnas orörd. Det är en av föryngringslärans grundteser, att inom områden av detta slag, så stora delar som möjligt av det gamla beståndet måste sparas för avverkning i nära samband med föryngringen. Inom de delar av fjällskogarna, som senare kunna överföras till praktisk skogsdrift, böra av denna anledning föryngringshuggningar ej vidtagas. I fråga om övriga delar, där skogsbruk aldrig kommer att bedrivas, kan ett upplyst naturskydd med stor styrka kräva, att skogen lämnas sådan den nu är för att såsom hittills under sekel efter sekel långsamt föryngra sig själv. Människans ingrepp på dessa marker ha hittills regelmässigt medfört sämre resultat för skogsåterväxten än naturens egna livsprocesser. Det har under sådana förhållanden enligt domänstyrelsens mening varit hög tid att vidtaga åtgärder för att åtminstone de marker inom ifrågavarande zon, som tillhöra staten, skola kunna för framtiden förbli ett verkligt naturreservat.

Med ledning av de bedömanden, som gjorts i samband med uppgåendet av skogsodlingsgränsen på kronoparkerna, kan sägas, att större delen av markerna ovanför gränsen icke äro att anse som skogsmark i skogsvårdslagens mening. Därest sådan mark varit i enskild ägo, skulle vederbörande ägare enligt 1 § skogsvårdslagen haft rätt att avverka skogen utan att sörja för återväxt, försvårat icke skogsvårdsstyrelsens stämpningsförrättare ansett,

att skogen bort bestå »till skydd mot fjällgränsens nedgående eller med hänsyn till annan därmed jämförlig omständighet» (§ 2). Det beror på tillämpningen av denna bestämmelse i vad mån skogen kan bevaras å den enskilda mark i fjälltrakterna, där återväxtskyldighet ej kan krävas av skogsägaren.

I fråga om skogsodlingsgränsens tillämpning i det speciella fall, för vilket revisorerna redogöra, får styrelsen hänvisa till de här bilagda yttranden, som avgivits av vederbörande jägmästare och överjägmästare. Styrelsen vill endast tillägga, att vid en så genomgripande omläggning av förvaltningen, som införandet av skogsodlingsgränsen innebär, övergångssvårigheter icke kunna helt undvikas. Domänverket söker emellertid att så långt möjligt är begränsa desamma, och de konflikter, som uppstått mellan den sålunda föreslagna skogsvårdsåtgärden och övriga intressen inom ifrågavarande skogsbygder, äro anmärkningsvärt få. Endast i några enstaka fall beröras för flera skogsägare gemensamma flottningsintressen, och domänstyrelsen är då beredd att taga erforderlig hänsyn till dessa. Icke heller i fråga om vägbyggnader av allmänt intresse kommer domänverket att söka undandraga sig deltagande. Vad slutligen angår försörjningsmöjligheterna för bofast befolkning är styrelsen övertygad om att sådana frågor skola kunna, med stöd av de av styrelsen utfärdade bestämmelserna om s. k. sociala områden, lösas av lokalförvaltningarna i erforderligt samarbete med lantbruksnämnderna och kommunala organ. I fråga om avståndet mellan hem och arbetsplats må framhållas, att — bl. a. med hänsyn till den nu nödvändiga koncentrationen av avverkningar och skogsvårdsåtgärder — man inom hela Norrland ofta måste räkna med längre väg till arbetsplatsen än förr varit fallet.

Till sist får domänstyrelsen sammanfattningsvis anföra följande.

Eftersom domänverket vid tillämpning av ifrågavarande bestämmelser icke undandrar sig rimlig medverkan i för flera skogsägare gemensamma, skogsbefrämjande åtgärder, och då vidare någon skogsodlingsplikt helt säkert icke kunnat åläggas ägaren, därest ifrågavarande marker lytt under skogsvårdslagen, innebär kronans undantagsställning endast att kronan tills vidare avstår från att tillgodogöra sig skog, som — i enskild hand — skulle kunna bli föremål för avverkningsåtgärder, vilka ur synpunkten av skogens vidmakthållande ofta te sig tvivelaktiga. Härom vittna många rester av ödelagda bestånd, ofta av oduglig björk, både på enskildas och statens skogar. Styrelsen saknar anledning antaga annat än att avverkningarna å de enskilda skogarna inom ifrågavarande områden — vilka i regel ligga under utsyningsväng — numera bedrivs med försiktighet i avsikt att tillvarataga alla möjligheter att skapa ny skog utan att nedlägga några kostnader eller i varje fall till mycket låg kostnad. Då detta emellertid inom vissa områden, framför allt i Norrbotten, icke torde vara genomförbart, måste, såvitt domänstyrelsen kan bedöma, skogsvårdsstyrelsens tjänstemän stundom ställas inför svåra avväganden mellan det allmänna intresset av att barrskogsgränsen icke sänkes och skogsägarens enskilda, ekonomiska intresse. Domänstyrelsens erfarenheter från statsskogsförvaltningen tyda på, att denna fråga är förtjänt att närmare uppmärksammas.

Vid detta ärendes avgörande har, förutom undertecknad, närvarit byråchefen Oldertz. föredragande.

Stockholm den 17 januari 1956

Underdånigst

ERIK W. HÖJER

S. Olsson

Överjägmästaren i
Mellersta Norrlands distrikt

Till Kungl. Domänstyrelsen

Återställande kungl. domänstyrelsens remissakt får jag vördsamt anföra följande i vad ärendet berör av riksdagens revisorer i sin berättelse upptagna frågor om dels byggandet av väg till två arrendelägenheter vid Munsvattnet, dels arbetsmöjligheter m. m. för arrendatorerna av dessa lägenheter.

I ärendet har jägmästaren i Norra Renbetesfjällens revir avlämnat närslutna yttrande.

Innan jag kommer in på frågan om vägen Bågede-Dunnervattnet-Munsvattnet, får jag något beröra byggandet av skogsbilvägar på kronans marker i Norrland. I anslutning till femårsplaner, upprättade med hänsyn till vägarnas angelägenhetsgrad, tillämpas i stort sett två huvudprinciper vid byggandet av längre vägar (10—30 km). Inom vissa förvaltningar användes tilldelat årsanslag på en enda längre väg. Skälen härtill äro, att vägen berör stora områden, i behov av såväl huggningar av olika slag som skogsvårdsåtgärder, vilka samtliga arbeten kunna bedrivas under en följd av år. Vägen grovbrytes och terrasseras i sådana fall till hela sin sträckning under samma sommar (i regel entreprenad). I ej så få fall kan vägarbetet förbilligas med detta system. Maskinerna få nämligen arbeta på samma väg en lång tid och många gånger under hela barmarkstiden. Även färdigställandet påbörjas och kan, om tilldelat anslag räcker, avslutas samma år. Grusning sker dock i regel nästkommande år.

Den andra huvudprincipen går ut på, att tilldelat årsanslag på förvaltningen uppdelas å några vägar, vilka färdigställas i vissa etapper men dock sker vägbyggnaden alltid med sikte på att förvaltningen skall medhinnade i femårsplanen föreslagna vägarna. För tillämpning av denna princip tala främst rådande skogsförhållanden på förvaltning, där man vill nå fram till ett flertal, ur skogsskötselsynpunkt aktuella områden. Sådana skäl som vägprojektens närhet till dels allmänna vägar, dels järnvägsstationer för av- och pålastning av maskiner, dels bygd kunna likaledes inverka på val av denna princip.

Byggandet av vägen Dunnervattnet-Stensjöån-Munsvattnet har i stort sett ägt rum enligt förstnämnda huvudprincip med grovbrytning fram till arrendegårdarna under 1951. Sedan det bestämts att den s. k. skogsodlingsgränsen även skulle skisseras inom Jämtlands län har något arbete ej utförts på delen Stensjöån-Munsvattnet med undantag av den av jägmästaren omnämnda (skydds-) dikningen. På grund av sålunda ändrade förutsättningar måste alltid uppstå gränsfall, där exempelvis tidigare gjord investering kunnat uppskjutas. Skogsodlingsgränsen är emellertid ingen för all framtid fastlåst gräns, utan kommer den att flyttas i den mån skogsforskningen löser föryngringsproblemet i de skogstrakter, varom här är fråga, och marker med bättre bonitet salts i skogsbärande skick.

I samband med vägfrågan anser jag mig böra framhålla, att enligt gällande avtal minskar arbetsgivarens utgifter, när bilväg finnes, därigenom att ersättning för avlägsen belägenhet, onormala provianterings- och furageringsförhållanden reduceras väsentligt. Utan tillgång på skogarna till dels

huvudvägar, farbara med bil, dels tidsenliga skogshärbärgen och stallar möter det numera ofta stora svårigheter att erhålla erforderlig arbetskraft för bedrivande av ett ekonomiskt och rationellt skogsbruk i mera från bygd avlägsna områden. Ett dylikt skogsbruk bör — så långt det är och blir möjligt — även gälla skogsskötseln på Norra Renbetesfjällens revir samt på Södra Renbetesfjällens revir. På det förstnämnda reviret finnes ett trettiotal arrendatorer, av vilka endast tre bo i samma by, under det att övriga arrendegårdar i stort sett fördelar sig lika på två intill varandra liggande och på enstaka belägna gårdar. Någon skyldighet för arrendator att taga arbete på kronans skogar finnes ej i gällande arrendekontrakt. Sådan föreskrift synes ej heller ha intagits i Kungl. kungörelsen den 27 juni 1947 angående upplåtelse av norrländska fjällägenheter m. m. Att bestämmelse om sådan skyldighet saknas i kontrakten får emellertid på intet sätt utgöra skäl för, att arrendator ej skall erbjudas och erhålla skogsarbete till för området gällande avtal.

Därefter uppkommer frågan, om virkesuttaget på reviret skall uppdelas på ett flertal trakter, så att arrendator kan bo i hemmet eller, om uttaget skall koncentreras till ett fåtal avverkningar, där arbetarna förläggas i tidsenliga skogshärbärgen. Med ovan nämnda målsättning för bedrivande av ett rationellt skogsbruk anser jag mig icke kunna annat än förorda sistnämnda alternativ beträffande uttaget. Finnes däremot starka skäl för annan målsättning än den nämnda, har förvaltningen att vidtaga de ändringar, som kunna framkomma i lämnade direktiv.

Vad slutligen lägenheterna i Munsvattnet beträffar får jag anföra.

En av lägenheterna, där byggnadsbeståndet upprustats för en kostnad av 50 000 kronor är för närvarande utan innehavare. Enligt jägmästaren beror detta på, att den nu avflyttade arrendatorns hustru på grund av sjukdom icke kunde sköta ladugård, vattenhämtning m. m. och att det blev för slitsamt för mannen att åka skidor till och från avverkningsarbetet varje dag. Lantbruksnämnden söker efter ny arrendator till lägenheten och sedan nämnden erhållit lämplig person som har en med förhållandena van hustru, torde den gjorda investeringen i byggnaden vara försvarlig. Kvarvarande arrendator i Munsvattnet jämte två bröder ha i vinter erbjudits arbete med förläggning vid Stensjöån, dit vägen från Bågede plogas. De ha emellertid icke velat åtaga sig det erbjudna arbetet, då tydligen alla tre måste hjälpas åt att sköta hemmet och sysslorna på gården.

Den s. k. skogsodlingsgränsen ligger nu cirka 7 km öster om Munsvattnet men kan, liksom annorstädes, framdeles flyttas några kilometer åt väster. I denna trakt skulle den i så fall komma att ligga närmare lägenheterna. Det förtjänar möjligen till sist framhållas, att sagda gräns i trakten av Munsvattnet ligger cirka 20 km väster om den gräns, som å enskilda skogar dragits upp för att avskilja svårföryngrad skog, där särskilda bestämmelser gälla angående utsyning m. m.

Härnösand den 7 januari 1956

C. J. Sandström

Jägmästaren i
N. Renbetesfjällens revir

Till Överjägmästaren i Mellersta Norrlands distrikt

Anmodad inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört beträffande bl. a. väg till Munsvattnet inom Norra Renbetesfjällens revir får jag vördsamt anföra följande.

Revisorernas framställning, som med största sannolikhet bygger på uppgifter inhämtade på platsen och från reviret är i sak korrekt. Vissa smärre kompletteringar och tillrättalägganden äro dock erforderliga.

Revisorerna anför, att kostnaderna för vägen från Dunnervattnet till Munsvattnet hittills uppgått till 221 172 kronor och att Domänstyrelsen innevarande höst anslagit ytterligare medel till färdigställande av vägen. Detta senare påstående måste bero på någon missuppfattning. Vägen Dunnervattnet-Munsvattnet (se bifogade skiss¹) är 13 440 m. Ca 4 000 m från Dunnervattnet har reviret en arbetarförläggning vid Stensjöån. Fram till denna förläggning erfordras vägen för skogliga arbeten nedom skogsodlingsgränsen. Av kostnaden, 221 172 kronor, belöper ca 66 000 kronor på denna del av vägen. De ytterligare medel, som anvisats av Domänstyrelsen innevarande höst äro avsedda för färdigställande av vägen till Stensjöån. Återstående del av vägen, från Stensjöån till Munsvattnet, ca 9 400 m beräknas ha kostat ca 155 000 kronor. Vägen grovbröts 1951, och 1954 upptogs diken (maskinellt). Dikena erfordras för att icke smältvatten och dylikt skulle göra allt för stor åverkan på den grovbrutna vägen. Några kostnader utöver dikningarna ha icke nedlagts på vägen sedan den grovbröts, icke heller ha medel för några arbeten begärts.

Mitt resonemang har varit, att ur skoglig synpunkt kan vi i dagens läge icke lägga ner ytterligare pengar på vägen Stensjöån till Munsvattnet, då det inom reviret finnes stora skogsområden belägna nedom skogsodlingsgränsen till vilka det helt saknas väg. Efter resonemang med revirets vägmästare har jag kommit till den uppfattningen, att de nedlagda kostnaderna på vägen Stensjöån-Munsvattnet icke skulle vara bortkastade, om vägen skulle kunna färdigställas inom ca 10 år. Skulle marknadsläget exempelvis för björk ändras, så att bilkörning av detta sortiment kunde ske från fjälltrakterna, finge vägen omedelbart en ur skoglig synpunkt väsentligt ökad betydelse.

Beträffande dragningen av skogsodlingsgränsen i detta område synes också något misstag ha skett. Gränsen går nämligen icke några kilometer väster om Stensjön. Dess läge framgår i stort av den bifogade skissen.

Beträffande arbetsförhållandena i trakten och arrendatorns avflyttning från Munsvattnet vill jag anföra följande. Det normala för arbetena inom ett Norrlandsrevir torde vara att 70 à 80 % utföres av arbetskraft, som förlagts i arbetarförläggning (barack). Arrendatorn hade redan innan han flyttade till Munsvattnet i ett par år arbetat åt reviret (varvid han visat sig vara en mycket bra skogsarbetare). Han var sålunda, då han flyttade till Munsvattnet, väl förtrogen med arbetsförhållandena inom reviret. Då hans hustru efter flyttningen till Munsvattnet på grund av iråkad sjukdom icke kunde sköta ladugård, vattenhämtning etc. ansåg sig arrendatorn,

¹ Här ej reproducerad. Överlämnad till riksdagens statsutskott.

som vintern 1954 hade arbete i trakten av Stensjöåförläggningen ca 1 mil från Munsvattnet, tvungen att åka hem och bort kväll och morgon. Detta blev emellertid i längden allt för slitsamt, och då hustrun ej blev bättre ansåg han sig tvungen att flytta från Munsvattnet. Då reviret icke har några arbetarbostäder, kunde revirförvaltningen — som gärna velat ha kvar arrendatorn som skogsarbetare — tyvärr icke erbjuda honom någon bostad. Arrende av annan fjällägenhet kunde ej heller tänkas, då dessa lägenheter inom reviret ligga ensligt och i många fall olämpligt ur revirets arbetskraftssynpunkt.

Beträffande arrendatorerna av den andra lägenheten i Munsvattnet må anföras, att de äro tre bröder, den yngste 61 och den äldste 68 år gamla. De äro ungarlar och sköta själva sitt hushåll. Då de ha husdjur kunna de ej alla samtidigt fara hemifrån för skogsarbete eller liknande. Deras ålder spelar naturligtvis också in. Den yngsta har under hösten arbetat som snickare vid upprustning av nämnda förläggning vid Stensjöån. Avverkningsarbete, som nu pågår i närheten av denna förläggning, har ingen av bröderna velat ge sig på.

Östersund den 4 januari 1956

Sven Wikland

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 280, § 27

Till K O N U N G E N

Genom remiss den 17 december 1955 har lantbruksstyrelsen anmodats avgiva utlåtande över vad riksdagens revisorer i deras år 1955 avgivna berättelse anført under § 27, domänverkets skogsodlingsgräns. Med anledning härav får styrelsen anføra följande.

Enligt de av domänstyrelsen angivna förutsättningarna för den s. k. skogsodlingsgränsen är denna avsedd att vara en tillfällig investeringsgräns, ovanför vilken som allmän princip tills vidare skall gälla, att investeringar för skogens förnyelse icke få göras och nya hyggen icke få upptagas. De områden, som falla ovanför gränsen, äro sådana som på grund av naturförhållandena med därav följande reproduktionssvårigheter etc. bedömas för närvarande icke kunna med ekonomisk fördel utnyttjas för kronoskogsbruket. Att tillsvidare utesluta nämnda områden från skogsbruksverksamheten har i nuvarande läge jämväl ansetts ändamålsenligt med hänsyn till att domänverkets begränsade resurser böra koncentreras till de marker, som ge det största ekonomiska utbytet.

Emellertid har domänstyrelsen vid uppdragande av gränsen sökt beakta förhållandena i bygder där ortsbefolkningen för sin försörjning är beroende av arbete på kronans skogar och i viss omfattning gjort undantag från den gränssträckning, som varit mest ändamålsenlig av strängt ekonomiska och skogstekniska skäl. Gränsen har sålunda förlagts ovanför ett antal dylika »sociala områden».

Vidare har domänverket givit kompletterande bestämmelser, avsedda att medge av försörjningssynpunkter betingade undantag från de föreskrifter som gälla för områdena ovan gränsen.

I likhet med revisorerna anser lantbruksstyrelsen att förenämnda, av verket tillämpade principer beträffande lokaliseringen av insatserna i kronoskogsbruket äro ändamålsenliga. Styrelsen vill emellertid bl. a. med tanke på eventuellt föreliggande behov av arbetstillfällen i kronoskogsbruket i berörda bygder understryka vikten av att tillämpningen av undantagsbestämmelserna icke blir för restriktiv. Det torde nämligen få förutsättas att vid gränsens uppdragande i de olika bygderna icke i varje avsnitt kunnat mera ingående penetreras alla de olika skäl som eventuellt föreligga ur sysselsättnings- och övriga sociala synpunkter. I framtiden kunna väl även i vissa fall nya dylika skäl tänkas bli för handen. Om i en av gränsen berörd bygd uppkomma frågor om statligt stöd till investeringar exempelvis i jordbruk, vägbyggnadsfrågor etc. bör därför hållas i minnet att gränsdragningen icke representerar någon sådan slutgiltig avvägning mellan rent ekonomiska och sociala skäl, som kan läggas till grund för myndigheternas handlande i dylika aktuella fall.

I detta ärendes handläggning ha deltagit generaldirektören, överdirektören Wetterhall, byråchefen Ståhlberg samt tf. byrådirektören Hansén, föredragande.

Stockholm den 14 januari 1956

Underdånigst

C. H. NORDLANDER

B. O. HANSÉN

Skogsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 280, § 27

TILL KONUNGEN

Genom remiss den 17 december 1955 har skogsstyrelsen anmodats avgiva underdånigt utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer enligt en remissen bilagd transumt anfört rörande domänverkets skogsodlingsgräns. Skogsstyrelsen får i ärendet anföra följande.

De principer, som tillämpats vid skogsodlingsgränsens uppdragning, framgår av revisorernas yttrande. Ävenså anges häri vissa föreskrifter, som domänstyrelsen utfärdat för skötseln av skogarna ovanför skogsodlingsgränsen. Innebörden av gränsdragningen kan i största korthet sägas vara, att på kronans marker intill fjällregionen ett till arealen betydande område avskilts, inom vilket under en 20-årsperiod avverkning endast undantagsvis må bedrivas och investeringar i form av återväxtåtgärder m. m. i princip ej må göras. Gränsdragningen innebär sålunda, att området tills vidare lämnas åsido, medan domänverkets resurser utnyttjas för åtgärder nedanför nämnda gräns. Av de utav revisorerna återgivna föreskrifterna, vilka domänstyrelsen utfärdat i samband med gränsdragningen, synes

framgå, att gränsen ej är definitivt fastslagen för nämnda tidsperiod, utan att möjligheter finns att jämka den med hänsyn till ändrade ekonomiska förutsättningar för skogsbruket, såsom billigare skogsodlingsmetoder och tillkomst av nya bilvägar. Vidare framgår att hänsyn skall tagas till ortsbefolkningens behov av sysselsättningstillfällen m. m.

Riksdagens revisorer har funnit det ekonomiskt riktigt, att domänverkets resurser insätts på marker, där en god avkastning står att vinna. Emellertid kan enligt revisorernas uppfattning ett avskiljande av skogarna ovanför skogsodlingsgränsen medföra vissa olägenheter för det enskilda skogsbruket bland annat därigenom, att genomförande av gemensamma skogsbefrämjande åtgärder, särskilt byggande av skogsbilvägar, kan hämmas och flottning försvåras. Av dessa m. fl. skäl manar revisorerna till viss varsamhet vid åsidosättandet av skogsarealer från skogsbruk i vanlig ordning och framhåller, att vid detaljtillämpningen av skogsodlingsgränsen samråd bör äga rum med vederbörande lantbruksnämnd samt med kommunala myndigheter och enskilda, som berörs därav. Slutligen förutsätter revisorerna, att domänverket tillämpar bestämmelserna om skogsodlingsgränsen på ett sådant sätt, att staten såsom skogsägare icke kan sägas bereda sig en undantagsställning, till vilken motsvarighet saknas för enskilt skogsbruk.

Skogsstyrelsen har inhämtat skogsvårdsstyrelsernas i Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län erfarenheter av ifrågasättande gränsdragning. Utöver vad därvid anförts rörande skogsvårdslagens tillämpning på enskilda skogar i fjällregionerna — denna fråga skall härnedan behandlas i ett sammanhang — må här återges vissa av styrelserna framförda synpunkter.

Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län finner principen för utläggning av domänverkets skogsodlingsgräns riktig. För att emellertid likställighet mellan de olika skogsägaregrupperna skall kunna åstadkommas ifrågasätter skogsvårdsstyrelsen om ej skogsvårdslagen bör ändras. Styrelsen torde syfta till bestämmelser, som skulle medge att reproduktionspliktens fullgörande finge ställas på framtiden, när det gäller extremt svårföröngrade marker.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län understryker vad riksdagens revisorer uttalat, att vissa olägenheter kan uppstå i fråga om genomförandet av gemensamma skogsbefrämjande åtgärder, särskilt byggandet av skogsbilvägar. I fall, där vägföretag bedöms vara ekonomiskt bärigt, bör enligt styrelsens uppfattning domänverket ej undandra sig andel i företaget. Detsamma gäller även flottlederna. I sistnämnda hänseende kan, framhåller styrelsen, redan nu inställda avverkningar på Kronans marker i hög grad försvåra skogsdriften på enskilda marker genom att virkestillsläppningen minskas och flottningskostnaderna som följd därav stiger.

Även skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län berör skogsvägbyggnad ovan skogsodlingsgränsen och förutsätter, att domänverket i fortsättningen snarare kommer att stimulera än hämma tillkomsten av dylika företag, då det bör ligga i verkets eget intresse, att avsättningsförhållandena blir så goda, att ordnad skogsskötsel kan bedrivas. Vad beträffar de sociala verkningarna av skogsodlingsgränsen fordras enligt styrelsen en mycket smidig anpassning efter läget på arbetsmarknaden. Det är därför nödvändigt med en ständig kontakt mellan domänverket och arbetsmarknadsorganen samt kommunala och andra myndigheter för att sociala olägenheter i möjligaste mån skall kunna undvikas.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län framhåller, att i vissa fall olägenheter för enskilda skogsägare uppstått genom domänverkets gränsdragning dels i form av minskade arbetstillfällen, dels i form av ökade svårigheter att tillgodogöra sig den egna skogen. Det sistnämnda förhållandet sammanhänger med att flottleder fått mindre virkestillsläppning och att vägbyggnad försvårats.

Samtliga ifrågavarande skogsvårdsstyrelser har berört skogsvårdslagen, och det kan vara skäl att här i koncentrerad form redogöra för vissa väsentliga lagbestämmelser berörande de nu ifrågavarande områdena ävensom bestämmelsernas praktiska tillämpning. Det bör till en början framhållas, att de skogar under skogsvårdslagen, vilka är belägna ovanför skogsodlingsgränsen (det förutsättes här rent teoretiskt, att denna gräns är sammanhängande, vilket ej är fallet i verkligheten, eftersom gränsen givetvis är fastställd enbart inom kronans marker) praktiskt taget helt är hänförliga till »svårföryngrad skog» enligt skogsvårdslagen. Detta innebär emellertid icke någon ökad reproduktionsplikt efter avverkning. Liksom på annan skog är inom svårföryngrad skog kraven på återväxtåtgärder begränsade till vad som anses ekonomiskt lönande. Till lagens praktiska tillämpning i detta avseende ämnar skogsstyrelsen återkomma. Däremot gäller för svårföryngrad skog särskilda bestämmelser i fråga om avverkning. Sålunda må avverkning för avsalu ske endast med tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, som i vissa fall även kan förhindra avverkning för hushållsbehov inom särskild trakt eller av särskilda träd. Om skog bör finnas på marken till skydd mot fjällgränsens nedgående, gäller denna inskränkning i markägarens rätt att disponera sin skog också på mark, som ej är lämplig för skogsbörd och där alltså ingen som helst återväxtåtgärd bedöms vara ekonomiskt försvarlig. När tillstånd till avverkning lämnas inom svårföryngrad skog, göres utsyning av utav skogsvårdsstyrelsen förordnad person.

Till ledning för skogsvårdsstyrelserna vid tillämpning av lagbestämmelserna om reproduktionsplikt har skogsstyrelsen efter samråd med statens skogsforskningsinstitut utfärdat anvisningar, vilka innehåller vissa ungefärliga riktvärden, till vilka kraven på reproduktionsåtgärder bör begränsas. Dessa riktvärden varierar starkt med markens godhetsgrad och avsättningsläge. För de lågproducerande och med hänsyn till avsättningsförhållanden illa belägna marker, om vilka här är fråga, är dessa riktvärden låga och medger i vissa fall ingen som helst återväxtåtgärd. Med hänsyn härtill bör utsyning, där sådan över huvud taget kan medges, bedrivas på sådant sätt, att markens förmåga till självföryngring i möjligaste mån tillvaratas. Kallhyggen upptas i regel endast där markägaren senare ämnar utföra skogsodling, vartill i viss omfattning statsbidrag kan utgå enligt vad härnedan anges.

I icke obetydlig omfattning förekommer ovanför skogsodlingsgränsen marker med »uppenbarligen otillfredsställande skogstillstånd» enligt skogsvårdslagen. Här föreligger skyldighet för markägaren att vidta de åtgärder, som behövs för att inom skälig tid nöjaktig skog skall finnas på marken. Men skyldigheten begränsas även här till vad som är ekonomiskt försvarligt och dessutom till värdet av de träd, som bör fällas i samband med åtgärderna. Aläggande att utföra åtgärder till större kostnad än som motsvarar nämnda trädvärde kan meddelas bara om statsbidrag lämnas. Då de medel, som står till förfogande för ändamålet inom hela riket, ej medger bidrag till på långt när alla frivilliga ansökningar, har något aläggande

att utföra åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd ännu ej meddelats, trots att nu sex år förflutit efter den nya skogsvårdslagens ikraftträdande. Allra minst har något sådant åläggande ifrågasatts på mark ovanför skogsodlingsgränsen.

I någon ringa omfattning har det förekommit, att ägare av mark i höjdlägena själv önskat utföra en dyrbarare återväxtåtgärd än den, som kunnat utkrävas med stöd av skogsvårdslagen. Vissa begränsade möjligheter finns att lämna statsbidrag till en sådan dyrbarare åtgärd, men den statsunderstödda verksamheten med skogsodling i höjdlägena har helt naturligt en mycket blygsam omfattning.

Som av det anförda framgår är inom svärföryngrad skog över huvud taget kraven på markägarna beträffande återväxtåtgärder efter avverkning mycket måttliga. Avverkningarna bedrivs och förläggs i största möjliga utsträckning så, att de naturliga föryngringsmöjligheterna tillvaratas. Så är förhållandet också i de fall där det gäller att förhindra fjällgränsens nedgående.

Skogsstyrelsen anser, att skogsvårdslagen medger allt rimligt hänsynstagande till de karga förhållandena i områdena nedanför fjällen och enligt styrelsens uppfattning föreligger därför ej anledning att, såsom skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län ifrågasatt, jämka skogsvårdslagen.

För den befolkning, som lever eller äger skog ovanför domänverkets skogsodlingsgräns, kan givetvis betydande olägenheter uppstå som följd av gränsdragningen. Skogsstyrelsen utgår emellertid ifrån att domänverket i överensstämmelse med de föreskrifter, som domänstyrelsen utfärdat och som inledningsvis berörts, söker i största möjliga utsträckning mildra dessa olägenheter vid tillämpningen av gränsdragningsbestämmelserna och i sådant syfte tar kontakt med berörda intressenter och myndigheter.

Stockholm den 16 januari 1956

Underdånigst

FOLKE JOHANSSON

BO LINDFELT
(föredragande)

Marinförvaltningens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 292, § 28

Till K O N U N G E N

Marinförvaltningen får härmed i samråd med chefen för marininstaben avgiva följande yttrande över vad riksdagens senast församlade revisorer anföri i sin berättelse angående mät- och avmagnetiseringsstationerna (§ 28).

1. Såsom framgår av utdraget ha driftskostnaderna för mät- och avmagnetiseringsstationer fr. o. m. verksamhetens början 1943 t. o. m. utgången av budgetåret 1954/55 uppgått till sammanlagt 4 937 000 kronor. Under nämnda tid ha enligt samma källa sammanlagt 11 871 fartyg behandlats vid de tre avmagnetiseringsstationerna. Därtill komma 661 fartyg,

som behandlats vid de tre stötmagnetiseringsstationerna i Öresund under kriget — numera lagda i materielreserv — varför totalt behandlats 12 532 fartyg intill den 1 juli 1955. Av dessa ha 9 910 fartyg genomgått fullständig mätning och avmagnetisering, varför, om kostnaderna helt hänförs till dessa åtgärder, varje behandling har kostat ca 500 kronor. I de övriga 2 226 fallen har endast mätningar förekommit, vilka varit av stort värde för uppföljande av fartygens magnetiska tillstånd. Enär varje medelstort eller större fartyg representerar miljonvärden, och då minrisken allt fortfarande bedömes vara betydande, torde det sålunda av statsmakterna investerade beloppet för driften av stationerna vara väl använda medel.

2. Mot redogörelsen för avmagnetiseringsstationernas tillkomst samt för de framförda statistiska uppgifterna angående verksamheten under åren 1943—55 finnes intet att anmärka.

3. Statsrevisorerna ha själva i sitt utlåtande lämnat vissa synpunkter på den ännu bestående *internationella minfaran*. Samma uppgifter förekomma i marinförvaltningens underdåniga äskande av den 13 augusti 1955 avseende medel till bestridande av driftskostnaderna för mät- och avmagnetiseringsstationerna under budgetåret 1956/57, och ha av Kungl. Handelsdepartementet utnyttjats såsom motivering i bilaga 12 till årets statsverksproposition avseende X:e huvudtiteln.

Härutöver må följande anföras: Vid sammanträdet i International Routing and Reporting Authority (IRRA) i London i oktober 1955 värdjade ordföranden till de i denna organisation ingående länderna, varibland Sverige, att till nästa sammanträde, som skall äga rum den 19 april 1956, inkomma med synpunkter, vilka kunna läggas till grund för det beslut, som vid ifrågavarande sammanträde måste fattas beträffande ställningstagande till den fortsatta minfaran inom olika havsområden. Det svenska svaret på denna fråga har under de senaste dagarna behandlats inom marinstaben.

Marinstabens åsikt härvidlag, som efter samråd med sjöfartsstyrelsen i sinom tid kommer att underställas Kungl. Maj:ts prövning (Handelsdepartementet) för avgivande av svar till IRRA, kan i korthet sammanfattas på följande sätt.

»I de nordeuropeiska farvattnen ha under vartdera av åren 1954 och 1955 åtta fartyg minsprängts — med all sannolikhet av avståndsverkande, ofta magnetiska bottenminor — och samtidigt ett betydande antal ävenledes för sjöfarten farliga slitminor och stötminor observerats och delvis oskadliggjorts. Med hänsyn härtill anser chefen för marinen att, intill den f. n. ovissa tidpunkt då minsprängningar av fartyg samt förekomsten av slit- och stötminor upphört.

dels nuvarande, av IRRA genomförda system med minfarliga områden samt genom dessa etablerade och särskilt utmärkta minsvepta farleder böra bibehållas.

dels ock att fartyg alltjämt böra tillrådas att verkställa den avmagnetisering, som må vara betingad av desammas färdvägar.»

Till ovan angivna statistiska uppgifter bör läggas bilden av det den 7 januari i år i Nordsjön minsprängda och sänkta motorfartyget Alvi.

F. n. gäller en av kommerskollegium 1946 utfärdad alltjämt gällande rekommendation av följande lydelse (bilaga 1 till häfte nr 7/1955 av Under rättelser för sjöfarande mom. 15 d):

»Vidare får Kollegium framhålla värdet med hänsyn till säkerheten, om järn- och stålfartyg med en bruttodräktighet överstigande 1 500 registerton.

även sedan fordran å skyddsslinga mot magnetiska minor upphävts, äro försedda med dylik skyddsslinga, när fartygen nyttjas i farvatten, där magnetiska minor kunna förväntas förekomma.

Slutligen får Kollegium, såsom redan skett i skrivelse till Eder den 15 december 1945, på det allvarligaste tillråda, att alla järn- och stålfartyg äro vederbörligen behandlade vid avmagnetiseringsstation, när de nyttjas i farvatten, där magnetiska minor kunna befaras förekomma. Avmagnetiseringsstationer finnas som bekant i Stockholm, Göteborg och Karlshamn.»

Konsekvenserna härav äro, att svenska staten bör tillhandahålla erforderlig service, d. v. s. i avseende på tid och plats lättillgängliga mät- och avmagnetiseringsstationer.

4. I underdånig skrivelse den 22 november 1955 har chefen för marinen framfört ett förslag om en »Handelsflottans beredskapskommitté» samt bifogat den utredning, som utförts av »Samarbetskommittén Örlogsflottan-Handelsflottan (SÖH 1955)». Denna utredning har omnämnts i statsrevisorerens redogörelse. Ämbetsverket får i detta sammanhang ävenledes hänvisa till vad SÖH 1955 säger i sin utredning (sidorna 24—27) beträffande »Magnetminskydd och avmagnetisering» och vill särskilt understryka, vad som sägs (andra stycket på sid. 27) beträffande *avtägnsandet av permanent långskeppsmagnetism*. Med stöd av senare erhållna erfarenheter utifrån samt egna beräkningar får marinförvaltningen framhålla de stora fördelar, som skulle vinnas i fråga om fartygens allmänna magnetiska tillstånd, om varje nybygge — och helst även äldre fartyg — åtminstone en gång kunde bli befriat från den huvudsakligen vid byggandet inarbetade och sedermera permanenta långskeppsmagnetismen. Vinsterna skulle vara ett med hänsyn till magnetkompasser ombord avsevärt bättre magnetiskt förhållande, gott skydd mot magnetminor även om grundmagnetskydd (horisontell skyddsslinga) icke användes samt slutligen en avsevärt höjd beredskap i fråga om fartygens magnetiska tillstånd; det åtgår nämligen avsevärt mycket mera tid för att första gången avmagnetisera ett fartyg än vad som erfordras vid en senare upprepning av förfarandet. Det är vidare av vikt att veta, icke blott att ett fartyg tidigare har blivit avmagnetiserat utan även vilka speciella svårigheter just det fartyget erbjuder vid en behandling. Ämbetsverket har under hand tagit samråd med förre ordföranden i SÖH 1955, konteramiralen i reserven Gester, som varmt förordar ett beaktande av dessa synpunkter.

För svenska redares räkning bygges f. n. per år omkring 40 fartyg på 500 br. reg. ton eller mera. (500 br. reg. ton anses numera vara den gräns fr. o. m. vilken ett fartyg bör förses med minskydd.) Skulle därför chefens för marinen ovan relaterade förslag om en handelsflottans beredskapskommitté godkännas av statsmakterna, kommer hela minskyddsverksamheten i ett helt nytt läge. Dels tillkommer ett omfattande projekteringsarbete med magnetminskydden inom marinförvaltningens minbyrå, dels få de lokala avmagnetiseringsstationerna full sysselsättning med uppföljning av installationerna vid de olika varven samt därefter mätning och avmagnetisering av nybyggena.

5. Bortsett från vad som här anförts angående nuläget torde det dock förr eller senare bli nödvändigt med en viss inskränkning av driften vid mät- och avmagnetiseringsstationerna. De stationer, som därvid bli aktuella, äro AM-stationerna i Göteborg och Karlshamn. Stockholmsstationen, som är den tekniskt bäst utrustade och där utvecklingsarbetet bedrivs

under marinförvaltningens direkta överinseende, **beräknas under alla omständigheter** få full för att icke säga överfull sysselsättning. Den yttersta konsekvensen torde därvid bli att Göteborgs- och Karlshamnstationerna läggas i materielreserv och att endast en ingenjör och en maskinist permanent sysselsätts vid resp. station med förekommande mätningar och över-
synsarbeten m. m. Enbart dessa personer kunna dock icke klara en fullständig mätning och avmagnetisering eller justering av ett magnetskydd ombord. Det är därför av vikt både ur arbetsteknisk synpunkt och beredskapssynpunkt, att den för sina arbetsuppgifter vid de båda AM-stationerna nu väl intrimmade övriga personalen så långt möjligt beredes sysselsättning vid resp. örlogsvarv (i det fall stationerna läggas i materielberedskap) för att vid behov kunna rycka in för tjänst vid resp. AM-station. Möjligheterna att bereda personalen sådan sysselsättning äro under utredning inom marinförvaltningen. Såvitt nu kan bedömas, kan emellertid icke all överflödigt personal beredas annan sysselsättning inom resp. örlogsvarv, varför viss omplacering mellan örlogsvarven samt vissa avskedanden torde bli aktuella.

6. Beträffande revisorernas antydning om en överflyttning av det årliga anslaget till driftskostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer från X:e till IV:e huvudtiteln synes det böra övervägas, om icke anslaget bör fördelas på såväl IV:e som X:e huvudtitlarna, enär såväl handels- som örlogsintressena beröras av verksamheten. Bibehållandet av de tre stationerna i åtminstone materielberedskap innebär ju en viktig beredskapsåtgärd för såväl örlogsflottan som handelsflottan.

7. I sjöförsäkringspremierna ingå fortfarande vissa kostnader avseende krigsrisk. En sänkning inom denna del av försäkringskostnaderna skulle kanske kunna tänkas såsom kompensation för de fartyg, som genom utnyttjande av avmagnetisering åsamkas tidsförluster.

8. Sammanfattningsvis får marinförvaltningen anföra

dels att en inskränkning av driften vid AM-stationerna med hänsyn till den ännu rådande minfaran f. n. icke kan tillrådas,

dels att statsmakternas inställning till chefens för marinen förslag den 22 november 1955 om inrättandet av en »Handelsflottans beredskapskommitté, HBK» liksom även IRRA:s senare under året väntade beslut om den internationella minfaran bör avvaktas, enär ställningstagandet får stor betydelse för den framtida verksamheten,

dels ock att marinförvaltningen utreder möjligheterna att samordna personalfrågorna vid AM-stationerna med tjänst vid örlogsvarven vid en eventuell inskränkning av AM-verksamheten.

I ärendets sluttliga handläggning ha deltagit undertecknad souschef, Lagerman, Ericsson samt Taube, den sistnämnde föredragande.

Stockholm den 14 januari 1956

Underdånigst
GUNNAR J. PALMGREN

Åke Holm

Sjöfartsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 292, § 28

Till K O N U N G E N

Genom remiss den 17 december 1955 har Kungl. Maj:t anbefallt sjöfartsstyrelsen att avgiva utlåtande över av riksdagens revisorer ifrågasatt överflyttning från tionde till fjärde huvudtiteln av det årliga anslaget till driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationerna.

Sjöfartsstyrelsen har förut denna dag avgivit utlåtande över ett förslag av Chefen för Marinen om tillsättande av »Handelsflottans beredskapskommitté». Denna kommitté skulle enligt en av »Samarbetskommittén Örlogsflottan—Handelsflottan (SÖH 1955)» framlagd utredning angående handelsfartygs skydd, beväpning och utrustning i krig m. m. bland annat närmare utreda betydelsen för vårt lands försvarsberedskap av ett tillräckligt antal lämpligt belägna avmagnetiseringsstationer för användning i såväl krig som fred. Styrelsens utlåtande innefattar förslag om tillsättande av en kommitté för utredning av bland annat nyss berörda spörsmål.

I anslutning till detta utlåtande får sjöfartsstyrelsen föreslå, att den av revisorerna väckta frågan får vila i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut rörande kommittén samt att, om kommittén blir tillsatt, dess synpunkter på förevarande spörsmål avvaktas.

I handläggningen av detta ärende har deltagit generaldirektören, överdirektören och samtliga sjöfartsråd med sjöfartsrådet Borg som föredragande.

Stockholm den 12 januari 1956

Underdånigst

C. G. WIDELL

LENNART BORG

Folke Råberg

Medicinalstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 298, § 29

Till K O N U N G E N

Genom beslut den 16 december 1955 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen avgiva yttrande över ett av riksdagens revisorer avgivet utlåtande i anledning av en undersökning beträffande behovet av viss biträdeshjälp m. m. för läkare och mera kvalificerade befattningshavare vid de statliga sinnessjukhusen.

Medicinalstyrelsen får i anledning härav anföra följande.

Medicinalstyrelsen är väl medveten om behovet av ytterligare biträdespersonal för att avlasta läkare- och uppsyningspersonal från skriv- och expeditionsgöromål och rutingöromål, som utan olägenhet kan avbördas den

kvalificerade personalen. Styrelsen har därför under en följd av år hemställt om ytterligare tjänster av ifrågavarande slag.

I viss utsträckning ha dessa framställningar även beaktats och ytterligare biträdestjänster sålunda tillförts läkare- och uppsyningspersonal. Styrelsen har även i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 hemställt om ytterligare 19 tjänster av ifrågavarande slag, varav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen godtagit 11.

Fördelningen av i personalförteckningarna för budgetåren 1951/52—1955/56 anvisade läkartjänster samt kansli- och kontorsbiträdestjänster inom förekommande verksamhetsområden framgår av kolumn 2—17 i bifogade tabell. I denna har även redovisats styrelsens framställningar om ytterligare tjänster (kolumn 19) samt till följd härav beviljade sådana (kolumn 18). För att täcka det mest trängande behovet av ytterligare arbetskraft för huvudsakligen ifrågavarande ändamål har medicinalstyrelsen anvisat särskilda medel för anställande av extra kontorspersonal. Storleken av dessa medel framgår av kolumn 20 i tabellen.

Det torde för närvarande ej vara möjligt att precisera behovet av biträdespersonal i förhållande till antalet läkare. Detta framgår bl. a. av de i undersökningen redovisade synpunkterna från de olika sjukhusen. Högst varierande arbetsmetoder tillämpas, icke endast på grund av bristande tillgång på biträdespersonal och övriga hjälpmedel, utan även beroende på vilken arbetsmetod, som för den enskilde läkaren ställer sig lämpligast eller naturligast.

Samma är förhållandet beträffande diktafoner. Medicinalstyrelsen är av den meningen att redan befintliga sådana på grund av olika omständigheter ej alltid torde utnyttjas i den utsträckning, som det utan väsentlig olägenhet vore möjligt.

Revisorernas uttalande om lämpligheten av särskilda organisationsundersökningar i förevarande avseende biträdes av styrelsen. Bl. a. på grund av det stora antal läkartjänster, som allt fortfarande äro vakanta och i stor utsträckning uppehållas av utländska läkare, synes det dock mindre lämpligt att för närvarande göra dessa undersökningar. Tillräckliga förutsättningar för ett rättvisande undersökningsresultat torde nämligen ej föreligga. En utökning av biträdespersonalen torde därför tills vidare böra baseras på från vederbörande sjukhusdirektioner gjorda framställningar.

Beträffande behov av diktafoner och övriga tekniska hjälpmedel är medicinalstyrelsen liksom hittills beredd att dels på framställning av vederbörande sjukhusdirektion efter prövning ställa särskilda medel till förfogande dels ock uppmärksamma sådana nyheter, som kontorstekniskt synes vara av värde för här ifrågavarande ändamål.

I handläggningen av detta ärende ha deltagit överdirektören Björkquist, medicinalrådet Björck och t. f. byrådirektören Strandlund, föredragande.

Stockholm den 13 januari 1956

Underdånigst
ERIK BJÖRKQUIST

B. STRANDLUND

E. Åberg

Tabell

Budget- år	Sjukhusvården									Fam.-vård hjälpv.	Rätts- psykiatriska avdelningar			Sjuk- hus- kon- tor	Summa enl. pers- onalför- teckn.		Av Kungl. Maj:t beviljad ökning av antalet tjänster för biträdespersonal	Av med. styrelsen begärd ökning av biträdespersonal	Av med. styrelsen anvisade medel till ex. kontorspers. (biträdespersonal)	Anm.	
	Läkartjänster					Kansli- och kontorspersonal					Överläkare och 1: e läkare	Kontorsbiträden	Överläkare och 1: e läkare		Kansli- bitr. + 1 kontorist	Kontorsbiträden					Kontorsbiträden
	Överläkare	Bitr. överläkare	1: e läkare	Läkare	Summa läkare	Läkarexp.			Upp- pers. exp.												
						Kansli- bitr.	Kontors- bitr.	Kontors- bitr.													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1951/52	44	10	21	74	149	18	26 ^{1/2}	19 ^{1/2}	14	12	14	1	12	25	19	95	5	15	24 200: —	1) Avser dels 2 tj:r ss. kansli- bitr. dels ock 2 tj:r ss. kon- torsbitr. till Gullberna sjukhus.	
1952/53	44	12	21	73	150	38	6 ^{1/2}	22 ^{1/2}	14	14	14	1	12	25	39	80	5	14	40 700: —		
1953/54	44	13	20	73	150	38	8	32	15	15	14	5+1	7	23	43	85	9	10	44 000: —		
1954/55	45	13	20	75	153	38	8	33	15	15	14	5+1	7	22	43	85	—	8	52 500: —		
1955/56	46	15	24	81	166	38	10	37	15	15	14	5+1	7	22	43	91	6	9	39 848: —		
1956/57*)	48	17	27	89	181	40	**)	**)	16+3	**)	14	5+1	7	22	45	100	7+4 ¹)	15+4 ¹)	**)		

*) Enl. statsverkspropositionen, elfte huvudtiteln (bil. 13).

***) Fördelningen av nytillkommande 7 kontorsbiträdestjänster för befintliga vårdplatser samt medel till extra kontorspersonal fastställas av medicinalstyrelsen med hänsyn tagen till bl. a. vederbörande sjukhusdirektioners förslag till personalförteckning och framställningar om medel till extra kontorspersonal.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 298, § 29

U n d e r d å n i g t u t l å t a n d e

Då anslagsäskandena avseende statens sinnessjukhus ej remitteras till statskontoret, undandrager sig behovet av personal m. m. vid dessa anstalter ämbetsverkets säkra bedömande. Givetvis är det önskvärt, att sinnessjukhusläkarna i största möjliga utsträckning befrias från rutinmässiga skrivgöromål, så att de mera helt kunna ägna sig åt sina sjukvårdande arbetsuppgifter. Behovet av skrivpersonal och särskild utrustning för skriv- och kontorsgöromål lärer dock knappast vara så stort som riksdagsrevisorernas undersökning giver vid handen. Enligt statskontorets mening bör medelsbehovet för ändamålen prövas från fall till fall i samband med de årliga petitaframställningarna, därvid om möjligt särskilda organisationsundersökningar böra kunna åberopas.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit t. f. statskommisarien Hiort.

Stockholm den 9 januari 1956

Underdånigst

WILHELM BJÖRCK

WILH. JOACHIMSSON

Sten-Ulrik Engström

Statens organisationsnämnds

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 298, § 29

Till K O N U N G E N

Med anledning av remiss den 16 december 1955 av riksdagens revisorers uttalande om behovet av viss biträdeshjälp m. m. vid statens sinnessjukhus får statens organisationsnämnd anföra följande.

Det av revisorerna redovisade uppgiftsmaterialet från statliga sinnessjukhus ger vid handen, att behov anses föreligga av ökad biträdeshjälp för skrivgöromål åt sinnessjukhusens läkare. Om det anses önskvärt, att genom en organisationsundersökning närmare utreda storleken av detta behov samt lämpliga organisatoriska former för biträdenas arbete, är organisationsnämnden beredd att med den personalinsats och i det tempo som pågående andra undersökningar medge, företaga en sådan undersökning. Den torde böra utföras i samråd med centrala sjukvårdsberedningen.

I detta ärendes handläggning ha deltagit, förutom undertecknad generaldirektör, ledamöterna Aste, Fahlander, Eugen Olsson, Göran Petterson och Ståhl.

Stockholm den 12 januari 1956

Underdånigst

Statens organisationsnämnd

C. TARRAS SÄLLFORS

B. Samuelsson

Kammarkollegiet

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 305. § 30

Till Konungen

Genom remiss den 16 december 1955 har kammarkollegiet anbefallts att till Kungl. Maj:t inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört under § 30 i sin för år 1955 avgivna berättelse, avseende länsadministrationen i Älvsborgs län.

Med anledning härav får kollegiet anföra följande.

Revisorerna ha påtalat det förhållandet, att medan länsstyrelsen, vägförvaltningen, länsarkitekten m. fl. ha sitt säte i Vänersborg, länsarbetsnämnden, länsbostadsnämnden, skogsvårdsstyrelsen och länsnykterhetsnämnden äro belägna i Borås, ävensom att vissa offentliga institutioner uppdelats, så att länet har två lantbruksnämnder, två hushållningssällskap, två rätts-hjälpsanstalter och två landsantikvarier, med kansli i Borås respektive Vänersborg. Denna ordning ha revisorerna funnit vara förenad med betydande olägenheter både ur länsstyrelsens och övriga statliga organs synpunkter samt innebära, att de intentioner, som lågo till grund för 1952 års länsstyrelserreform, nämligen att i olika avseenden stärka länsstyrelsens ställning, icke kunna förverkligas i avsedd omfattning. För åstadkommande av en mera rationell ordning i fråga om länsadministrationen i länet ha revisorerna, utan att vilja framföra något bestämt förslag, förordat en förutsättningslös utredning i ämnet.

För befolkningen i länet läser det vara till fördel, att vissa länsorgan ha kansli såväl i Vänersborg som i Borås.

Genom att vissa länsorgan ha kansli, förutom i Vänersborg, även i Borås och andra organ äro helt förlagda till annan plats än länsstyrelsen, uppstå givetvis olägenheter såväl för organen själva som för länsstyrelsen. Med förbättrade kommunikationer minska visserligen dessa olägenheter, men med den omfattning, som den statliga regleringen på samhällstivets olika områden numera erhållit, samt med hänsyn till den överblick över länsnämndernas verksamhet, som länsstyrelsen måste förskaffa sig för att instruktionsenligt kunna verka för att den statliga verksamhet, varmed länsstyrelsen har att taga befattning, i möjligaste mån samordnas, framstår det som angeläget, att möjligheterna till intimt samråd mellan länsstyrelsen och de olika länsorganen underlättas så långt ske kan. En av förutsättningarna härför torde vara, att nämnda myndigheter äro förlagda på samma ort.

På grund av det anförda anser kollegiet önskvärt, att frågan om länsstyrelsens och de olika länsorganens förläggande till en och samma ort utredes.

För skapande av en gemensam stationeringsort för ifrågavarande myndigheter erbjuda sig naturligt två utvägar, nämligen placering av dem samtliga antingen i Vänersborg eller i Borås. För det förra alternativet talar, att länsstyrelsen redan nu har och av gammalt haft sitt säte i Vänersborg. Å andra sidan tala vägande skäl för att sammanföra alla myndigheterna till Borås, som är huvudorten för den större delen av länets befolkning. Visserligen skulle detta vara till nackdel för Dalslands befolkning, men det må erinras att Dalslands folkmängd uppgår till endast omkring en sjättedel av hela länets (62 144 av 366 827 invånare den 1/1 1955). En placering av länsstyrelsen i Borås skulle vara till fördel för majoriteten av länets befolk-

ning och skulle endast innebära en fullföljd av den utveckling, som nu påbörjats genom vissa länsorgans förläggning dit helt eller delvis.

Frågan om länsorganens förläggningsort äger nära samband med spörsmålet, huruvida den nuvarande av älder bestående länsindelningen beträffande Älvsborgs län är den i olika avseenden lämpligaste eller om en ändring av länsindelningen bör vidtagas. Visserligen uttalade statsutskottet vid 1953 års riksdag i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 172 i anledning av de likalydande motionerna I: 102 och II: 127 om översyn av rikets indelning i län och landstingsområden, att utskottet icke funne sig böra förorda en mera allmän översyn av gällande läns- och landstingsindelning. Detta torde likväl icke böra hindra, att fråga om ändrad länsindelning upptages till prövning i enstaka fall, då anledning därtill föreligger. Frågan om eventuellt ändrad länsindelning beträffande Älvsborgs län synes därför också böra övervägas i förevarande sammanhang. Huru en ändrad länsindelning skulle gestaltas torde det icke vara möjligt att närmare uttala sig om utan utredning i ämnet. I anslutning till vissa uttalanden i nyssnämnda motion II: 127 må här allenast erinras om möjligheten att förena Dalmland med Bohuslän, utbryta Göteborg med omnejd till eget administrationsområde samt bilda eget län av Västgötadelen av Älvsborgs län.

Kollegiet får slutligen uttala, att vid en blivande utredning befolkningens önskemål synas böra nog beaktas.

I beslutet om detta utlåtande ha förutom undertecknade deltagit kamrarråden Gavellius, Åberg och Edling.

Stockholm den 11 januari 1956

Underdånigst

ROLF DAHLGREN

AGNAR ARFVIDSON

Föredragande

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorer's uttalande del I, s. 305, § 30

Underdånigt utlåtande

I likhet med riksdagens revisorer finner statskontoret skäl föreligga för att länsadministrationen i Älvsborgs län blir föremål för särskild utredning. Ämbetsverket förutsätter, att inrättande av ytterligare en länsstyrelse härvid icke ifrågakommer. Eventuellt synes en rationellare administrativ ordning i länet än hittills kunna åstadkommas därigenom, att vissa delar av länet överföres till angränsande län. Det bör i sådant fall tillses, att kvarvarande del av Älvsborgs län med avseende å skatteunderlaget blir tillräckligt stor, för att de uppgifter, som landstinget har att besörja, skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöras.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit statskommisarijen Jerdenius.

Stockholm den 1 januari 1956

Underdånigst

WILHELM BJÖRCK

HANS HIORT

Sten-Ulrik Engström

Länsstyrelsens i Älvsborgs län

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 305, § 30

Till K o n u n g e n

Genom nådig remiss den 16 december 1955 har länsstyrelsen anbefallts att inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört angående länsadministrationen i Älvsborgs län.

Länsstyrelsen har icke något att erinra mot den redogörelse revisorerna lämnat för de nuvarande förhållandena.

De av revisorerna aktualiserade, med den framtida administrationen av länet sammanhängande frågorna böra enligt länsstyrelsens mening omprövas. Länsstyrelsen är emellertid icke beredd att utan närmare utredning ta ställning till de väckta frågorna.

Länsstyrelsen får därför, med instämmande i vad revisorerna härom anfört, föreslå att hela frågekomplexet blir föremål för en förutsättningslös utredning.

Utredningen bör avse såväl frågan om delning av länet som frågorna om förläggning (eventuellt dubbling) av olika länsorgan därest nuvarande länsindelning bibehålles. Då såvitt länsstyrelsen kunnat finna den nuvarande landstingskommunen utgör en lämplig enhet för handhavande av de uppgifter som ankomma på landsting, vill länsstyrelsen i detta sammanhang framhålla möjligheten att vid en delning av länet bibehålla landstingskommunen i nuvarande omfattning. En sådan lösning förutsätter dock ändring i landstingslagen. Länsstyrelsen finner det angeläget, att landstinget blir representerat i en utredning.

Slutligen vill länsstyrelsen understryka vikten av att den föreslagna utredningen kommer till stånd snarast möjligt och bedrives skyndsamt. Länsstyrelsens lokalfrågor äro nämligen beroende av utredningens resultat, och en snar lösning av dessa frågor är nödvändig.

I detta ärendes handläggning ha deltagit landshövdingen Lemne, landssekreteraren Fahlcrantz, landskamreraren Hjorth och länsassessorn Paulsson, föredragande.

Vänersborg i landskansliet den 10 januari 1956

Underdänigst

MATS LEMNE

ÅKE PAULSSON

Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskotts

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 305, § 30

Till K O N U N G E N

Genom remiss av den 16 december 1955 har Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott beretts tillfälle avgiva yttrande i anledning av statsrevisorernas uttalande under § 30 i berättelsen till riksdagen och får utskottet i anledning härav i underdänighet anföra följande.

Statsrevisorerna meddela, att de, efter övervägande av en del i berättelsen omnämnda och andra spörsmål, kommit till den uppfattningen, att en mera rationell ordning i fråga om länsadministrationen i Älvsborgs län om möjligt bör åstadkommas. De hava emellertid funnit sig icke böra framföra något bestämt förslag i detta hänseende utan hava ansett, att denna fråga bör förutsättningslöst upptagas till prövning vid den utredning i ärendet, som enligt revisorernas mening bör äga rum. Revisorerna anse sålunda, »att frågan om länsadministrationen i Älvsborgs län bör utredas».

Revisorerna lämna till en början en kortfattad redogörelse för länets storlek, indelning, näringsliv etc. Givetvis har denna redogörelse icke kunnat göras alltför ingående och utskottet saknar anledning att närmare gå in på densamma. Med anledning av revisorernas uttalande om länets näringsgeografiska struktur — dels Sjuhäradsbygden med en betydande industriell verksamhet med Borås som centrum, dels återstående del av länet med dess mera utpräglade jordbruksnäring — vill utskottet dock framhålla, att enligt senast tillgänglig statistik¹ den befolkning, som har sin utkomst av »industri och hantverk» inom norra länsdelen, uppgår till 83 934 invånare under det att densamma i södra länsdelen uppgår till 86 006, alltså en ej alltför stor skillnad. Motsvarande siffror beträffande »handel» äro 17 228 resp. 18 299, ej heller i detta fall skillnad av större betydelse. Däremot äro revisorernas uttalanden om industrigrenarnas fördelning inom länet i stort sett riktiga, även om det kanske bör påpekas, att i detta fallet en utjämning ägt och äger rum de båda länsdelarna emellan. Den till Trollhättetrakten koncentrerade tunga mekaniska industrin hade kanske bort omnämnas.

Med anledning av revisorernas konstaterande av industrins differentiering vill utskottet framhålla den utomordentligt stora betydelsen för länet, detta innebär. I motsats till län med mera ensidigt sammansatt industri, hava län, vilka i likhet med Älvsborgs län äga en väl differentierad, lättare kunnat övervinna svårigheterna vid lågkonjunkturer. Utskottet torde icke behöva närmare ingå på eller exemplifiera detta förhållande.

Revisorerna lämna därefter en redogörelse för organisationen av de statliga myndigheterna i länet. Utskottet saknar anledning att i detta sammanhang gå närmare in på dessa förhållanden, men vill framhålla, att jämväl en del landstingsorgan måst dubbleras: Centrallasarett, rättshjälpsanstalter etc. Detta har skett med hänsyn till dels allmänhetens krav på bästa möjliga förbindelse med organen i och för sjukvård, rättshjälp etc., men dels ock att ett organ vore för litet för länets folkmängd och därför i varje fall måst fördubblas, oavsett länets geografiska storlek eller struktur. Så har även i vissa andra län under senare år utvecklingen fortskridit. För landstingets administration samt förbindelsen mellan de lokala organen och centralförvaltningen har denna uppdelning icke inneburit några olägenheter.

I samband med att utskottet berör förhållandena inom landstingsförvaltningen vill utskottet framhålla den stora betydelse för hälso- och sjukvård — särskilt den specialiserade —, ett stort befolkningsunderlag innebär.

Vid tillkomsten av de dubberade eller till annan ort än Vänersborg förlagda statliga myndigheterna synes i vissa fall tveksamhet hava rått mellan sakkunniga, statliga centrala myndigheter och riksdagen. Utskottet utgår emellertid ifrån att vid frågornas slutliga avgörande skälig hänsyn tagits till befolkningens krav på bästa möjliga betjäning. Utskottet har sig icke bekant, att placeringen av dessa myndigheter för befolkningens del inne-

¹ Specialtabeller överlämnade till riksdagens statsutskott.

burit några olägenheter, men givetvis kunna förhållandena hava ändrats så att en ändrad organisation av andra skäl kan tänkas lämpligare. Man kan i detta hänseende peka på förbättrade kommunikationsförhållanden inom länet, vilka på ett annat sätt än tidigare gör det möjligt för allmänheten att utan alltför stor tidsutdräkt anlita myndigheterna och som även böra underlätta samarbetet de olika myndigheterna emellan. Om alltså utskottet tror sig kunna konstatera, att nuvarande uppdelning av myndigheterna för befolkningens del icke innebär några olägenheter, saknar utskottet möjlighet att med säkerhet uttala sig om för- eller nackdelarna i vad avser samarbete mellan länsstyrelse och övriga länsmyndigheter.

Med hänvisning till vad ovan anförts får utskottet i underdanighet uttala, att i princip ett sammanförande till samma ort av länsstyrelse och övriga statliga länsmyndigheter kan vara riktigt, men att vad Älvsborgs län beträffar en dubbling eller förläggning till annan ort än länsstyrelsens med hänsyn till befolkningens behov av bästa möjliga kontakter är icke blott försvarbar utan även fullt motiverad. Utskottet vill emellertid icke motsätta sig en förutsättningslös utredning av frågan om länsadministrationen inom länet och förutsätter, att landstinget beredes tillfälle att deltaga i en eventuell sådan utredning.

Vänersborg den 16 januari 1956

Underdanigst

Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott

HELMER LARSSON

Henry Hårde

Drätselkammarens i Vänersborg

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 305, § 30

Till Konungen

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom skrivelse den 16 december 1955 berett drätselkammaren i Vänersborg tillfälle att senast den 16 januari 1956 inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagens revisorer i en skrivelse bifogad handling anförut rörande länsadministrationen i Älvsborgs län, får drätselkammaren härmed i underdanighet anföra följande.

Sin nuvarande utformning erhöll Älvsborgs län redan år 1680 och Vänersborg har varit länets residensstad från år 1690. Att valet härvid fallit på Vänersborg har givetvis varit betingat av geografiska skäl, då staden är belägen ungefär mittemellan de två huvuddelarna av länet. Det är givet, att länsstyrelsen, som alltså under nära tre sekler varit förlagd till Vänersborg, vunnit en fast förankring i staden och även vid olika tider föranlett förläggningen hit av åtskilliga andra institutioner av olika slag ävensom påverkat kommunikationer med mera. För såväl länsstyrelsens som andra offentliga institutioners behov ha i staden skett betydande investeringar. Senast under 1940-talet har sålunda uppförts ett större byggnadskomplex, inrymmande lokaler för länets vägförvaltning och lantmäterikontor samt

Västerbygdens vattendomstol. Under 1954 har av staten inköpts ytterligare mark för att säkerställa utvidgning av detta förvaltningsbyggnadskomplex. 1948 inköpte staten av Vänersborgs stad en större fastighet, vilken jämte andra lokaler användes som annex till länsstyrelsebyggnaden. Dessutom har staten helt nyligen förvärvat den i revisorernas berättelse åsyttade marken för ytterligare nybyggnad. I åtskilliga fall ha förvärv skett från Vänersborgs stad. Staden, vilken liksom andra städer är angelägen att erhålla och behålla allmänna institutioner, har härvid lämnat sin medverkan genom billiga priser. På ett ställe i sin ytterst intressanta redogörelse tala revisorerna om de ofta otillfredsställande järnvägsförbindelserna med residensstaden. Detta uttalande innebär enligt drätselkammarens mening en viss överdrift. Kammarerna har tvärtom den uppfattningen att förbindelserna med Vänersborg och länets olika delar måste betecknas som relativt goda. Att än ytterligare förbättra dem borde emellertid ej stöta på större svårigheter. Dessutom bör beaktas den alltmer ökade betydelse, landsvägskommunikationerna genom motorismens utveckling erhållit i vår tid. På grundval av det hittills sagda vill drätselkammaren framhålla, att några verkliga olägenheter av påtaglig art av det val av residensstad för länet, som sålunda skedde för nära trehundra år sedan, ej torde kunna visas.

Emellertid ha under senare tider då och då rests krav på att institutioner, som på grund av sina uppgifter och sitt arbetssätt naturligt borde anknytas till länsstyrelsens verksamhetsort, likväl borde placeras i länets största men tyvärr ganska periferiskt belägna stad. Vänersborgs stad har för sin del alltid motsatt sig ett sådant förfarande, enär staden ansett ur samhällelig synpunkt mindre lyckligt att på olika orter uppdelas institutioner, som ha ett naturligt och sakligt samband med varandra. Likväl placerades, som revisorerna framhållit, så betydelsefulla organ som länsarbetsnämnden, länsbostadsnämnden, skogsvårdsstyrelsen och länsnykterhetsnämnden i Borås. De olägenheter därav — såväl för allmänheten i länet som för de samverkande myndigheternas arbete — vilka nu visat sig, ha på ett övertygande sätt skildrats av revisorerna. Drätselkammaren vill i samband härmed endast särskilt understryka de olägenheter för allmänheten, som följa av att länsarbetsnämnd och länsbostadsnämnd äro förlagda till annan ort än länsstyrelsen och övriga med denna samverkande organ.

Den åtgärd, som enligt drätselkammarens mening bör vidtagas för att vinna erforderlig rättelse, är centralisering till residensstaden av samtliga institutioner, vilka intimt samverka med länsstyrelsen och övriga till residensstaden förlagda myndigheter. Sålunda böra länsarbetsnämnd, länsbostadsnämnd, skogsvårdsstyrelse och länsnykterhetsnämnd överföras hit. Av redan dubblade institutioner borde av samma skäl åtminstone lantbruksnämnderna sammanlösas till en med placering i residensstaden.

I detta sammanhang kan slutligen framhållas, att Vänersborgs stad är beredd att lämna sin medverkan till lösning av bostadsfrågan för de befattningshavare, som genom centraliseringen överflyttas till Vänersborg.

Vänersborg den 5 januari 1956

Underdånigst

På Vänersborgs stads drätselkammarers vägnar

KARL ERICSON

Waldemar Aström

**Drättselkammarens i
Trollhättan**

ytrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 305, § 30

Till K o n u n g e n

Sedan drättselkammaren i Trollhättan beretts tillfälle att avgiva yttrande över riksdagens revisorers uttalanden om länsadministrationen i Älvsborgs län, får drättselkammaren härmed i underdånighet anföra följande.

Älvsborgs län har på grund av historiska förhållanden erhållit i geografiskt hänseende en form, som erbjuder vissa svårigheter vid utformningen av länsadministrationen i länet. Utvecklingen av kommunikationsmedlen torde dock hava i viss mån minskat dessa svårigheter.

De olägenheter, som länets geografiska utsträckning obestriddligen åstadkommer, har bland annat givit upphov till den tanken, att länet skulle uppdelas på två län. Denna tanke fick särskild styrka under krigsåren, då kommunikationsmöjligheterna voro synnerligen begränsade. Enligt gällande landstingslag skall varje län utgöra en landstingskommun. En uppdelning av länet medför sålunda även en delning av landstingskommunen. Inom nuvarande landstingsområdet har med tiden utvecklats en fast intressegemenskap, som kommit till uttryck i tillkomsten av ett flertal för hela landstingsområdet gemensamma anstalter, inrättningar och institutioner. När det gäller att bestämma förläggningen av dessa anstalter och bedöma behovet av utrymme och teknisk utrustning, har man utgått från den bestående indelningen. En rubbning av den gällande indelningen kan därför icke företagas utan betydande konsekvenser i ekonomiskt och annat avseende för de olika delarna av landstingsområdet. De av riksdagens revisorer framhållna olägenheterna med avseende å länsadministrationen synes vara av synnerligen ringa storleksordning i förhållande till de konsekvenser som en uppdelning av nuvarande landstingsområde skulle medföra.

För Trollhättans del skulle en koncentration av länsadministrationen till Vänersborg vara till fördel.

Trollhättan den 3 januari 1956

Underdånigst

På drättselkammarens vägnar

G. BERGGREN

Bertil Rydnert

**Drättselkammarens i
Alingsås**

ytrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 305, § 30

Till K O N U N G E N

Sedan drättselkammaren i Alingsås beretts tillfälle avgiva yttrande rörande statsrevisorernas uttalande under § 30 i berättelsen till riksdagen, får drättselkammaren i underdånighet anföra följande:

Statsrevisorerna ha efter övertägande av vissa spörsmål kommit till den uppfattningen att en rationellare ordning i fråga om Älvsborgs läns administration om möjligt bör åstadkommas. Något förslag till lösning av frågan angives icke utan revisorerna anse »att frågan om länsadministrationen i Älvsborgs län bör utredas».

I uttalandet lämnas inledningsvis en kort redogörelse för länets befolkningstal, storlek, indelning i kommunalt och judiciellt hänseende samt näringsliv o. s. v. Av naturliga skäl är denna redogörelse mycket kortfattad, varför man saknar anledning att närmare gå in på densamma, även om det synes anmärkningsvärt, att revisorerna icke alls omnämnt de betydande industricentra utöver Borås, som dock finnas i länet.

Den av revisorerna påtalade uppdelningen av vissa centrala organ på olika orter kan givetvis framstå som en olägenhet, men det förefaller som om denna överdimensionerats. Drätselkammaren vill för sin del framhålla att det ur rent kommunaladministrativ synpunkt icke förmärkes några större olägenheter. Ser man frågan från den enskildes synpunkt kan måhända enstaka nackdelar konstateras, men det synes drätselkammaren nödvändigt ställa dessa i proportion till spörsmålet om huru ofta en enskild har anledning söka personlig kontakt med Länsstyrelsen eller något av de länsorgan, som icke äro förlagda i residensstaden. Man finner då att sådan anledning i verkligheten är ganska sällsynt.

Med utgångspunkt från länets nuvarande struktur och storlek samt befolkningstal har på alla områden, t. ex. betr. sjukvård, allmänhetens behov av rättshjälp m. m., utbyggnad av härför erforderliga inrättningar och organ skett. Härigenom har alltså länets kommuner och dess invånare tillgodosetts på ett tillfredsställande sätt.

Från dessa synpunkter synes det drätselkammaren tivelaktigt om olägenheterna äro av så stor omfattning att de motivera några större ingripanden i fråga om länsadministrationen. Drätselkammaren vill dock icke motsätta sig att frågan blir föremål för en förutsättningslös utredning.

Alingsås den 16 januari 1956

Underdånigst

På Drätselkammarens vägnar

ROLF WESTIN

Gunnar C. Carlbon

Drätselkammarens i Borås

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 305, § 30

Till K o n u n g e n

Sedan drätselkammaren i Borås beretts tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört beträffande länsadministrationen i Älvsborgs län, får drätselkammaren i underdånighet anföra följande.

Den av riksdagens revisorer påkallade utredningen för åstadkommande av en mera rationell ordning i fråga om länsadministrationen i Älvsborgs län utgör enligt drätselkammarens uppfattning ett synnerligen välbetänkt initiativ. De skäl, som anförts för utredningen, äro starka och kunna icke lämnas obeaktade. När det gäller att bygga ut en länsadministration, som på ett smidigt och ändamålsenligt sätt skall fungera, ha olägenheterna av de långa avstånden och de mindre goda kommunikationerna mellan residensstaden och den ur näringsgeografisk synpunkt särpräglade Sjuhäradsbygden ofta vällat besvärligheter. De administrativa spörsmålen ha gång efter annan aktualiserats på grund av tillkomsten av nya, statliga institutioner med uppgifter inom sådana områden, med vilka länsstyrelsen har att taga befattning. I de län, där residensstaden utgör ett påtagligt centrum för hela länet, har residensstaden utgjort en självskriven förlägningsplats för institutionerna i fråga. Inom Älvsborgs län föreligger emellertid icke en sådan självskrivethet, enär — såsom revisorerna också mycket riktigt framhålla — länet ur näringsgeografisk synpunkt kan uppdelas i två var för sig särpräglade delar: dels Sjuhäradsbygden med dess betydande industriella verksamhet — mera än två tredjedelar av länets industri- och hantverksföretag äro förlagda dit med Borås som naturligt centrum — och dels återstående del av länet med dess mera utpräglade jordbruksnäring. På grund härav har det i flera fall varit ofrånkomligt att antingen inrätta två organ, det ena med säte i Vänersborg och det andra med säte i Borås, eller ock förlägga en odelad institution till Borås. Omfattningen härav framgår av följande uppställning:

Hushållningssällskap	i Vänersborg och i Borås
Lantbruksnämnd	» » » » » »
Landsantikvarie	» » » » » »
Rättshjälpsanstalt	» » » » » »
(Kristidsstyrelse)	» » » » » »
Länets vägförvaltning	i Vänersborg
Överlantmätare	» »
Mödrhjälpsnämnd	» »
Skogsvardestyrelse	» »
Länsarbetsnämnd	» » i Borås
Länsbostadsnämnd	» »
Länsnykterhetsnämnd	» »
Länets allmänna centralsjukkassa	» »

Med hänsyn till länsstyrelsens uppgift bl. a. att följa verksamheten hos de olika länsorganen, att verka för att den statliga verksamheten i möjligaste mån samordnas och att, med aktgivande på länets tillstånd och behov, främja länets utveckling och dess befolknings bästa, är det uppenbart, att länsadministrationen i sin nuvarande utformning är förenad med icke obetydliga olägenheter.

Det bör i sammanhanget erinras om, att Älvsborgs län i fråga om arealen är det största inom Götaland, att, om även Svealand medtages i jämförelsen, Älvsborgs län överträffas endast av Kopparbergs och Värmlands län, vilka två län dock ha ett betydligt lägre invånarantal, och att folkmängden i Älvsborgs län, 366 800 invånare, varav nära hälften eller 176 400 i Sjuhäradsbygden, överträffas inom hela riket endast av Stockholms län, inkl. de inom länet liggande förorterna till Stockholms stad, Malmohus län, inkl.

storstäderna Malmö och Helsingborg, samt Göteborgs och Bohuslän, inkl. storstaden Göteborg, men hava dessa tre län betydligt mindre arealer än Älvsborgs län. Länsadministrationen för Älvsborgs län är följaktligen av jämförelsevis stor omfattning.

För länsstyrelsearbetets vidkommande måste de nyss berörda olägenheterna vara särskilt påtagliga, och de medföra givetvis även betydande merkostnader för länsstyrelsen. Uppdelningen av länsorganen kan i vissa fall även vara till nackdel för länsbefolkningen — exempel härpå har anförts av revisorerna —, men å andra sidan äro fördelarna av uppdelningen i allmänhet för befolkningen väsentligt mera värdefulla.

Att revisorernas uttalande, att frågan om länsadministrationen innehåller åtskilliga svårlösta problem, måste ges vilsord. Drättselkammaren har under årens lopp och särskilt i samband med en här på grund av stadsfullmäktigemotion pågående utredning om länsindelningen kommit i kontakt med dessa problem. Härvid har emellertid uppfattningen, att en delning av länet är den riktigaste och för framtiden mest rationella lösningen, mer och mer vunnit stadga. Länet är så utsträckt och vittomfattande samt befolkningsunderlaget av en sådan storleksordning, att en uppdelning av länet i två ungefär lika delar bör skapa utmärkta förutsättningar för en ur organisatorisk synpunkt fördelaktig och synnerligen funktionsduglig länsadministration. Även ekonomiska betingelser böra föreligga för en sådan uppdelning, framför allt om även länsbefolkningens fördelar av en förbättrad kommunikation med länsstyrelsen medtages i beräkningarna.

Även annan länsförändring för främjande av administrationen är naturligtvis tänkbar, men bör enligt drättselkammarens förmenande därvid beaktas, att särskilt svårlösta problem i så fall kunna uppstå i fråga om landstingsintressena. Vid en uppdelning av länet i två ungefär lika stora delar böra dessa intressen däremot kunna lösas utan större svårigheter. Det synes som om intressena bäst kunna tillgodoses genom bibehållandet av den nuvarande landstingskommunen, i vilket fall en ändring av landstingslagen dock är nödvändig.

Revisorerna ha i sitt utlåtande erinrat om de intentioner, som lågo till grund för önskemålet om en förstärkning i allmänhet av länsstyrelsens ställning, och med utgångspunkt härifrån anført: »Länsstyrelsen skulle otvivelaktigt på ett mera ändamålsenligt sätt än vad f. n. är möjligt kunna ansvara för samordningen av den verksamhet, med vilken densamma har att laga befattnin, om samtliga länsorgan vore placerade i samma stad.»

Skulle denna mera allmängiltiga regel tillämpas på Älvsborgs nuvarande län, och en förflyttning till Vänersborg av de i Borås redan placerade länsorganen härav bliva en konsekvens, måste enligt drättselkammarens förmenande skapas nya, betydande olägenheter, främst gående ut över den allmänhet och de företag inom södra länsdelen, som måste hava förbindelse med länsorganen i fråga. En dylik utveckling vore enligt drättselkammarens förmenande synnerligen olycklig.

De skäl, som på sin tid förestavade beslutet om förläggning till Borås av länsarbetsnämnden och länsbostadsnämnden, föreligga i dag i oförminskad styrka. Tyngdpunkten av länets näringsliv återfinnes — såsom tidigare påpekats — i Borås och kringliggande bygd, med ett ord Sjuhäradsbygden, varför det varit helt naturligt, att arbetsförmedlingens huvudkontor skall vara förlagt till Borås. Att genom en förflyttning till Vänersborg av länsarbetsnämnden med dess centrala ledning av-

klippa sambandet mellan denna ledning och arbetsförmedlingens huvudkontor, — en samtidig förflyttning av det senare till Vänersborg lär väl knappast kunna komma i fråga —, vore ett olyckligt avsteg från de riktlinjer, som gälla för de arbetsmarknadspolitiska uppgifterna. Dessa böra naturligtvis utföras av organ, placerat på den ort, där detsamma bäst behövs.

Vad länsbostadsnämnden beträffar lära arbetsuppgifterna vara tämligen lika fördelade mellan de två länsdelarna. Den intima kontakt, som ständigt måste uppehållas mellan länsbostadsnämnden och det arbetskraftsreglerande organet, länsarbetsnämnden, utgör ett särskilt vägande skäl för, att de två organen äro förlagda till samma plats.

Ehuru skogsvårdsstyrelsen, som har sitt säte i Borås, kan anses ligga utanför ramen för nu aktuella spörsmål och därför ej heller berörs i revisorernas synpunkter på länsadministrationen, må endast antecknas, att arbetsuppgifterna fördela sig tämligen lika på de två länsdelarna med någon övervikt för södra länsdelen.

Länsnykterhetsnämndens verksamhet har hittills på grund av södra länsdelens sociologiska struktur varit väsentligt mera omfattande inom södra än norra länsdelen.

Vad slutligen beträffar de lantbruksnämnder, som hava säte såväl i Vänersborg som i Borås, äro dessa så intimt förbundna med hushållnings-sällskapen — varav ett är förlagt till Vänersborg och ett till Borås — att en sammanslagning av nämnderna med förläggning till Vänersborg skulle föranleda icke endast administrativa svårigheter utan även betydande olägenheter för den befolkning inom Sjuhäradsbygden, som nu har en mycket god kommunikation med lantbruksnämnden (och hushållnings-sällskapet).

I detta sammanhang kan det vara anledning erinra om, att frågan om samordning av länsförvaltningen senast varit föremål för ingående överväganden i samband med behandlingen av 1948 års länsstyrelseutrednings förslag, vilket bl. a. innefattade, att de fristående organen länsarbetsnämnd, länsbostadsnämnd, länsnykterhetsnämnd, mödrahjälpsnämnd och länsvägnämnd skulle inordnas i länsstyrelsen. Förslaget möttes av åtskillig kritik, varvid hävdades, att erforderlig samordning kunde vinnas genom mindre omfattande reformer. Bland dem, som anslöto sig till denna synpunkt, voro arbetsmarknads-, bostads- och lantbruksstyrelserna.

Länsstyrelseutredningens förslag i nu nämnd del upptogs ej heller i Regeringens proposition till 1952 års riksdag om länsstyrelseorganisationen, och Riksdagen följde Regeringen i denna punkt.

De av drätselkammaren här ovan framförda synpunkterna mot en eventuell förflyttning av i Borås redan befintliga institutioner kunna givetvis ytterligare utvecklas och belysas med material, som redogör för arbetsfördelningen mellan de två länsdelarna. I nu förevarande sammanhang har drätselkammaren emellertid ansett det tillräckligt att endast i korthet påvisa sådana faktorer, som inverka på ett bedömande av de problem, som äro förknäade med frågan om en förändrad länsadministration för Älvsborgs län.

Till ett ytterligare belysande av utvecklingen av befolkningsförhållandena och förändringen av skatteunderlaget inom länet biläggas siffermässiga uppgifter härom. De påvisa bl. a. att en förskjutning från norr till söder inom länet har varit fortgående sedan 1920.

Drätselkammaren vill till sammanfattning av det anförda framhålla, att kammaren finner det synnerligen angeläget, att den föreslagna utredningen kommer till utförande. Särskilt med hänsyn till revisorernas påpekande om behovet av anskaffande av ytterligare lokaler för länsstyrelsen i Vänersborg, en anskaffning som lär vara förenad med ganska betydande byggnadskostnader, bör utredningen igångsättas utan dröjsmål och bedrivas så skyndsamt som möjligt.

Borås den 14 januari 1956

Underdånigst
För Drätselkammaren i Borås
ROBERT NILSSON

H. Arvidsson

Bilaga A

Befolkningsutvecklingen inom Älvsborgs län

	A n t a l i n v å n a r e				
	1920	1930	1940	1950	1955
1. Dalsland.					
Tössbo och Vedbo	29 777	28 688	27 290	26 211	25 662
Nordal, Sundal och Valbo	33 080	32 745	31 245	29 060	28 021
Åmål	5 485	6 675	6 981	7 973	8 461
Summa	68 342	68 108	65 516	63 244	62 144
2. Länets norra västgötadel.					
Flundre, Väne och Bjärke	24 031	24 896	24 988	20 184	21 614
Vättle, Ale och Kulling	39 674	39 923	41 597	47 439	45 500
Vänersborg	8 699	8 774	9 136	15 317	16 966
Trollhättan	14 810	15 509	17 074	23 703	27 569
Alingsås	6 017	8 643	10 138	12 558	16 638
Summa	93 231	97 745	102 933	119 201	128 287
3. Länets södra västgötadel. (Sjuhäradsbygden).					
Gäsene, Ås, Veden och Bollebygd ...	33 004	33 075	33 790	37 051	35 726
Mark	33 477	34 584	34 786	35 521	35 182
Kind och Redväg	39 493	38 405	36 225	36 225	36 049
Borås	27 466	37 062	47 931	57 043	61 530
Ulricehamn	3 166	4 052	6 409	7 552	7 909
Summa	136 606	147 178	159 141	173 392	176 396
Dalsland och länets norra västgötadel (1+2)	161 573	165 853	168 449	182 445	190 431
Länets södra västgötadel (3)	136 606	147 178	159 141	173 392	176 396
Summa för hela länet	298 179	313 031	327 590	355 837	366 827

Antalet skattekröner inom Älvsborgs län

	1950	1955
1. Dalsland.		
Tösse och Vedbo	106 273	587 524
Nordal, Sundal och Valbo	101 254	559 547
Ämål	53 729	289 206
Summa	261 256	1 436 277
2. Länets norra västgötadel.		
Flundre, Väne och Bjärke	116 989	623 371
Vättle, Ale och Kulling	184 150	1 222 148
Vänersborg	86 495	636 898
Trollhättan	157 415	1 166 762
Älfsås	70 726	531 556
Summa	615 775	4 180 735
3. Länets södra västgötadel. (Sjuhäradsbygden).		
Gäsene, Ås, Veden och Bollebygd	89 466	868 686
Mark	141 535	926 577
Kind och Redväg	192 277	825 569
Borås	381 528	2 464 328
Ulricehamn	39 442	269 507
Summa	754 248	5 354 667
Dalsland och länets norra västgötadel (1+2)	877 031	5 617 012
Länets södra västgötadel (3)	754 248	5 354 667
Summa för hela länet	1 631 279	10 971 679

Drättselkammarens i

Ulricehamn

ytrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande det 1. s. 305, § 30.

Utdrag av protokoll, hållet hos drättsel-
kammaren i Ulricehamn den 4 januari
1956.

§ 15.

Kungl. Maj:t hade berett drättselkammaren i Ulricehamn tillfälle att
senast den 16 januari 1956 avgiva ytrande i anledning av riksdagens
revisorers förslag om utredning av länsadministrationen i Älvsborgs län.

Riksdagens revisorer hade påtalat länets storlek och de långa avstånden i
länet, ävensom den decentralisering, som ägt rum beträffande en del av
länsstyrelsens uppgifter.

Drättselkammaren beslöt att som ytrande i ärendet anföra följande.

Drättselkammaren har givetvis icke något att erinra mot en förutslättnings-
lös utredning angående länsadministrationen i Älvsborgs län. I det samman-

hanget anhåller emellertid kammaren, att kammaren beredes tillfälle att yttra sig över det förslag angående länsadministrationen, som kan bli en följd av en eventuell utredning i ärendet.

Redan nu vill emellertid drätselkammaren framhålla att de i Borås stad förlagda statliga organen, exempelvis Länsbostadsnämnden och Länsarbetsnämnden icke böra förflyttas till annan ort inom det nuvarande länet. Drätselkammaren har nämligen haft mycket god erfarenhet av att de ifrågavarande organen befunnit sig inom så kort avstånd från staden som nu är fallet, och skulle finna en ändring härutinnan vara till stort men för ett smidigt samarbete på ifrågavarande områden.

Som ovan.

In fidem:

Sven Törner

Drätselkammarens i Åmål

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I. s. 305, § 80

Till Kungl. Inrikesdepartementet

I skrivelse den 16 december 1955 har kungl. inrikesdepartementet berett drätselkammaren i Åmål tillfälle att senast den 16 januari 1956 inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört beträffande länsadministrationen i Älvsborgs län, och får **undertecknad jämfikt** av drätselkammaren i Åmål den 12 januari 1956 erhållet **uppdrag** härmed värdsamt avgiva följande yttrande i ärendet:

Riksdagens revisorer ha i sin skrivelse (§ 30) lämnat en beskrivning över Älvsborgs län, av vilken skrivelse bland annat framgår *dels* att Älvsborgs län är det största länet i Götaland, *dels* att folkmängden i länet överträffas endast av folkmängden i Stockholms stad, i Stockholms län, i Malmöhus län, inklusive Malmö och Hälsingborg, samt i Göteborgs och Bohus län, inklusive störstaden Göteborg med kringliggande förorter, *dels* att avståndet från norra till södra länsgränsen fågelvägen är omkring 25 mil, *dels* ock att avståndet från länsgränsen i söder till residenstaden är i runt tal 15 mil. Länets säregna form har även framhållits av revisorerna.

Såsom av riksdagens revisorer framhållits har länets storlek och form samt de stora avstånden och otillfredsställande järnvägsförbindelserna med residenstaden Vänersborg framvingat vissa förhållanden, som måste anses långt ifrån tillfredsställande. Särskilt gäller detta, när en del länsorgan äro förlagda till annan stad än där länsstyrelsen har sitt säte, vilket i Älvsborgs län är fallet med bland andra länsarbetsnämnden och länsbostadsnämnden.

De två nämnda länsorganen äro av mycket stor betydelse för Åmås stad och befolkningen i staden. Det är därför en betydande olägenhet för myndigheterna i staden — i all synnerhet för det kommunala förmedlingsorganet — att dessa länsorgan äro förlagda i Borås i stället för residenstaden Vänersborg. Det är även till direkt förfång för den byggnadssökande allmänheten, som måste förhandla med länsarbetsnämnden om byggnadstill-

stånd för byggnadsföretag och med länsbostadsnämnden om statliga lån till byggnadsföretagen i fråga. Vid uppvaktningar hos länsorgnen i byggnadsärenden kan det bli fråga om rätt avsevärda svårigheter och icke obetydliga kostnader för dem, som har för avsikt att bygga, liksom även för Ämåls stads förtroendemän eller tjänstemän, vilka ha att handlägga byggnadsärendena.

Även för länsstyrelsen måste det nuvarande systemet anses medföra mycket betydande olägenheter. Överläggningarna mellan länsstyrelsen och de nämnda länsorganen måste i hög grad försvåras, när de äro förlagda i städer, som ligga så långt ifrån varandra, och detta medför onödig tidsutdräkt vid byggnadsärendenas behandling och avgörande.

Här har endast berörts några av de olägenheter, som förefinnas och som äro en följd av att icke samtliga länsorgan äro förlagda i residensstaden. Revisorerna ha i sin skrivelse omnämnt åtskilliga andra, och får undertecknad vördsamt instämma i vad riksdagens revisorer i dessa fall framhållit.

Med hänvisning till vad ovan i korthet blivit anfört får jag härmed å drättselkammarens i Ämål vägnar vördsamt instämma i revisorernas uttalande, att frågan om länsadministrationen i Älvsborgs län bör utredas.

Ämål i kommunalborgmästarkansliet den 14 januari 1956

Ämåls drättselkammare

W. A:SON SÄVBLOM

Kommunalborgmästare
Föredragande

Statens lönenämnds

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, s. 317, § 31

Till K O N U N G E N

Genom remiss den 21 december 1955 har statens lönenämnd anbefallts avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1955 församlade revisorer under § 31 av sin berättelse anfört angående förening av tjänst med tjänstebefattning eller uppdrag. Med anledning härav får lönenämnden anföra följande.

Nämnden finner i likhet med riksdagens revisorer, att skäl föreligga för en översyn av bestämmelserna om förening av tjänst med tjänstebefattning eller uppdrag och att en sådan översyn lämpligen bör ske i det av revisorerna angivna sammanhanget. Däremot ifrågasätter nämnden, om anledning finnes att innan denna översyn verkställts utfärda cirkulär med det av revisorerna förordade innehållet.

I avgörandet av förevarande ärende ha deltagit undertecknad samt ledamöterna Andersson, Bergdahl, Blomgren, Broomé, Frösell, Rydberg och Ström. Vid ärendets behandling ha jämväl närvarit ledamöterna Ager, Melin, Persson, Ruist och Werner samt suppleanterna Bäck och Nyqvist.

Underdånigst

E. JOHNSON

Folke Lyberg